

*Chcete zmoudřet?
Můj ty světe
– otevřete knížku –
čtěte!*

Jiří Záček

Milí čtenáři,

dostává se vám do rukou již 19. číslo Knižního zpravodaje, který pro vás připravuje Městská knihovna v Horšovském Týně. Prvních šest čísel vycházelo v únoru až červenci 2020. Byl to takový pokus, jak by mohl měsíčník vypadat. Postupně jsme každé číslo upravovaly a čekaly, zda naše čtenáře zaujme. Díky pozitivním ohlasům a zájmu našich čtenářů jsme se rozhodly ve vydávání pokračovat. Po roční pauze vyšlo v červenci 2021 dvojčíslí a od té doby vychází Knižní zpravodaj již pravidelně. Měsíčník je pro naše čtenáře k dispozici zdarma v knihovně vždy každý první pracovní den v měsíci. Děkujeme za vaše kladné ohlasy, velice si vážíme vašeho zájmu. Rády přivítáme jakékoliv nápady a připomínky. Pokud je něco, o čem byste si chtěli přečíst nebo co vám v našem Knižním zpravodaji chybí, prosím, vyplňte příložený formulář a odevzdejte v knihovně, nebo vhoďte do naší poštovní schránky. Pokud byste měli zájem o starší čísla, rády vám je dotiskneme.

Věříme, že vás každé další číslo Knižního zpravodaje Městské knihovny Horšovský Týn potěší.

Vaše knihovnice

Pasování na čtenáře

Středa 8. června byla velkým dnem pro druháčky ze ZŠ a OŠ Horšovský Týn. V horšovskotýnské knihovně se totiž konalo Pasování na čtenáře. Protože všichni dokázali, že se naučili číst, mohl je pan starosta slavnostně pasovat na čtenáře, stejně jako král pasoval statečné muže na rytíře. Součástí tohoto slavnostního aktu bylo předání čtenářských průkazů a knížky pro prvňáčka, kterou v letošním roce byla kniha Dubánek a tajný vzkaz od spisovatelky Kláry Smolíkové a fotografa Petra Václavka. Tuto knížku nelze koupit v žádném knihkupectví, byla vydána speciálně k této příležitosti. Knihovnice se těší na nové čtenáře!

V úterý 10. května 2022 proběhlo v Městské knihovně Horšovský Týn slavnostní Pasování na čtenáře, které má v Horšovském Týně dlouholetou tradici. Pasovanými čtenáři se stali žáci 2. tříd ZŠ, kteří nemohli být pasováni na konci loňského školního roku kvůli covidové situaci. Aby mohly být děti slavnostně pasovány, musely napřed dokázat, že umí číst. Tuto zkoušku všichni splnili, a tak se mohli stát oficiálními čtenáři. Za zvládnutí čtení dostaly děti knížku První školní výlet, která byla vydána výhradně pro tuto příležitost. Odnesly si také odznak čtenáře a čtenářský deník, do kterého si mohou zapisovat své přečtené knihy. Dále obdržely průkaz čtenáře. Pokud s tímto průkazem a alespoň s jedním z rodičů přijdou do konce roku 2022 do naší knihovny, zdarma je zaregistrujeme. Věříme, že se z dětí stanou pravidelní návštěvníci a čtenáři místní knihovny. Přejeme jim spoustu krásných knih a hodně příjemného času stráveného jejich čtením.

V úterý 21. června proběhlo v Městské knihovně Horšovský Týn slavnostní Pasování na čtenáře. Oficiálními čtenáři se tentokrát stali prvňáčci ze ZŠ Horšovský Týn. Všichni museli samozřejmě nejprve dokázat, že se naučili číst. Po splnění zkoušky mohli být pasováni do Řádu čtenářského. Děti si jako dárek odnesly knihu *Dubánek a tajný vzkaz* od spisovatelky Kláry Smolíkové a fotografa Petra Václavka, která byla vydána výhradně pro tuto příležitost. Dostaly také odznak čtenáře a čtenářský deník, do kterého si mohou zapisovat své první přečtené knihy. Odznak i deník vyzdobila krásnými ilustracemi soviček MgA. Marcela Jeřábková, které tímto velice děkujeme. Poděkování patří také fotografce Míše Janovcové za fotografie z této slavnostní události. Děti dále obdržely průkaz čtenáře.

Tajemné a záhadné knihy, knihy opředené tajemstvím

Grimoár

Grimoár je magická kniha s popisy základních čarodějných praktik. Grimoáry byly ponejvíce psány od poloviny středověku do současnosti. Knihy obsahují především popisy astrologických vlivů, seznamy andělů a démonů, postupy pro jejich vyvolávání, správný postup při zaklínání a sesílání kouzel, při vytváření lektvarů, vyvolávání nadpozemských sil a při tvorbě talismanů. Hodnota grimoárů a jejich úroveň se pohybuje od prostých lidových žaltářů jako Černé kuře, až po knihy vyšší úrovně, velmi ceněné okultisty, mezi které lze zařadit například Lemegeton.

Slovo grimoár pochází ze starofrancouzského gramaire, které má stejný základ jako dnešní francouzské grammaire, což znamená „gramatika“. Částečným důvodem může být to, že ve vrcholném středověku představovaly „gramatiky“ (knihy popisující skladbu a dikci latinských vět) základ školního a univerzitního vzdělání pod dohledem církve – negramotná většina však jakékoliv neduchovní knihy považovala za magické. Na druhou stranu slovo „gramatika“ znamenalo pro gramotné i negramotné knihu základních instrukcí.

První grimoáry se objevily v období středověku. Vycházely ze starších tradic jako například z Židovské mystiky a tradic pozdní Antiky.

Nejznámější grimoáry z období 13. až 17. století:

- Picatrix – první evropská kniha o magii, přeložená na pokyn španělského krále z arabského originálu ve 13. století, do češtiny přeložil Robin Salomon
- Liber Iuratus známá také jako Honoriova přísežná kniha (13. století)
- Sefer Raziel ha-Malach (13. století)
- Abramelinova magie (Svatá magie mága Abramelina) Abrahama z Wormsu
- Tajný Turielův grimoár (16. století)
- Knihy okultní filosofie Corneliuse Agrippa
- Magia Innaturalis Dr. Johannes Fausta, nejdůležitější démonologická kniha střední Evropy
- Klíčky Šalamounovy
- Lemegeton, čili Menší klíčky Šalamounovy (17. století).

Picatrix – stránky z verze rukopisu ze 14. století.

Grimoáry 18. a 19. století: Červený drak, Le Grand Grimoar (Velký Grimoár s Velkým klíčkem Šalamounovým), Grimoirium Verum, Černé kuře, Šestá a sedmá kniha Mojžíšova, Liber Gaelitus.

Během 19. století docházelo k úpadku a degeneraci dřívějších magických textů, tímto vznikly pro oko současného člověka komické texty a knihy jen vzdáleně podobné svým dřívějším předchůdcům. Důvodem tvoření takovýchto grimoárů byl finanční zisk, protože se především u nejvíce úpadkových textů jednalo o velmi prodávané materiály. Proti těmto čistě výtěžným slátaninám bojovali francouzští hermetici, především Eliphas Lévi. V pozdním 19. století bylo mnoho dřívějších magických grimoárů (zahrnující Abra-Melinovu magii a Klíčky Šalamounovy) znovu objeveno zednářskými magickými organizacemi jako byly Hermetický řád Zlatého úsvitu a Ordo Templi Orientis.

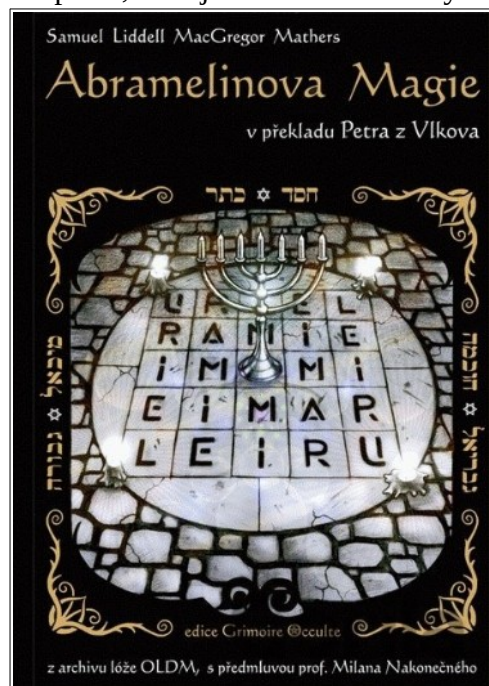
Ani minulé a toto století nejsou prosta svých magických grimoárů. Moderním grimoárem je Simonův Necronomicon, pojmenovaný po fiktivní knize magie objevující se v příbězích autora H. P. Lovecrafta, a je inspirován Babylonskou mytologií. Wilsonův Necronomicon je přímo inspirován Lovecraftovým mýtem. Azoëtia Andrew D. Chumbleye je popisována též jako moderní grimoár. Nejzrozsáhlejším magickým grimoárem je pak bezesporu Praxe magické evokace hermetika Františka Bardona.

Abramelinova magie

Knihy posvátné magie mága Abramelina je středověký grimoár, založený na příběhu egyptského mága jménem Abramelin, který předal svou nauku o magii Abrahamovi z Wormsu, německému Židu, o kterém se předpokládá, že žil v letech 1362-1458. Grimoár je koncipován jako dopisní novela nebo autobiografie. Text je datován rokem 1458.

Příběh vypráví o předání magických a kabalistických arkán Abrahamem z Wormsu svému synu Lamechovi a sděluje, jak dospět k jejich uskutečnění. Abraham popisuje, že našel mága Abramelina

žijícího v poušti nedaleko egyptského města Arachi na břehu Nilu. Abramelinův dům stál na pahorku obklopeném stromy. Byl egyptským mágem a naučil Abrahama mocnou formu kabalistické magie. Byl úctyhodného věku a velmi zdvořilý a přívětivý. Nikdy se nehádal, jen vyžadoval úctu k Bohu vedoucí k dobrému životu a odmítal zlo pocházející z hromadění bohatství a statků. Abramelin získal od Abrahama slib, že se vzdá falešných dogmat a bude žít způsobem božího Zákona. Poté dal Abrahamovi dva rukopisy k opsání, žádaje za ně deset zlatých s úmyslem rozdělit je mezi 72 chudých v Arachi. Po jeho návratu

o patnáct dní později, když byl ochoten zaplatit tuto almužnu, si Abramelin vyžádal od Abrahama slib, že bude sloužit a bát se Boha a bude žít a zemře v jeho nejsvětějším Zákone. Poté Abramelin předal Abrahamovi „Božské vědění“ a „Opravdovou magii“ sepsanou ve dvou rukopisech, které měl následovat a předat jen těm, které dobře znal.

Kniha existuje v podobě šesti rukopisů a rané tištěné edice. Provenience textu nebyla ještě definitivně určena. Nejranější rukopis má dvě verze, datované kolem roku 1608, psané německy a nyní se nacházející ve Wolfenbüttelu. Jiné dva rukopisy jsou v Drážďanech, datované kolem roku 1700, resp. 1750. První tištěná verze vyšla německy roku 1725 v Kolíně nad Rýnem v tiskárně Petera Hammera. Částečná hebrejská kopie se našla v Bodleianově knihovně v Oxfordu a je datována okolo roku 1740. Jeden rukopis dříve existoval v Bibliothèque de l'Arsenal v Paříži, instituci založené roku 1797. Francouzská kopie se ztratila, ale je dostupná na mikrofilmu. Všechny německé kopie textu se skládají ze čtyř knih: autobiografického úvodu o cestě Abrahama z Wormsu do Egypta, knihy kombinující náměty z korpusu praktické Kabaly (včetně některých, které se vyskytují v německo-židovském grimoáru nazývaném „Šestá a sedmá kniha Mojžíšova“) a dvou knih magie předaných Abramelinem Abrahamovi. Znamý anglický překlad od S. L. MacGregora Matherse z francouzského pařížského rukopisu obsahuje jenom tři ze čtyř knih. Hebrejská oxfordská verze je omezena na jedinou knihu, bez dalších odkazů.

„Abramelinova operace“ – Text popisuje složitý rituál, jehož smyslem je získat poznání a spojení se Strážným andělem. Přípravy jsou komplikované a dlouhé. Všechny německé texty uvádějí jako délku operací, nutnou ke kontaktu s Andělem, osmnáct měsíců, pouze v Mathersově překladu iniciační fáze soustavné práce trvá jen šest měsíců. Během tohoto období se mág musí denně modlit před východem slunce a opět po jeho západu, má dlít o samotě a nerozptylovat se. Během přípravné fáze platí plno omezení: dodržení pohlavní zdrženlivosti, zákaz alkoholu a nutnost vést své obchody spravedlivě a čestně. Poté, co je přípravná fáze zdárně dokončena, se mágův Strážný anděl zjeví, aby odhalil arkánům. Jakmile je vše dokonáno, mág přistupuje k evokaci dvanácti Vládců a Knížat pekel (Lucifera, Satana, Leviathana ad.) a jejich podřízených. Tak nad nimi získá ve svém vlastním mentálním světě kontrolu a vypudí jejich negativní vliv ze svého života. Tito duchové pošlou množství služebných duchů (čtyři hlavní služebníky a několikrát více podřízených, podle souboru magických čtvercových talismanů zobrazených v Abramelinově čtvrté knize).

Mágovy cíle, pro něž mohou být démoni použiti, jsou typické pro všechny grimoáry: praktikovi je slíbena schopnost najít zakopané poklady, získat přízeň v lásce, schopnost magického letu, dosáhnout neviditelnosti a další. Magické čtverce jsou charakteristické speciálními instrukcemi pro rozvedení těchto operací, jako je např. recept na olej pro pomazání, oblíbený u ceremoniálních mágů pod jménem Abramelinův olej. Je zde popsáno ještě několik dalších pomůcek – Laterna magica, magická hůlka z mandlové větve, recept pro vykuřovadlo známé dnes jako Abramelinovo kadidlo, různá roucha, čtvercový nebo sedmistranný táč ze stříbra nebo vosku atd.

Od doby Mathersova překladu je Kniha posvátné magie mága Abramelina stále populární u anglosaských ceremoniálních mágů a okultistů zajímajících se o hermetickou kabalou, křesťanskou kabalou a grimoáry. Brožované vydání v době obrozeného zájmu o hermetismus během 70. let přineslo knihu nové generaci čtenářů a mnoho osob se pokusilo o zvládnutí Abramelinovy operace tak, jak je popsána nebo zkusili experimentovat s magickými čtverci a Abramelinovými formulemi z textu.

Existuje několik důležitých rozdílů mezi původními rukopisy a Mathersovou edicí. Za prvé, jedna ze čtyř knih ve francouzském rukopise chybí. Za druhé, Mathers udává jako dobu trvání operace šest měsíců,

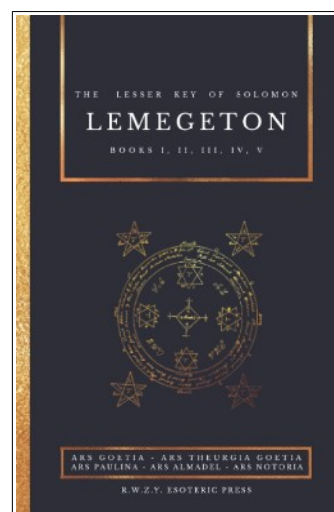
naproti tomu všechny další zdroje osmnáct měsíců. Za třetí, pravděpodobnou chybou v překladu je, že Mathers změnil jednu ze složek Abramelinova oleje: konkrétně uvádí galangal (kořen asijské rostliny *Alpinia galangal*) namísto původní rostliny puškvorce (*Acorus calamus*). Olej v německých rukopisech také obsahuje skořici (*Cinnamomum aromaticum*) a více se podobá biblickému receptu na Svatý olej pomazání. Rozdíly mezi recepty způsobují několik důležitých změn v charakteristice požitelnosti, vůně, působení na pokožku a duchovní symbolice. Za čtvrté, jména společných duchů se někdy i značně odlišují. Za páté, u Matherse je 242 magických čtvrců, zatímco v německém originále jich je 251. Mnoho ze čtvrců v Mathersově překladu není zcela vyplněno a to je asi hlavní rozdíl od německých pramenů.

Německý překlad připisovaný Abrahamovi z Wormsu a editovaný Georgem Dehnem byl publikován v roce 2001. V této verzi je čtvrtá kniha obsažena a Mathersův galangal je opraven na puškvorec (ačkoliv ne v anglickém překladu). Všech 251 magických čtvrců je kompletních. Anglický překlad byl vydán v roce 2006.

Lemegeton

Lemegeton je označení středověkého grimoáru sestávajícího ze čtyř dílů: Goetia, Theurgia Goetia, Pavlino umění a Kniha umění Almadelova. Největšího rozšíření doznal díl Goetia, za což může především demonolog a lékař Johan Wier, který používal Goetii jako zdroj informací pro své dílo *Pseudomonarchia daemonum*. Přibližně od roku 1700, kdy vyšla kniha Goetie pod názvem Lemegeton neboli klíčky Šalamouna krále neboli Menší klíčky krále Šalamouna, se jako Lemegeton vydává jen kniha Goetie. Původ a význam slova Lemegeton není znám, Goetia je název znamenající černou magii. Všechny díly Lemegetonu byly vydány roku 1999. V České republice byl vydán ve dvou verzích pouze díl Goetia.

- **1. díl Goetia** – Zabývá se charakteristikou sedmdesáti dvou démonických inteligencí včetně jejich podob, kompetencí a dalších upozornění týkajících se jejich vyvolávání. Jsou v něm vyobrazeny magické evokační kruhy, pokládané za jedny z graficky i účelově nejdokonalejších, které mají chránit vyvolávajícího demonologa před nebezpečím stran démonů, který se naopak zjevuje v magickém trojúhelníku, taktéž zobrazovaném v Goetii. Goetie obsahuje zaklínání k vyvolání Goetických inteligencí, jejich donucení k poslušnosti vyvolávajícímu i zaklínání pro odchod démona. Je rovněž uvedeno, jak démona oslovit a jak vůči němu přistupovat.
- **2. díl Theurgia Goetia** – Obsahuje informace o vyvolávání a hierarchiích 31 zlých a dobrých vzdušných duchů a množství jejich podřízených. Jsou zde uvedeny signatury, pečetě, evokační hodiny a kompetence jednotlivých inteligencí. Intelligence (Duchové) jsou přiřazeny jednotlivým světovým stranám, které je nutné respektovat v případě vyvolávání.
- **3. díl Pavlino umění** – Pavlino umění je rozděleno do dvou částí, kdy první část se zabývá invokacemi andělů vládnoucích nad jednotlivými hodinami dne a noci, v druhé části jsou pak andělé příslušející zvěrokruhu. Andělské intelligence obou skupin tvoří pečlivě sestavenou hierarchii. V knize jsou uvedeny i zodiakální pečeti totožné s těmi, které uvádí lékař Paracelsus ve své *Archidoxa magica*.
- **4. díl Kniha umění Almadelova** – Almadelovo umění je příručkou rituální magie pro vyvolávání čtyř andělských kůrů odpovídajících čtyřem světovým stranám. Tento díl Lemegetonu vychází z židovských tradic.

John Dee

John Dee (13. červenec 1527 Londýn – 1609 Mortlake?) byl matematik, astronom, alchymista, astrolog a okultista velšského původu. Byl rádcem krále Eduarda VI. a později královny Alžběty I. Spolu s alchymistou Edwardem Kelleyem pobýval v Polsku, později se stal dvorním alchymistou císaře Rudolfa II., kterému věnoval zázračné zrcadlo. Později ale upadl v nemilost, takže musel opustit zem. Pobýval pak v Sasku, poté se tajně vrátil do Čech a působil jako alchymista u Viléma z Rožmberka. V roce 1586 odjel zpět do Anglie, kde se stal rektorem koleje v Manchesteru. Napsal několik alchymistických prací a také několik spisů zaměřených na matematiku a astronomii.

Edward Kelley

Edward Kelley (1. srpen 1555, Worcester, Anglie – 1. listopad 1597, Most, Čechy) také známý pod jmény Edward Talbot či Edward Kelly byl anglický alchymista žijící a pracující velkou část svého života na dvoře císaře Rudolfa II. v Praze.

Roku 1573 se zapsal ke studiu na univerzitě v Oxfordu. Studia nedokončil, ale rád se chlubil svým vzděláním a po celý život užíval neoprávněně univerzitní tituly. Následně se učil lékárníkem u Anthonyho Graye; tyto lékárnické znalosti mu pomáhaly při jeho pozdější alchymistické práci. V roce 1582 vstoupil pod jménem Talbot do služeb známého vzdělance, přírodovědce, geografa, ale také věhlasného astrologa, alchymisty, mága a mystika Johna Dee. Kelley o sobě tehdy tvrdil, že rozmlouvá s anděly a Dee mu uvěřil a učinil z něj svého společníka a médium pro své seance. V únoru 1584 odcestoval Dee s celou svou rodinou a také se svým asistentem Kelleyem do Polska, kde pobývali na panství Alberta Laského v Lasku. Po měsíci pobytu odjeli do Krakova a poté do Prahy, kam dorazili 9. srpna 1584. Zde je uvítal věhlasný přírodovědec a císařův osobní lékař Tadeáš Hájek z Hájku, který je ubytoval ve svém domě. Na jeho přímluvu získali také audienci u císaře Rudolfa II. John Dee ale císaře nijak nezaujal.

Nedlouho po audienci u císaře byl John Dee obviněn z čarodějnictví. John Dee i Edward Kelley uprchli z Čech do Polska a nakonec do Saska. O tři měsíce později se tajně vrátili a usadili se na dvoře jihočeského velmože Viléma z Rožmberka v Třeboni. Tímto svým činem Vilém z Rožmberka velmi rozezlil císaře, což byl ale zřejmě jeho záměr. Edward Kelley mezitím v Třeboni stále zdokonaloval své alchymistické kousky a triky a brzy získal přízeň svého hostitele, kterého údajně vyléčil z těžké nemoci. Sláva Kelleyho se začala rychle šířit mezi ostatní českou šlechtou. O jeho alchymickém umění se tak zanedlouho doslechl také císař Rudolf II., který se osobně sešel s Vilémem z Rožmberka a došlo mezi nimi ke smíru a k dohodě – Kelley žil od té doby střídavě v Praze a v Třeboni a sloužil oběma svým pánům. Jeho první pokus uskutečněný před císařem dopadl skvěle, protože pomocí své speciální rtuti prý dokázal proměnit libovolný kov v čisté zlato. V jeho držení bylo i „černé nebo zemní zrcadlo“, s jehož pomocí prý mohl odposlouchávat cizí hovory a vidět na dálku.

Kelley fascinoval i svým zjevem. Byl vysoký, štíhlý, měl plnovous a husté dlouhé vlasy – jednoduše černokněžnický zjev. Dlouhé vlasy zakrývaly chybějící uši, o které přišel v rodné Anglii, když se údajně dopustil podvodu. Uřezání Kelleyho uší bude ovšem snad nejrozšířenější fámou, neboť neexistuje žádný důkaz, že k tomuto aktu kdy došlo a ani důvěryhodné svědectví, že by měl uši opravdu odříznuty. Někteří autoři se spíše klaní k verzi, že se mohlo maximálně jednat o vrozenou vadu ušních boltců. Nakonec se Edward Kelley natrvalo usadil v Praze. Naopak doktor John Dee se v roce 1589 vrátil zpět do Anglie, kde roku 1608 zemřel v chudobě a zapomnění. Kelley zatím obratně rozmnožoval svůj majetek v hlavním městě království a dokonce získal rytířský titul. V roce 1589 byl přijat do české stavovské obce. Ke svému jménu také připojil přídomek „z Imany“ a stal se císařským radou. V roce 1590 už vlastnil tvrz Včelní Hrádek, mlýn, pivovar a dvanáct domů. Sídlil také v Jílovém u Prahy, kde se pro císaře snažil vyrobit elixír mládí. Další životní osud ho spojil s krajankou Johanou Westonovou, vdovou z Mostu. Byla to láska na první pohled, svatba se konala po měsíční známosti. Paní Westonová se stala paní Kelleyovou, prodala svůj dům a své statky v Mostě a se svou dcerou Alžbětou Johanou Vestonií následovala svého manžela do Prahy, kde bydleli v tak zvaném „Faustově domě“ (Mladotovský palác) na jižní straně Dobytčího trhu (dnešní Karlovo náměstí). Narodil se jim syn Jan Adam Kelley. Oblíbenost Edwarda Kelleyho u císařského dvora však začala pomíjet. Osudným se mu stal souboj s dvorním úředníkem Hunklerem v roce 1591, při kterém přišel císařův dvořan o život. Souboje však byly nařizením císaře zakázány, a proto Kelley spěšně odjel k Vilému z Rožmberka, aby si zachránil život. Během cesty byl zatčen a uvězněn na hradě Křivoklát. Po skoro tříletém věznění se rozhodl, že uteče. Po laně se spustil z věže, lano se však přetrhlo a on dopadl na skálu. Roztříštěná noha mu byla amputována a nahrazena dřevěnou. Po krátkém setrvání na svobodě v Praze bylo rozhodnuto, že Kelley bude převezen do bezpečnějšího vězení, kterým se stala cela mosteckého hradu Hněvín.

Do nového vězení ho doprovázela dobrovolně jeho žena. Prostředí mosteckého hradu i jeho okolí velmi dobře znali ze svého dřívějšího pobytu v Mostě. Kelleymu byl umožněn pohyb po celém hradě, měl možnost konat pokusy. V létě roku 1597 zde dokončil své dílo „Tractus de lapide philosophorum“ (Pojednání o kameni mudrců), kterým chtěl oblomit císaře. Ten ho však z vězení nepropustil.

Kelley se rozhodl, že uteče podruhé. Opět se rozhodl použít provazu, který mu přinesla jeho žena při jedné své návštěvě. V noci spustil provaz z věže do hradního příkopu, kde na něho čekala jeho paní a věrný sluha s koňmi. Provaz se však přetrhl, Kelley spadl do příkopu a zlomil si zdravou nohu. Hradní hejtman Baltazar ze Sebnice okamžitě vyslal na císařský dvůr posla, aby informoval císaře o nezdařeném Kelleyho útěku. Panovník alchymistovi nakonec udělil milost a vrátil mu jeho statky. Nesměl se však vrátit do rodné Anglie. Kelley neustále dlel na mosteckém hradě, kde se léčil ze zranění a údajně trpěl velkými bolestmi. Rozhodl se, že nebude dožívat svůj život jako mrzák, proto vypil smrtící tekutinu. Skonal 1. listopadu 1597 ve věku 42 let. Není známo, kde se nachází jeho hrob.

Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim

Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim (14. září 1486, Kolín nad Rýnem – 18. únor 1535, Grenoble) byl německý polyhistor, lékař, právník, voják, teolog a okultní spisovatel. Je považován za jednoho z nejvlivnějších okultistů raného novověku. Jeho dílo Tři knihy okultní filozofie bylo vydáno v roce 1533, ale kolínský inkvizitor ho odsoudil jako kacířské. Jeho práce silně čerpala z vlivů kabaly, hermetismu a novoplatonismu.

V dobrodružném životě se ucházel o přízeň různých dvorů a univerzit, působil jako městský lékař a právník, sloužil ve vojsku, všude se ale dostal brzy do sporů a musel odejít. Prošel tak celou západní Evropu, stýkal se se slavnými humanisty a byl třikrát ženat. Plné rozporů je i jeho dílo, v němž jednak shromáždil látku z nejrůznějších magických spisů a snažil se je obhájit jako užitečnou vědu, napsal však také ostrou kritiku všeho vědění včetně svého vlastního. Byl reálnou inspirací pro Goethova Fausta.

Hlavním pramenem pro Agrippův životopis je jeho korespondence z let 1507-1535, která však není historicky příliš spolehlivá. Na univerzitě v Kolíně studoval latinu, teologii, hermetismus, magii, lékařství, římské právo, mechaniku, optiku a geometrii. Roku 1500 získal titul bakaláře a o dva roky později titul licenciáta (magistra) svobodných umění. V letech 1502-1507 žil a studoval v Paříži, kde se spřátelil s řadou významných humanistů, roku 1509 přednášel na univerzitě v Burgundském Dole o kabalistické knize Johanna Reuchlina. V roce 1510 byl v Anglii, snad ve službách císaře Maxmiliána I., a navštěvoval teologické přednášky Johna Coleta. V letech 1511-1518 žil v různých městech v Itálii, přednášel v Turíně a v Pavii, kde se poprvé oženil. Markýzovi z Montferrat věnoval dva spisky, Dialog o člověku a O trojím důvodu pro poznávání Boha, ale u dvora se neuchytil. Měl však příležitost stýkat se s podobně smýšlejícími humanisty a prohloubil své znalosti kabaly a hermetismu, zejména četbou spisů a překladů Pica della Mirandoly. Studoval také u židovských kabalistů.

V Itálii začal psát své nejznámější dílo De occulta philosophia (Okultní filosofie, vyšlo 1531-1533), v němž se snažil rehabilitovat magii v křesťanství. Tvrdil, že magie není dílem ďábla, nýbrž že se jedná o vědu, která odhaluje tajemné zákonitosti stvoření. Tyto tajemné zákonitosti se skrývají v řecké, egyptské a perské moudrosti, ale také v Tóře. Odkrývá je kabala, kterou je ovšem podle Agrippy nutné interpretovat a doplnit v duchu křesťanského zjevení. Agrippovo dílo se stalo jedním z nejdůležitějších magicko-okultistických děl.

Od roku 1518 působil jako městský právník v Metách, od 1521 jako městský lékař v Ženevě, kde se po smrti své první ženy oženil podruhé, a v letech 1523-1524 jako lékař ve Fribourgu. V té době se seznámil se spisy Martina Luthera a dalších reformátorů, sám však zůstal přívržencem Erasma Rotterdamského. Roku 1524 se stal osobním lékařem královny-matky u dvora krále Františka I., který tehdy sídlil v Lyonu. Ve velké nouzi napsal skeptický traktát O marnosti všech věd a umění, kde zpochybnil všechnu lidskou učenost a výslovně i své vlastní knihy o magii, protože jedinou jistotou je slovo Boží.

De occulta philosophia (Okultní filosofie) je pokus obhájit magii, očištěnou od démonských prvků, a zařadit ji do novoplatónského systému hierarchií. Agrippa zde sebral množství materiálu, o němž (z velké části mylně) předpokládal, že je to cenné dědictví prastaré moudrosti řecké, židovské, egyptské i perské, které by se dalo dobře využít k ovládnutí přírody i lidí. Protože je však také nebezpečné, musí zůstat v tajnosti a smí se odhalit jen velmi moudrým a mravným lidem. Kniha tak nepodává žádné návody a zůstává na spekulativní rovině.

De incertitudine et vanitate scientiarum declamatio invectiva (O nejistotě a marnosti věd) je pro badatele záhada. Spis je ostrá kritika a zpochybnění všech věd, protože lidské poznání se nemůže dobrat pravdy, která je nám přístupná jen ve slově Božím – v Bibli. Výslovně v ní zpochybnuje i svůj spis Okultní filosofie jako omyl mladých let – jenže tuto knihu Agrippa dál tiskl i po vydání této (sebe)kritiky. Na tuto námitku se hájil tím, že je to declamatio, to jest názor předložený k diskusi, který nemusí být pravdivý.

Kniha Soyga

Pochází ze začátku 16. století. Ve své knihovně ji měl i známý mystik a alchymista John Dee, o kterém se ví, že se rád věnoval magii a tajemným silám. Celá staletí se však samotnou knihu nedařilo najít a odborníci ji považovali za ztracenou. Existovaly jen reference a odkazy v různých jiných dílech. V roce 1994 se však stal téměř zázrak. Ve dvou britských knihovnách se našly téměř identické svazky této knihy.

Co se mezitím dělo s knihou Soyga není tak zcela jasné. Dnes však o ní víme mnohá fakta. Je psána v latině, takže by nemělo být problémem přeložit ji. Opak je ale pravdou. Vědci sice rozluštili algoritmus, kterým jsou znaky řazeny, nicméně nedávají smysl. Zatím se podařilo zjistit pouze to, že obsahem díla jsou různé renesanční magické teorie. Některé kapitoly jsou vyhrazeny magii, další zase astronomii či dokonce identifikaci andělů.

Právě s anděly souvisí jedno z nejšílenějších tvrzení Johna Deeho. Okultista tvrdil, že několik údajů o knize získal od archanděla Uriela, jehož kontaktoval prostřednictvím jiného mystika Edwarda Kelleyho. Uriel měl Johnovi říci, že jisté informace v knize se týkají pobytu Adama v Rajske zahradě a interpretovat je dokáže jen archanděl Michael. Zda se Dee pokusil „zkontaktovat“ i s Michaelem, není známo.

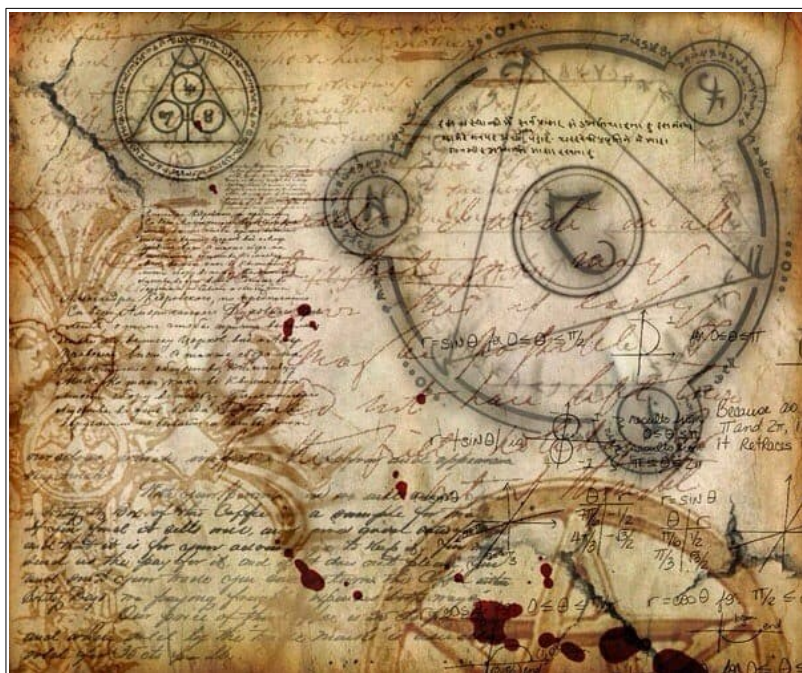
Dee, podobně jako mnozí dnešní vědci, rozuměl latině. S číselnými hlavolamy v knize Soyga si však nedokázal poradit. Není divu, pro jednoho člověka jde o téměř nemožný úkol. Týmu dnešních vědců se to však daří, byť velmi pomalu. Rozluštili několik částí textu a zdá se, že část latinských slov je psána odzadu. To by dávalo smysl v případě, že by kniha nějakým způsobem souvisela s židovským mystickým učením – Kabalou. Dokonce i samotné slovo Soyga může být řeckým slovem Agios, tedy v překladu „svatý“.

Studie knihy pokračuje i nadále. Jednoho dne se tak možná podaří rozluštit význam dvou set stran textu, nad kterým si lámali hlavy renesanční mystici.

Kniha zákona (Liber al vel Legis) Aleistera Crowleyho

Aleister Crowley byl jeden z největších mágů dvacátého století. V roce 1904 napsal v Egyptě prorocké dílo, které se podle něj mělo stát novou vizí následujícího věku lidské existence. Žil mezi lety 1875-1947. Vlastním jménem Edward Alexander Crowley, byl kontroverzní britskou postavičkou, jedněmi nenáviděnou a dalšími milovanou, která měla velký vliv na 20. století, což se ukázalo hlavně po jeho smrti.

Narodil se na Clarendon Square č. 36 v Royal Leamington Spa, v anglickém hrabství Warwick. Jeho rodina byla silně nábožensky založená, což mělo vliv na jeho myšlení a životní cestu. Jeho matka ho pro jeho zlobivé chování označila biblickým pojmem „Šelma“, který si Crowley s radostí přivlastnil. Byl

všestranně nadaným umělcem. Napsal množství básní, povídek, článků a pojednání, prací či knih o okultismu a magii. Dosáhl rekordu v horolezectví, měl ambice stát se šachovým mistrem světa, experimentoval s drogami snad jako nikdo před ním, užíval si život plnými doušky. Stal se členem okultních společností a dosáhl v nich vysoké hierarchické pozice. Neměl problém považovat se za boha. Byl prý charismatický, vtipný, sečtělý, vzdělaný, výstřední, sexuálně úchylný a v jistém období i velmi bohatý. Psal si deníky, které podrobně dokumentují jeho život, i když někdy přeháněl a zveličoval nebo měl subjektivní pohled na věc. Komunikoval prostřednictvím magie či mystiky s božstvy, a právě díky jednomu z těchto božstev napsal dílo zvané *Knihy zákona* (*Liber al vel Legis*), které patří mezi jednu z jeho nejznámějších prací.

Knihu zákona sepsal Crowley v Káhiře v Egyptě. Se svou první, čerstvou manželkou Rose Kellyovou přišel v roce 1904 do Port Saidu a odtud společně vyrazili do významné metropole Káhiry. Manželský páreček si udělal prohlídku Helwanu, což je velké pohřebiště pocházející z doby tři tisíce let před Kristem. Pak ve Velké pyramidě v Gíze Crowley vykonal magický obřad. Měl v úmyslu evokovat sylfidy, éterické (ženské) bytosti sídlící ve sféře vzduchu, aby je Rose mohla spatřit. Crowley se snažil ženy využívat jako média komunikující s božstvy pro své magické účely. Při rituálu, který prováděli, se stalo něco nečekaného. Rose byla otupená, omámená a pravděpodobně opilá. Byla těhotná, což jí mohlo dopomoci k hysterii. Ačkoliv sylfidy neviděla, stále mumlala větu „čekají na tebe“. Crowley byl z toho znepokojen. Další den udělal stejný rituál a výsledek se opakoval. Rose mu prozradila, že ho očekává Horus. Rose ani nevěděla, kdo nebo co Horus vlastně je. Seznámila ho se zprávou, že nastala rovnodennost bohů a že začíná nová éra lidstva. Rose vzala svého manžela do muzea. Bylo zde mnoho soch, kolem kterých prošla a které ji nezaujaly. Pak přišla k vitríně, která obsahovala pomalovanou dřevěnou pohřební stělu kněze Ankh-fa-na-khonsu pokrytou hieroglyfy. Byl na ní zobrazen egyptský bůh Horus. Crowley si všiml, že tento exponát byl v katalogu muzea označený číslem 666 (číslo Šelmy). Crowleyho manželka začala komunikovat s hlasem, který neměl patřit Horovi, ale jeho poslovi. Posel se představil jako Aiwasse. Horův posel Rose oznámil, že Crowley musí vstoupit do své svatyně v určité dny a v konkrétní denní čas, musí zapsat vše, co mu Aiwassem řekne do jedné hodiny a potom musí ze svatyně odejít. Tak tento mág i udělal.

Romantik Crowley tvrdil, že ve stanovený čas a den k němu začal zpoza levého ramene promlouvat jakýsi hlas. Hlas byl zvučný, mocný a podmanivý, jeho tón byl povznášející, křehký, nespoutaný a naléhavý. Posel Crowleymu řekl, aby se na něj nepodíval, ale Crowleymu se podařilo na něj vrhnout chvilkový pohled. Crowley považoval Aiwassema, který se během komunikace s ním vznášel v obláčku kouře, za svého Anděla strážného. Popisoval ho jako vysokého, tmavého muže s věkem kolem třicítky, dobře stavěného a silného, který měl tvář nemilosrdného krále se zakrytými očima. Aiwassem byl podle něj poslem Setha, boha pouště, zla a zkázy, bratra Osirise, jehož Seth zavraždil. Seth byl známý také jako Šajtan – Satan. Aiwassem, který Crowleymu nadiktoval celou *Knihu zákona*, byl tedy poslem samotného Satana a Crowley byl rozhodnutý tuto skutečnost ochotně přijmout.

Crowley v *Knize zákona* pracuje s pojmy jako *Nuit*, *Had* či *Hadit*. *Nuit* je nekonečně velký temný prostor, nevědomí, temná obloha. *Had* je nekonečně malý světlý bod, vědomí, hvězda. *Hadit* je to, skrz co se bude *Nuit* projevovat. Ve svém díle zmiňuje, že *Had* je *Hadit*. Dále zmiňuje pojem *Pravá vůle*. *Vůle* obecně znamená schopnost svobodně se rozhodovat, představuje vědomé úsilí něčeho dosáhnout, je to odhodlání, přání. Crowley se prohlašuje za proroka, který má šířit slovo *Zákona*. Považuje se za *Vývoleného*.

Aiwassem pověřil Aleistera Crowleyho, aby předával své vedení mezi lidmi. Říkal mu, aby se vyvyšoval nad ostatními, a že bude uctíván jeho jméno. Crowley v Knize zákona pracuje i s různými čísly. Tato tajemná číselná složka knihy souvisí především se symbolikou Setha a odkazuje na satanská mystéria. Můžeme říci, že Knihy zákona je určitě jakýmsi vizionářským dílem a je v ní zachyceno mnoho pravd (jakož i zjevných egocentrických myšlenek). Podle Crowleyho se lidstvo nachází na prahu Nového věku. Staré náboženství symbolizováno Osirisem (Otcem) jsou na ústupu a vlády se ujímá Horus (Dítě).

Knihy zákona zdůrazňuje tzv. Pravou vůli, kterou má každý člověk v sobě, ale je nutné ji objevit, a Lásku, bez které člověk nepozná sám sebe ani svět. Crowley byl z knihy nejprve sám zmatený a její myšlenky odmítal a ignoroval, ale po mnoha letech se konečně zodpovědně chytil úlohy mesiáše šířícího zákon Thelema, který sám aplikoval a nacházel v něm spolu se skupinkou svých oddaných potěšení.

Ve svém díle si neodpustil poznámku o své vyvolenosti a uctívání jeho osoby svými budoucími následovníky. Crowley v tehdejších okultních kruzích nebyl zřejmě ničím výjimečným a právě tento spis mu získal pozornost v magických skupinách. Dílo se podle něj mělo a má stát návodem k novému úsvitu lidské rasy, kterému má vládnout solární vědomí reprezentované Horem.

Knihy moudrosti

Je čarodějnická kniha psaná německy a latinsky, název má však latinský a ten zní *Liber sapientiae*, tedy *Knihy moudrosti*. Byla sepsána v polovině osmnáctého století neznámým autorem, který se sice na konci knihy podepsal, ale smyšleným jménem adepta tajných učení. Obsah rukopisu je složen z několika částí věnovaných jednotlivým disciplínám hermetických věd: teoretické magii, kabale, alchymii a posléze praktické magii s návodem ke vzývání padlých andělů i démonů. Texty jsou doprovázeny množstvím pozoruhodných obrázků, jako je znázornění příslušných procedur s názornými pokyny, jak má adept správně postupovat, jak má být vybaven on sám i místo, kde vzývání probíhá a v jakém čase se tak má stát. Celostránkové ilustrace jsou pro nezasvěceného pozorovatele sice velmi krásné, ale jen pro zasvěcence odhalují svoji složitou symboliku a skryté významy, početná geometrická schémata jednotlivých systémů a také velmi naturalistické portréty jednotlivých padlých andělů a démonů, včetně jejich magických znamení. Na několika černě obarvených listech jsou bílou barvou psána tajuplně vypadající zaklínadla ke vzývání těchto mocností. Obdobné magické obrazce – pantakly – nalezneme na několika málo dochovaných kovových destičkách okrouhlého tvaru, zavěšených na stuhách z jemného hedvábí pestrých barev. Způsob, jakým se kniha dostala do fondu Klementinské knihovny, byl značně dobrodružný. Za dob císaře Josefa II. zadržela finanční stráž na hranicích pašeráka a veškerý jeho náklad mu konfiskovala. Zpráva o tom, že mezi zadrženým kontrabandem překvapivě našli také velmi prapodivnou knihu, z níž dostali strach, se donesla až k samotnému císaři. A ten jako osvícený monarcha přikázal, aby ona kniha byla umístěna v pražské klementinské knihovně a aby byla ukazována všem návštěvníkům jako názorný příklad tmářských pověr a škodlivých bludů.

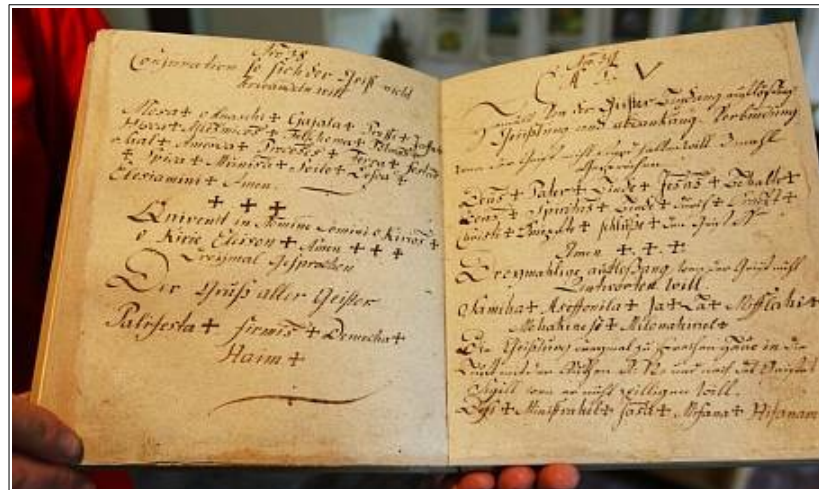

Smržovský grimoár

Některé legendy praví, že všechny Kittelovy knihy jsou zakopány v okolí jeho domu. Podle jiných pramenů je hodil do plamenů, poté co zachránil své ratolesti od pekelné bolesti. Ať už tomu bylo jak chce, jeden exemplář magických knih, který Kittel mohl vlastnit, přetrval dlouhé roky v Lučním mlýně ve Smržovce, takzvaný „Smržovský grimoár“. Jedná se o rukopis s datováním vzniku až do roku 1496, avšak bylo prokázáno, že tento opis pochází z 18. století. Což nemusí znamenat, že originál opravdu nepocházel z konce 15. století. J. Meissner, řídicí učitel ve Smržovce, pořídil v roce 1929 jeho úplný otisk, jehož replika tvoří součást výstavy Kittelova muzea. Jde o dílo tím vzácnější, že na rozdíl od vydání jiných kouzelných knih obsahuje i Klíč, jak tajemné formulky správně přečíst. Tato jedna z nejcennějších písemností nalezených na Jablonecku tedy obsahuje mnohé z toho, s čím se setkáváme v Kittelovské

tradici, včetně čarodějných kruhů, byliny všehoje, klíče k pokladům, tajných formulek a také návodů jak například létat na kouzelném plášti či jak ovládat černé ptáky. Právě tato skutečnost vede k domněnce, že Smržovský grimoár kdysi patřil doktoru Kittelovi, který za každého počasí, v každé roční době nosil volný plášť – dle pověstí tmavě modrý s červenou podšívkou, na němž doktor dovedl (pomocí havranů) létat. Je pozoruhodnou shodou, že „Kittel“ znamená v němčině dlouhý splývavý plášť.

Již za Kittelova života se objevily první motivy, které se později staly jádrem mnoha místních pověstí o „zázračném doktoru“, nebo dokonce o „Faustovi Jizerských hor“. Lidé si všímali Kittelovy nezvyklé

lékařské úspěšnosti i neortodoxnosti jeho léčebných postupů, později hledíce s nedůvěrou na jeho dům i majetek. Jisté pochybnosti u nich vzbuzovala i jeho fundátorská, stavitelská a mecenášská (dnes bychom řekli sponzorská) činnost. A tam, kde lidé nevědí či nechápu, rádi si dosazují. Tím se stal Kittelův život, již tak dost zvláštní a neobvyklý, středem mnoha strašidelných vyprávění o černých hodinkách. V nejedné pověsti se objevují zmínky o jeho pro běžného člověka strašidelné pracovně plné čarovných knih, lidských kostí, zkumavek

a skleněných nádob s pochybným obsahem. Měla se v ní údajně nacházet i kostra jednoho raněného vojáka, utonulého v lesní studánce, jíž se později přezdívalo „umrlčí“.

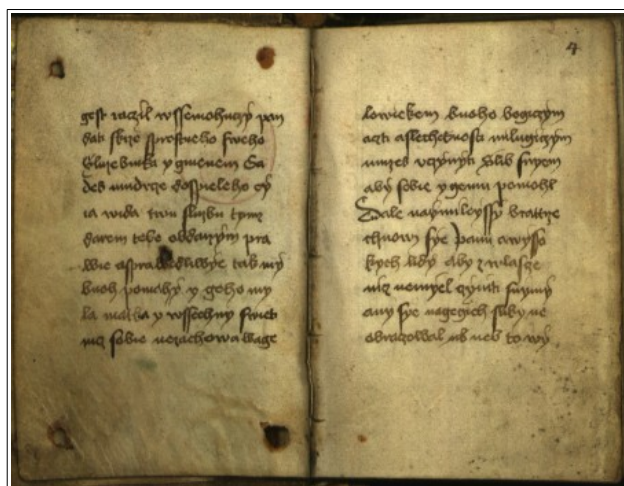
Grimoár nikdy neměl být předán druhé osobě, přesto dokonce vyšel knižně v českém překladu. Podle varování přímo v jeho textu přitom představuje v nepovolaných rukou velké nebezpečí. Autorem může být údajně sám legendární německý alchymista, astrolog a mág Johann Faust (asi 1480-1540). Tomu byly již za života připisovány čilé styky se samotným ďáblem. Spis je plný vyobrazení démonických pečeti i pentagramů a obsahuje i návody na rituály pro vyvolání pekelných mocností.

Smržovský rukopis byl v roce 1999 zrestaurován, poté přeložen do češtiny a krátce po přelomu milénia vychází v knižní podobě pod názvem „Johanna Fausta kniha mirákulí, uměn a divů neboli Trojnásobné pekelné zaříkání“.

Cesta spravedlivá v alchymii a Kniha Vlachů

V Knihovně Národního muzea v Praze se nachází česky psaný pergamenový rukopis, datovaný rokem 1457, nazvaný Cesta spravedlivá v alchymii. Na manuscriptoriu si lze prohlédnout originál. V krátké předmluvě díla se dozvídáme, že autorem je neznámý žák M. Anthonyho vlacha z Florencie. Jedná se o nejstarší známé, česky psané, alchymistické dílo. V roce 1899 ho vydal znovu Otakar Zachar.

Kniha Vlachů posouvá známé dějiny Krkonoš. Původně se nejstarší písemné informace o lidské činnosti v horské oblasti datovaly od poloviny 16. století, díky nálezům se ale posouvají o stovku let dříve. Objev Knihy Vlachů způsobil mezi krkonošskými historiky senzaci. Pramenů vázajících se k hluboké historii území se totiž mnoho nedochovalo. Zničené byly během pohnutých událostí 20. století, zejména také

ale v pobělohorské době. Drtivá většina literatury, z pohledu církve označené za kacířskou, byla tehdy likvidována. Kromě popisu Krkonoš obsahuje i alchymistické texty. Část knihy je napsaná německy, část latinsky. Kniha nespíš vznikla z pera Antonia Vale, na začátku textu se totiž označil jako její autor. Kvůli dvoujazyčnosti knihy ale mohlo být nakonec autorů více. Alchymistické spisy obsahují i nákresy. Díky rukopisu lze například dohledat původ řady místopisných názvů, obsahuje také dobové mapy území. Na některá místa se lidé mohou vydat i dnes – po stovkách let. Antonio Vale v knize mapuje svou vlastní cestu, která začínala na Jelení hoře a končila v dnešní polské Szklarske Porębě.

Jak už to u alchymistických spisů bývá, tak i u Cesty spravedlivé v alchymii je osobnost skutečného

autora zastřena. Neznámý žák podává pojednání svého Mistra, aniž by ho aspoň v několika větách představil. V případě Antonyho vlacha z Florencie jsou ovšem k dispozici zprávy, které by mohly jeho osobnost přeci jen nepatrně přiblížit.

Od 19. stol. se snažili badatelé zjistit bližší informace o tomto Antoniovi z Florencie, ale přes nesporná zjištění došli k rozdílným názorům. Jejich rozpory nejsou ani tak v údajích o Antoniovi

z Florencie, jako v otázce skutečného autorství zmiňované vlašské knížky a koneckonců i v dataci jejího vzniku. Zatímco Winkler považuje za dobu jejího vzniku rok 1430, tak Schneider se domnívá, že by to mohlo být až v polovině 16. století. Schneider dokonce pochybuje o tom, že tuto knížku mohl napsat vlach (je psána v němčině). Winkler zjistil, že Antonio z Florencie byl měšťanem ve Wroclavi a kolem roku 1425 měl být jmenován nájemcem solného dolu Wieliczka. Grün udává, že Antonio z Florencie, řečený Antonius Vlach, je přítomný ve wroclavských městských knihách v letech 1410-1443. Winkler z rozličných dokumentů zjistil, že Antonius Vlach přišel v roce 1436 do úpadku, ale přesto byl v roce 1439 jmenován wroclavským konzulem. V tomto úřadu však definitivně zbankrotoval a byl dokonce vyhoštěn z Wroclavi. Schneider však uvádí, že Antonius se v roce 1429 přestěhoval do Krakova, kde se stal nájemcem dolu.

Schneider dochází k závěru, že wroclavská vlašská knížka není výtvorem tohoto Florent'ana a že mu mohlo být autorství přisouzeno později. Buď měla vzbudit dojem, že Antonio z Florencie má co do činění s prospektorskou činností a nebo dodat vlašské knížce punc hodnověrnosti.

Ať byla skutečnost jakákoliv, je zásadní, že se tu v 15. století postava Antonia z Florencie nepochybně objevuje a že je mu přisuzováno autorství nejstarší vlašské knížky i nejstaršího česky psaného alchymického rukopisu.

Aurora Consurgens

Aurora Consurgens je duchovně a mysticky zaměřená alchymistická příručka ze 14. století zapsaná v kodexu a doprovázena velkým množstvím poněkud neumělých iluminací dokumentujících alchymistické procesy, které symbolizují význam a užitek z provozování alchymie jako Božího daru. Dílo se připisuje největšímu teologovi středověku, sv. Tomáši Akvinskému, ten však jeho autorem téměř jistě není.

Do češtiny dílo přeložil již Bavor Rodovský mladší z Hustiřan v 1585 pod názvem Jitřní záře, jiný překlad vydal pod latinským názvem D. Ž. Bor v roce 2008.

Ripleyho svitky

Za běžných okolností by George Ripley zůstal víceméně nezajímavým augustiniánským mnichem, jeho poněkud zvláštní zaměření studia z něj však učinily nejznámějšího anglického alchymistu 15. století. Celých dvacet let strávil studiem v Itálii a stal se oblíbencem tehdejšího papeže Inocence VIII. O dvě stě let později napsal historik Thomas Fuller, že George Ripley sponzoroval řád maltézkých rytířů, a to dokonce stovkami tisíc liber. Objevil prý totiž kámen mudrců, díky kterému mohl jakýkoli kov přeměnit na zlato či stříbro a vyrobit elixír věčného života.

Mudrc s tabulkou v budově připomínající kostel, „dům moudrosti“, vyobrazený v Aurora Consurgens.

Duší i tělem přeji
naplnění celému světu
najdeš ho všude
a kdo jej nalezne, nabude milosti

V tomto světě proniká vším
kutálí se jako míč
však chápej správně
jakým dílem zabývat se nemáš

Pročež budeš vědět, kde začít
čím jest a co je jemu podobno
mnoho jmen dozajista má
však vše je jediné přirozenosti

Do tří musíš je rozdělit
a pak je v Trojnost opět spojit
a ze všech učiníš jen jediné
hle, tu pak jest kámen filosofů

Jednadvacet alchymistických svitků nazvaných Ripleyho svitky má ukrývat i recept, jak kámen mudrců získat. Slovo ukrývat je přitom namístě. Texty Ripleyho svitků totiž tvoří velmi nejasné alegorické verše, například: „Vezměte vodu Země a Zemi vzduchu a vzduch ohně a oheň Země. Černé moře. Černou lunu. Černé Slunce.“

Georgi Ripleymu (?1415-1490) nebránilo jeho působení v řádu sv. Augustina v hrabství Yorkshire v dalším prohlubování znalostí v alchymii tím, že cestoval po Evropě. Poté, co strávil jistý čas ve Francii

a Německu, usadil se Ripley s papežskou podporou v Římě na dalších téměř dvacet let. V době jeho návratu do Anglie v roce 1477 se uvádí, že Ripley už znal tajemství transmutace. Někteří věří, že značné dary, jimiž Ripley pomáhal maltézským rytířům při jejich boji proti Turkům, pocházely z prodeje zlata, které vyráběl ze základních kovů. To jenom posílilo jeho reputaci a slávu. Svitky se nacházejí převážně v Anglii a ve Státech. Většina z nich má podobný grafický design a jsou považovány za jediný výtvar. Čtyři svitky jsou tak odlišné, že spadají do druhé skupiny. Byly okopírovány z ranějších originálů, jež se mohou datovat do konce 15. století. Třebaže mají různou velikost, většina svitků je kolem šesti metrů dlouhá a asi čtyřicet pět centimetrů široká.

Vojnichův rukopis

Vojnichův rukopis [vojničův] je záhadná ilustrovaná kniha, napsaná neznámým písmem v neznámém jazyce. Podle radiokarbonové datace byl napsán někdy mezi léty 1404-1438. Kniha je pojmenována po Wilfridovi Michaelu Voynichovi, americkém obchodníkovi polsko-litevského původu, jenž rukopis získal v Itálii v roce 1912. V současné době je text ve vlastnictví Yaleovy univerzity. Rukopis je předmětem zájmu mnoha vědců různých disciplín, především kryptologů. Má souvislost i s českým prostředím (prvními známými vlastníky byli učenci z Prahy), a je dokonce možné, že tu byl i sepsán.

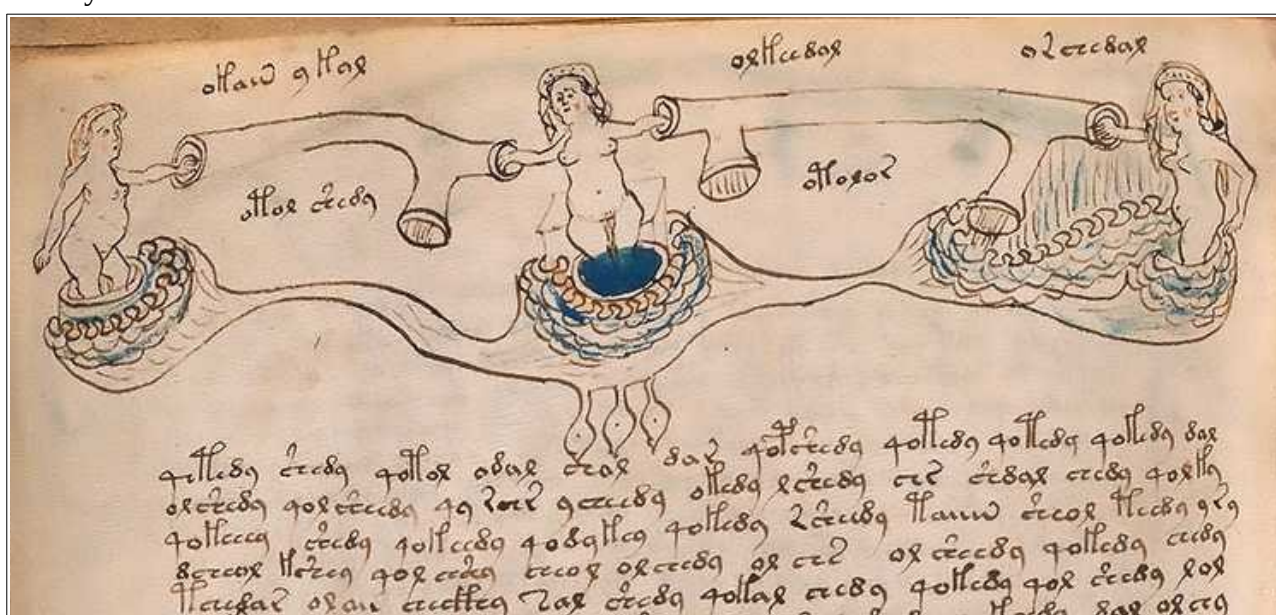
Kniha patrně měla asi 272 stran v 17 arších, dochovalo se jich ale jen 240. Text je psán na pergamenu neznámým písmem (o 20-30 znacích s jednoduchou interpunkcí) a neznámým jazykem. Celá kniha má asi 35 000 slov, přičemž jednotlivé znaky po sobě nenásledují náhodně, ale lze v nich vysledovat jisté zákonitosti, což svědčí o existenci pravopisných a gramatických pravidel. Statistická analýza textu svědčí o tom, že pro použitý jazyk platí Zipfův zákon, průměrná délka každého slova je zhruba shodná s latinou a angličtinou.

Každopádně jazyk použitý ve Voynichově manuskriptu je zcela odlišný od evropských jazyků, nicméně některé znaky svědčí o podobnosti s jazyky semitskými. Podle ilustrací se kniha dělí na několik částí, je pravděpodobné, že jde o traktát či traktáty z několika oblastí:

- botanická část – ilustrace obsahují obrázky běžně vypadajících evropských rostlin, většina z nich je ale identifikovatelná jen obtížně, některé dodnes nebyly identifikovány
- astronomická část – ilustrace obsahují astronomické a astrologické diagramy a symboly, náčrty zvěrokruhu, k některým diagramům jsou dopsány názvy měsíců v roce latinkou, a to v románském jazyce, snad v katalánštině či okcitanštině, je ale možné, že latinkou psané pasáže byly doplněny až později
- biologická část – ilustrace zobrazují většinou miniatury nahých žen (některé z nich mají korunu), koupajících se v jakýchsi podivných útvech, některé z nich připomínají tělesné orgány
- kosmologická část – ilustrace vzdáleně připomínají mapy jakési podivné krajiny či kosmologické náčrty (zobrazeny jsou hrady, snad sopky)
- farmakologická část – ilustrace zobrazují části rostlin (kořeny, listy), snad jde o farmaceutické recepty, čemuž může nasvědčovat i to, že text je v této části rozdělen na krátké odstavce
- recepty – bez ilustrací, text je rozdělen na krátké odstavce, oddělené odrážkami ve tvaru květu či hvězdy.

Prvním doloženým vlastníkem byl v Praze žijící alchymista Georgius Barschius, žijící na počátku 17. století. Studoval na univerzitě La Sapienza v Itálii, pravděpodobně nebyl katolík. Tento alchymista ale očividně nevěděl, jak knihu rozluštit, protože o ní prohlásil, že mu „jen neužitečně zabírá prostor v knihovně“. Po jeho smrti roku 1662 rukopis získal lékař a rektor Karlovy univerzity, učenec Jan Marcus Marci, který knihu zaslal učenému jezuitovi Athanasiu Kircherovi, odborníku na koptštinu. Není známo, jaké informace Kircher o manuskriptu zjistil. Rukopis byl uložen v knihovně Papežské univerzity Gregoriny.

Po následujících 200 let o knize nejsou žádné záznamy, nese však ex libris jezuitského učence Petera Jana Beckxe (1795-1887), kromě jiného rektora zmíněné univerzity, což může svědčit o tom, že se kniha přesunula do jeho soukromé knihovny, z níž ji v roce 1866 vykoupil jezuitský řád. V roce 1912 byla kniha odkoupena již zmiňovaným knihkupcem Voynichem, po jehož smrti ji zdědila jeho manželka, která zemřela v roce 1960 a odkázala manuskript své přítelkyni Anne Nillové. Ta ho v roce 1961 prodala antikváři Hansi Krausovi, jenž ho v roce 1969 prodal Yaleově univerzitě.

Autor manuskriptu není znám, přestože o něm existuje mnoho dohadů. Podle Jana Marka Marciho se rukopis vyskytoval na dvoře Rudolfa II., který věřil, že jeho autorem je anglický teolog a badatel Roger Bacon (1214-1294). Není vyloučeno, že Rudolfovi II. rukopis dal alchymista John Dee či jeho známější kolega a spolupracovník Edward Kelley, který je kromě jiného prvním, kdo zaznamenal enochiánštinu, údajný jazyk andělů. Edit Sherwoodová například uváděla jako autora dokonce Leonarda da Vinci, tato teorie však nyní odporuje zjištěným skutečnostem, mimo jiné proto, že da Vinci byl levák, kdežto text psal pravák. Autorství da Vinciho také vylučuje radiokarbonová datace, kladoucí vznik manuskriptu do let

1404-1438 a vylučující tak i jiné domnělé autory. Český záhadolog Arnošt Vašíček považuje za autora Angela z Florencie, což byl důvěrník Lucemburků, jenž se zajímal o botaniku a astrologii.

Další teorií je, že Voynichův manuskript je podvrh beze smyslu, vytvořený jedním z majitelů.

Fotografická kopie první strany rukopisu od Voyniche ukazuje latinkou psanou poznámku, která byla později vymazána. Text může být čten jako jméno Jacobus à Tepenece, což by mohlo odkazovat k osobě lékaře Jakuba Horčického z Tepence, známějšího pod jménem Jacobus Sinapius, osobního lékaře Rudolfa II. a správce jeho botanické zahrady. Voynich se ale domníval, že Horčický nebyl autorem Voynichova manuskriptu, ale pouze jeho vlastníkem. Barschovy dopisy naznačují, že autorem rukopisu byl orientalista Andreas Mueller a že jde o nesrozumitelný podvrh. Právnik

Rafael Soběhrd Mnišovský, přítel Jana Marka Marciho, v roce 1618 tvrdil, že objevil nerozluštitelnou šifru, což může vést k domněnce, že Rafael Mnišovský napsal Voynichův manuskript jako názorný příklad této své šifry. Pro tuto teorii není žádný důkaz, nicméně některé skutečnosti mohou naznačovat, že Mnišovského z podvrhu podezíral již Marci.

Amatérský kryptograf Leonell Strong se domníval, že Voynichův manuskript je „zvláštní dvojitý systém aritmetických postupů s mnohonásobnou abecedou“ a že text napsal anglický botanik Anthony Ascham. Programátor Nick Pelling přišel s teorií, že autorem je italský architekt Filarete, že se jedná o jedno z jeho děl z oblasti inženýrství a že byl určen Osmanským Turkům. Jeho teorie je ale založena spíše na podružných indiciích. H. R. SantaColoma publikoval teorii, podle níž Voynichův manuskript souvisí s počátkem vynálezu mikroskopu, jeho autorem je podle této teorie holandský vynálezce a přední alchymista na dvoře Rudolfa II. Cornelius Drebbel. Kryptolog amerického námořnictva Prescott Currier přišel s teorií, že Voynichův manuskript je dílem dvou či více autorů, z nichž každý užíval jiný dialekt, jazyk či pravopis, nicméně používali stejné písmo.

Stejně jako u teorií o autorovi rukopisu je mnoho teorií o jeho obsahu a účelu. Na první pohled by se

mohlo jednat o středověký lékopis. Jiné tvrzení hovoří pro soupis zakázaných rostlin pozdního středověku.

První část je zcela nepochybně herbář, ale jen několik rostlin může být zcela určitě identifikováno. Brumbaugh věřil, že jedna z ilustrací zobrazuje slunečnici, tedy rostlinu, vyskytující se v Americe, která tehdy ještě nebyla známa. Měřítko udávající velikost kresby však není jasné, stejně tak může jít o kopretinu, heřmánek či téměř jakoukoli jinou rostlinu z čeledi hvězdnicovitých. Tato biologická tematika by sice mohla souviset s alchymistickým obsahem,

ovšem alchymistické knihy obvykle obsahují speciální symboly a určitý tradiční okruh obrazců, které se ve Voynichově manuskriptu nevyskytují. Expert na herbáře Sergio Toresella tvrdí, že šlo o tzv. alchymistický herbář – knihu, kterou užívali šarlatáni k oklamání zákazníků, aby působili dojmem odborníka. Tyto herbáře ale většinou byly psány obvyklým jazykem (zpravidla italsky) a běžnou abecedou, šlo by tedy o alchymistický herbář silně netypický. Je také možné, že by šlo o astronomický či astrologický text či kombinaci, jakýsi sborník traktátů z různých oborů (o čemž svědčí široký okruh témat ilustrací).

Téměř stejné množství teorií je o jazyku, jímž je text napsán. Mnoho teorií tvrdí, že jde o falzum bez obsahu a smyslu. Kryptografové americké NSA, pracující s rukopisem v padesátých letech, se přikláněli k názoru, že jde o složitou šifru, využívající polyalfabetickou substituční šifru, které byly v té době oblíbené. Krom toho Roger Bacon, jeden z možných autorů manuskriptu, byl odborníkem na šifry. V předpokládané době napsání byl mezi evropskými vzdělanci o šifry mimořádný zájem. Proti této teorii hovoří fakt, že manuskript dodržuje Zipfův zákon, což u většiny šifer není možné.

James Finn v knize *Pandora's Hope* (2004) tvrdí, že jde o vizuálně zakódovanou hebrejštinu. Jakmile jednou, podle této teorie, bude manuskript přesně přepsán s použitím tzv. European Voynich Alphabet, tedy evropské Voynichovy abecedy, bude možno mnoho slov číst jako hebrejštinu. Tomu odpovídá i nález, který udělala umělá inteligence mezi 400 jazyky a zjistila největší podobnost s hebrejštinou. Jeden z prvních pokusů o rozluštění rukopisu z roku 1921, vedený Williamem Newboldem z Pensylvánské univerzity, tvrdí, že viditelný text je sám o sobě nesmyslný, ale smysl mu dodávají při zvětšení patrné drobné značky, založené na starobylém řeckém těsnopisu. Další teorií je, že manuskript je zaznamenán pomocí steganografie, tj. text je nesmyslný sám o sobě, byť význam nesou určité detaily (například druhé písmeno každého slova, počet písmen v řádku a podobně). Některé teorie naznačují, že by se mohlo jednat o Cardanovu mřížku. Jazykovědec Jacques Guy tvrdí, že Voynichův manuskript je psán exotickým, avšak přirozeným jazykem, ovšem umělou abecedou. Slovní struktura je dle něj podobná sinotibetským jazykům, austroasijským jazykům a tajským jazykům.

Teorie o tom, že jde o živý orientální jazyk, zapisovaný novým písmem, je poměrně pravděpodobná. Tehdejší cestovatelé (zejména misionáři) cestující do Asie totiž považovali tamní písma za příliš složitá, což vedlo k tomu, že se mnohdy pokoušeli vytvořit pro daný jazyk nové, fonetické písmo, většinou založené na latince, byť to není pravidlem. Autorem by pak mohl být evropský misionář žijící v Asii (což by mohlo souviset s tím, že text byl dlouhou dobu v držení jezuitského řádu, který se misíí hojně zúčastňoval) či naopak v Evropě žijící Asiat, vychovaný nějakou misíí. Hlavním argumentem pro tuto teorii jsou statistické výzkumy textu (zjevná absence některých jevů typických pro evropské jazyky, jako jsou členy, dále výsledky statistických výzkumů vykazují značnou podobnost s obdobnými výsledky na čínštině). Dále pro tuto teorii mohou mluvit dva velké červené symboly na titulní straně (podobný zvyk existoval v Číně) a některé astronomické obrazce, které údajně obsahují prvky typické pro čínský kalendář.

V roce 2003 oznámil Zbigniew Banasik, že text je psán mandžusky a navrhl přepis titulní strany do latinky s překladem mandžuských slov do angličtiny. Jeho doslovný překlad není příliš srozumitelný, avšak zdá se, že jde o prolog a začátek jakéhosi lékařského receptáře. Další teorie hovoří o možné glosolalii (tedy mluvení či psaní nesrozumitelným jazykem), kresbě provedené spiritistickým médiem (stává se, že médium napíše text v neznámém písmu). Leo Levitov tvrdí, že jde o umělý jazyk, vzniklý kombinací staré vlámštiny, staré francouzštiny a staré hornoněmčiny. Jde dle něj o liturgickou příručku sekty albigenských. Švýcarský skladatel Hanspeter Kyburz četl Voynichův manuskript jako hudební záznam a založil na něm jedno ze svých hudebních děl. Roku 2014 profesor Stephen Bax pravděpodobně dekodoval 14 symbolů písma (přepis: k, y, d, r, m, n, sh, s, o, a, in, iin, e, ee). Roku 2014 se objevila teorie Arthura Tuckera a Rexforda Talberta, kteří opírají svoje tvrzení o Aztéky a jazyk nahuatl.

Na konci léta 2016 přišla se smělým prohlášením o částečném rozluštění textu Češka z Nové Paky Irena Hanzíková. Rukopis sama označuje jako „knihu života“. Všechny stránky, které se jí údajně podařilo přeložit (konkrétně se má jednat o stránky od 16 r do 49 v), už byly dokonce opatřeny notářským zápisem. Podle Hanzíkové je text napsán staročeštinou a šifra, kterou je zakódován, se průběžně mění. Konkrétní postup dekódování však odmítá prozradit, jako důkaz překladu zveřejňuje jen úryvky, např. začátek jedné věty ze strany 49: „Vedle cti doutná zlomyslnost, prospěch má sestru zradu, cílem je poznat svět, přesto svítit do tmy...“ V červnu 2017 pak po přeložení už zhruba třetiny textu přišla s tvrzením, že autorem rukopisu je moravský šlechtic Jiří III. z Lichtenštejna, původem z Mikulova. Ten žil v letech 1360 až 1419, v roce 1390 se stal biskupem ve městě Tridentu.

Smithfieldský dekret

Smithfield Decretals je rukopis kopie Decretals papeže Řehoře IX. Představuje sbírku kanonického zákona, církevních dekretů i biblických příběhů. Kniha vznikla asi ve 14. století ve Francii právě z původního podnětu papeže Řehoře IX. (cca 1145-1241).

Na svoji dobu se nejednalo o významnou sbírku, takovýchto děl vznikalo mnoho. Co jej však od ostatních církevních děl značně odlišilo, byla následná ilustrace, které se dekretu mělo dostat v Anglii. Stránky s textem byly doplněny o roztodivné malůvky, jejichž význam vrtá v hlavě i dnešním odborníkům. Jak si vysvětlit vyobrazení obřího králíka, který podřezává hlavu člověku, rytíře bojujícího s přerostlým šnekem, lišku s biretem na hlavě a biskupskou berlou v tlapě, nebo všudypřítomné šotky a démonická stvoření? Oficiálně se mělo jednat o náboženská i světská vyprávění nakreslená tak, aby oslovila nevzdělané věřící a jejich víru umocnila.

Hypotéz o smyslu kreseb vznikla celá řada. Nejznámější z nich je zřejmě možnost, že ony obrázky představují důmyslnou satiru církve. Zvláštní postavy by tak mohly znamenat ironické ztvárnění církevních představitelů i dogmat. Jednou z karikatur, které lze v dekretu nalézt, je i zvláštní postava v plášti. Je to jakýsi mužík s velkýma ušima a prapodivnýma rukama. Na první pohled se výrazně podobá Yodovi, mistrovi řádu rytířů Jedi z Hvězdných válek. Ona shoda je však údajně zcela náhodná. Přeci jen i lidská fantazie má své mantinely a tak není až tak neuvěřitelné, že během několika staletí dva autoři nakreslili podobnou fantastickou bytost.

Pokud však ona postava z dekretu není futuristickou vizí, co má představovat? Dle kurátora Britské národní knihovny Juliana Harrisona má tento muž představovat Samsona, biblickou postavu chytrého siláka. Bližší vysvětlení svého názoru však nenabízí.

Jiná interpretace jej má za samotného ďábla jako profesora kanonického práva. To své opodstatnění má. Ve středověku se totiž věřilo, že někteří univerzitní profesori šíří korupci a povzbuzují hříšné chování. Svými vzdělanými řečmi měli narušovat pokoru vůči církvi. V tomto případě jakési potvrzení hypotézy existuje. Učenci totiž tehdy nosili pláště dost podobné tomu, ve kterém je knižní postava oděna.

Rohonský kodex

Tajemství Rohonského kodexu zaměstnalo mnoho badatelů z řad odborníků i amatérů. Dosud se nikomu nepodařilo text rozluštit. Ačkoliv je tomu již 200 let, co byl v Maďarsku objeven tzv. Rohonský kodex, dosud se nikomu nepodařilo jeho obsah uspokojivě vyložit. Kniha, která byla údajně sepsána na přelomu 16. a 17. století, je totiž napsaná v neznámém jazyce a je doplněná bizarními ilustracemi.

Název kodexu je odvozen od města Rohonc, které leží v západním Maďarsku, a kde byl kodex až do roku 1838 uchováván. K jeho objevení došlo náhodou, a sice když hrabě Gusztáv Batthyány věnoval celou svoji knihovnu Maďarské akademii věd. Samotný původ Rohonského kodexu není znám, stejně tak zůstává neztotožněný i jeho autor. Na knize je zajímavý především neznámý systém písma a početné bizarní ilustrace. Na téměř stovce obrázků jsou vyvedeny náboženské symboly (křesťanské i islámské), pohanské výjevy i vojenské bitvy.

Knihy o rozměrech 10 x 12 centimetrů má celkem 448 stran, které jsou popsány 9 až 14 řádky textu nebo pokryty ilustracemi. Neznámý jazyk, který je v kodexu použitý, dosud nikdo nedokázal rozluštit. Podle badatelů se skládá z přibližně 800 symbolů a jeho abeceda má přes 200 písmen. Text zkoumali odborníci z Paříže, Prahy, Innsbrucku či Budapešti, avšak bezvysledně. Důslednou analýzou dospěli vědci ke zjištění, že papír použitý k výrobě kodexu pochází z přelomu 16. a 17. století. Text nicméně může být i mladší.

Při snaze odhalit tajemství Rohonského kodexu navrhovali badatelé nejrůznější způsoby, jak text číst. Podle některých se měla kniha obrátit vzhůru nohama a text číst zleva doprava. Jiní se klonili ke čtení zprava doleva a zdola nahoru. V roce 2018 přišli dva badatelé – Levente Zoltán Király a Gábor Tokai – s tvrzením, že se jedná o kódový systém a uměle vytvořený jazyk. Kodex je podle nich obyčejnou modlitební knihou.

Jejich závěr je možné podložit zmíenkou v katalogu původní Batthyányho knihovny. A sice, že v roce 1743 do své sbírky zařadil „Maďarské modlitby v jednom svazku, velikost duodecimo“, což rozměrově odpovídá tajemnému kodexu. Ovšem s jistotou nelze záznam a knihu ztotožnit. V současnosti se v Maďarsku ujalo přesvědčení, že je kodex pouhým padělkem. Přesto zůstává uložen v Maďarské akademii věd a jeho studium je možné pouze se zvláštním povolením. Amatérští badatelé si ho nicméně mohou prostudovat v elektronické kopii.

Knihy mrtvých

Knihy mrtvých je umělé označení pro literární, případně obrazový popis putování duše záhrobím. Název je původně spjat s Egyptskou knihou mrtvých, neboť je odvozen od toho, jak ji nazývali arabští vykradači hrobů – Kniha mrtvého muže. Ti ji přirozeně nedokázali přečíst, ale upoutávala svým mnohdy skvostným provedením. Přehlédli též skutečnost, že tyto svitky byly dávány mužům i ženám. Z hlediska ostatních knih mrtvých je označení Egyptské knihy mrtvých zavádějící, neboť v egyptském duchovním písemnictví existuje celá série různých spisů, které by bylo možné tak označit. Vhodnější by byl jiný umělý název z 19. století – Pohřební rituál.

Když W. Y. Evans-Wentz zjistil, že Tibetané mají analogický spis, začalo se mluvit i o Tibetské knize mrtvých. V roce 1872 vyšel německy pod názvem Mohamedánská eschatologie arabský text, který se od té doby stal známý jako Islámská kniha mrtvých. Některá díla obsahují pasáže, které splňují podmínky knihy mrtvých. Příkladem může být Epos o Gilgamešovi.

Další průzkum ukázal, že analogických textů existuje mnohem více v celé řadě kultur. Mnohé nebyly dosud rozpoznány. Konvenční název je vytvářen souslovím označení země původu + kniha mrtvých. Ne vždy je však toto přesné a ne vždy je možné tento název dodržet.

Konec druhého přechodného období znamenal pokračující demokratizaci posmrtného života, v té době se objevila sbírka téměř 200 zaklínadel. Tyto pohřební texty začaly provázet v hrobkách více lidí než Texty pyramid (pouze výsada faraonů) nebo Texty rakví, protože byly dostupné komukoliv, kdo si mohl dovolit získat jejich opis. Ačkoliv celkem zahrnovaly 200 zaříkad, obsahovala jich každá hrobka pouze tolik, kolik zemřelý nebo rodina chtěli, či si mohli dovolit získat. Texty byly objeveny převážně napsané na papyrových svitcích, ačkoliv určitá zaříkadla byla zaznamenána také na rakvích, amuletech, na zdech hrobek, na soškách a na různých sochách.

Papyrové svitky bývaly často umístěny v rakvi vedle těla nebo mohly být zabaleny v obinadlech mumie. Někdy se také vkládaly do dutých sošek Ptah-Sokar-Usira, sošky byly potom uloženy v hrobce společně s další pohřební výbavou. Tyto pohřební texty byly obvykle psány v hieroglyfech, ale zachovaly se také Knihy mrtvých v kurzívním, hieraktickém a démotickém písmu. Texty byly obvykle doprovázeny jasně barevnými ilustracemi nebo vinětami – od znázorněných amuletů vložených do obinadel mumie až po detailní scény posmrtného života.

Knihy mrtvých představují rozsáhlou literaturu, která je podporována ještě zprávami (zejména

Ilustrace z Egyptské knihy mrtvých.

starými, a proto nezkreslenými) o přirozené klinické smrti. Ze zkušeností tohoto druhu vycházejí a popisují buď zobecněné putování duše, nebo konkrétní případ. První pokusy o srovnání Egyptské a Tibetské knihy mrtvých spadají do 70. let minulého století. Tehdy byly neúspěšné kvůli nevyhovujícím překladům. Jejich srovnáváním, výzkumem a publikací se dnes soustavně zabývá Jaromír Kozák.

Knihy mrtvých budí značnou pozornost u veřejnosti. Toho se

snaží využít někteří nespovědomití jedinci a objevují se spisy, které si nárokují tento název, ale jsou moderními pracemi a nesplňují základní podmínku, aby byly popisy záhrobí, či průvodci duše na cestě záhrobím. O knihy mrtvých se zajímá religionistika, ale nejvíce spjaté jsou s transpersonální psychologií.

Jiříkovo vidění

Jiříkovo vidění je středověká prozaická povídka o putování uherského šlechtice Jiříka záhrobím, která byla sepsána podle podstatně rozsáhlejší latinské skladby *Visio Georgii* ze 14. století. Český text vznikl pravděpodobně před rokem 1450. Kající se šlechtic putuje nejprve do irského poutního místa Očistec svatého Patrika a odtamtud do říše mrtvých. Spatřuje muka pekla i očistce, nakonec se dostane do nebe. Až do 19. století šlo o oblíbený námět, který byl vydáván jako knížka lidového čtení; o jeho oblibě svědčí i fakt, že se dostal do lidového rčení „být jako v Jiříkově vidění“ – být (krajně) nadšený, užaslý (podobně být jako u vytržení, být u vidění).

Codex gigas

Codex gigas je největší rukopisná kniha (kodex) světa. Byla pravděpodobně napsána počátkem 13. století v klášteře v Podlažicích u Chrudimi. Bývá označována latinsko-řecky *Codex gigas* (v překladu „Obrovská kniha“), počestněně *Kodex gigas*, nebo podle výjimečného vyobrazení ďábla také jako *Ďáblova bible*, švédsky *Djävulsbibeln*. Dále je či dříve byla také označována jako *Codex giganteus*, *Liber pergrandis* či *Gigas librorum*. Záměrem autora bylo shrnout veškeré vědění do jediného díla, vytvořit jakousi „knihovnu v jediné knize“.

Codex gigas je svázan v dřevěných deskách potažených světlou kůží, opatřených kovovým zdobením. Rozměr desek je 920×505×220 mm. Původně obsahoval 320 pergamenových listů (tj. 640 stran) o velikosti 890×490 mm. Osm listů bylo vyřiznuto, není známo kdy, kým a proč. Odstraněné listy pravděpodobně obsahovaly řeholní pravidla benediktinského řádu. Hmotnost celého kodexu je 75 kg a odhaduje se, že na výrobu potřebného pergamenu bylo spotřebováno 160 kůží oslů či mezků.

Kodex patrně vznikl v klášteře Podlažice u Chrudimi. Záznamy v kodexu končí rokem 1229. V roce 1245 byl kodex zastaven cisterciáckému klášteři v Sedlci. Pavel Bavor z Nečtin (1290-1332) jej roku 1295 odkoupil pro břevnovský klášter. V letech 1477-1593 se kodex nacházel v klášteře v Broumově. V březnu 1594 byl převezen do Prahy, kde se stal součástí sbírky císaře Rudolfa II.

Na konci třicetileté války, v roce 1648, se švédské armádě podařil nečekaný převrat Prahy (dobyli však pouze levobřežní část), při němž ukořistili poklady veliké hodnoty – mimo jiné i obsah Rudolfovy knihovny, jež byla odvezena do Stockholmu. Rukopis je od té doby uložen v Královské knihovně ve Stockholmu a přes opakované snahy se nepodařilo získat jej od Švédska zpět. Od září 2007 do března 2008 byl zapůjčen na výstavu v pražském Klementinu. Nedaleko místa svého vzniku, v expozici Městského muzea v Chrasti, je připomenut alespoň maketou.

Celý rukopis je napsán latinsky. Jeho obsahem je větší množství různých textů, které lze rozdělit do desítky skupin:

- text bible v latinském překladu (Starý a Nový zákon) v poněkud jiné podobě, než jsme zvyklí z moderních překladů (pořadí jednotlivých knih je poněkud jiné, jsou zde obsaženy i deuterokanonické texty jako např. kniha Báruch)
- Josephus Flavius – oba jeho spisy z oblasti historie – tj. Židovské starožitnosti a Židovská válka
- Isidor ze Sevilly – kopie jeho monumentální encyklopedie zvané Etymologie
- několik drobnějších spisů s lékařskou tematikou, podle kterých se v této době vyučovala medicína a které souvisí především s činností tzv. salernské lékařské školy
- vyznání hřířů
- obranná zaklínadla pro vyhánění démonů (strany na zčernalém pergamenu)
- Kosmova kronika česká
- kalendář s nekrologiem, seznam bratří podlažického kláštera
- strana s hlaholskou a cyrilskou abecedou
- dalších padesát drobných poznámek, které byly do kodexu zapsány dodatečně ještě během středověku, ale i později.

Kodex obsahuje iluminace červené, modré, žluté, zelené a zlaté barvy, iniciály jsou velmi bohaté, často přes celou výši stránky. Značně poutavé jsou spirálovitě zdobené vzory, z nichž vyrůstají různé květinové výhonky. Stylově se jedná o klasickou ukázkou románského knižního malířství. Na celém díle fascinuje jeho jednota, ráz písma je beze změny téměř v celém rozsahu, bez vlivu stárnutí písaře, nemoci, počasí či nálad. Možnost, že rukopis vznikl v rámci písařské dílny, je minimalizována absencí odlišných rukopisů. Odlišné rukopisy jsou znatelné pouze na stranách 216-224 (přepis jedné z dvaceti etymologií od Isidora ze Sevilly) a stranách 305-311 (kalendář s nekrologiem). Veškeré údaje o vzniku díla a autora v knize chybí.

Na listu označovaném číslem 289 (podle serveru Manuscriptorium.com) či 290 (podle stránek Švédské národní knihovny) je na jinak prázdné stránce naprosto unikátní vyobrazení d'ábla, o velikosti skoro 50 cm. Několik předchozích listů je napsáno inverzně na tmavém podkladu a má charakter velmi ponurý (kromě vyobrazení nebeského města), hodně odlišný od celého zbytku kodexu.

Podle legendy v klášteře žil mnich, který zhřešil. V roce 1212 se vydal spolu s královskou výpravou Přemysla Otakara I. do Basileje, aby od Fridricha II. přijal Zlatou bulu sicilskou. Tam se seznámil s jedním tajemným mágem, Michaelem Scottem. Ten ho údajně zasvětil do temné magie a uctívání Satana. Po jeho návratu do Podlažic se ale o jeho satanistických rituálech dozvěděl opat, a aby se provinilý mnich vyhnul přísnému trestu zadržování zaživa, slíbil, že napíše za jedinou noc největší knihu, obsahující všechny vědomosti světa. Dostal veškerý potřebný materiál a pustil se do díla. O půlnoci mu bylo jasné, že úkol nemůže zvládnout, a zaprodal svoji duši d'áblu. Ten za něj celé veledílo sepsal, biblické pasáže ovšem s velkým sebezapřením, odporem a nechutí. Je zajímavé, že kniha obsahuje také řadu zaklínadel, např. pro vyléčení, vypátrání zloděje apod., ale ne pro vymítání d'ábla, ačkoli Benediktinský řád exorcismus prováděl. Mnich pouze z vděčnosti přidal d'áblův obrázek, který je na straně 290 a vyobrazuje ho zde opravdu netradičně.

I přes tuto legendu o svém sepsání se Codex gigas dlouho užíval, četl a studoval různými učiteli a nebyl nikdy předmětem šetření inkvizice. Legenda i kodex hrají podstatnou roli ve filmu *Ďáblova lest*.

Rukopis královédvorský

Rukopis královédvorský (RK) je rukopis obsahující české básně (nebo písně či zpěvy) tematicky spadající do raného středověku. Paleograficky, lexikálně a stylisticky se rukopis hlásí do 13. až 14. století. V době národního obrození byly tyto texty považovány za vrcholné dílo raného období české literatury a byly také v 19. století inspirací pro tvorbu mnoha českých umělců, především pro takzvanou generaci Národního divadla.

Rukopis se spolu s Rukopisem zelenohorským (RZ) stal předmětem sporů o pravost Rukopisů, které

vrcholily na konci 19. století, ale doznávaly ještě dlouho poté. Dnes jsou oba rukopisy obecně považovány za novověké padělky z počátku 19. století, ale stále existuje skupina obhájců, kteří aktivně dokazují, že mohly vzniknout dříve – ve středověku, případně na počátku 16. století nebo i v době barokní.

Rukopis královédvorský údajně objevil Václav Hanka, tehdy mladý právník bez stálého zaměstnání, 16. září 1817 ve věžní kobce děkanského kostela sv. Jana Křtitele při své návštěvě ve Dvoře Králové nad Labem. Při nalezení rukopisu byl i místní kaplan Pankrác Borč, který se prý sám pokládal za jeho nálezce. Hanka pak požádal magistrát města Dvůr Králové, aby mu byl rukopis úředně darován, což se v roce 1818 (tedy ještě před zveřejněním) opravdu stalo. V roce 1823, když se Hanka stal knihovníkem Vlasteneckého musea (dnešní Národní muzeum), daroval rukopis do jeho sbírek. Poprvé Rukopis královédvorský vydal tiskem Václav Hanka roku 1819 a spolu s básníkem a překladatelem Václavem Aloisem Svobodou jej doplnili novočeským a německým překladem. Později byl RK vydán ještě mnohokrát, v 19. století patřil spolu s Rukopisem zelenohorským k nejčtenějším a nejvydávanějším titulům. Např. už v roce 1843 vydal Václav Hanka Rukopis královédvorský s překladem do slovanských jazyků, němčiny a angličtiny.

Zatímco pravost Rukopisu zelenohorského (tehdy ještě zvaného Libušin soud) už záhy po jeho objevení zpochybnil Josef Dobrovský, Rukopis královédvorský se těšil větší důvěře. Navíc v dalších desetiletích byly Rukopisy i díky autoritě Františka Palackého obecně považovány za pravé a jejich příběhy se staly součástí obrozenecky oslavované národní minulosti. Takto se hrdina Rukopisu královédvorského Lumír dostal do titulu předního literárního časopisu Lumír. Přesto se postupně objevovaly kritické hlasy a o pravost rukopisů se začaly vést spory. V roce 1886 se do nich na straně kritiků významně zapojil také Tomáš Garrigue Masaryk. Chemickým průzkumem pověřilo Národní muzeum profesory Antonína Bělohoubka a Vojtěcha Šafaříka. Jejich závěrečná „Zpráva o chemickém a drobnohledném ohledání některých rukopisů musejních“ vydaná v roce 1887 konstatovala, že se RK chová jako jiné pravé památky ze středověku. Spor v té době už přerostl z odborné debaty i do roviny politické a osobní. Názor o nepravosti Rukopisů definitivně převážil. Důsledkem bylo mimo jiné nařízení rakouského ministerstva kultu a vyučování z roku 1893 (ministrem byl tehdy Paul Gautsch), kterým byly Rukopisy úředně přeřazeny ze staročeské literatury do literatury novočeské a v českých školách se začalo vyučovat, že RK i RZ jsou novodobé padělky. Pak spor poněkud utichl a znovu se výrazněji objevil až po 1. světové válce, kdy například v roce 1932 byla ustavena Česká společnost rukopisná.

V letech 1968-1971 byly Rukopisy zkoumány v Kriminálně-lingvistickém ústavu takzvaným Ivanovovým týmem. Ten dospěl k tomu, že RK i RZ jsou palimpsesty, tedy nový text napsaný na starý pergamen s vyškrábaným původním textem, a jejich autory jsou pravděpodobně Václav Hanka, Josef Linda a malíř František Horčíčka. Přesto dodnes někteří lidé, např. skupina českých intelektuálů sdružená v České společnosti rukopisné, zpochybňují důkazy o nepravosti Rukopisů a o jejich vytvoření až na počátku 19. století, a navrhovali provést hmotný průzkum nejnovějšími metodami. Průzkum, ovšem zaměřený pouze na dokumentaci současného fyzického stavu obou rukopisů, byl proveden v letech 2017-2018. Výsledky průzkumu pomocí rentgenového záření podle zastánkyně rukopisů Dany Mentzlové nepodporují závěr, že Královédvorský rukopis je palimpsest.

Rukopis královédvorský se skládá ze sedmi pergamenových dvojlistů popsaných po obou stranách, dva listy jsou neúplné, ze tří čtvrtin odříznuté, takže rukopis tvoří 24 celých stran a 4 tzv. proužky. Listy

jsou přibližně stejně velké, vysoké 12 cm a široké 7-8 cm. Proužky mají šířku 2 cm. Počet řádek kolísá od 31 do 33 řádek na stranu. Skladby jsou psány jako próza, bez rozdělení na verše, text je bez interpunkcí a některá slova jsou spojena – to někdy vede k rozdílné interpretaci různými autory novočeských přepisů i k různému počtu veršů (někdy se uvádí celkový počet veršů 1229).

Pergamen rukopisu je barvy žlutavě šedé, místy je zašpiněný. Běžné písmo je minuskula (gotická fraktura). Je psané železitoduběnkovým inkoustem dnes světle žlutohnědé barvy. Rukopis je vyzdoben rumělkovými rubrikacemi kapitol, sedmi iniciálkami a 50 majuskulemi v textu.

Dnes je Rukopis královédvorský uložen v oddělení rukopisů a vzácných tisků Knihovny Národního muzea v Praze. Rukopis královédvorský obsahuje celkem 14 básní, z toho 6 epických z doby předkřesťanské a doby historické, 2 lyrickoepické, 6 milostných lyrických a jeden zlomek. Čtrnáct básní rukopisu by podle značení kapitol mělo tvořit jen malou část velmi rozsáhlého a dnes neznámého básnického celku.

epické básně:

- Oldřich (Oldřich a Boleslav, chybí začátek) – popisuje vypuzení Poláků v čele s Boleslavem Chrabrým z Čech Přemyslovci Oldřichem a Jaromírem roku 1004
- Beneš Heřmanův – popisuje, jak Beneš (Heřmanův syn) porazil německé loupící Sasíky pod „Hrubú Skalú“, historicky nedoložená událost kladená do roku 1203 a zobrazená na monumentálním plátně Pobití Sasíků pod Hrubou Skalou od Mikoláše Alše
- Jaroslav (O velikých bojích křesťanů s Tatary, nejrozsáhlejší báseň) – týká se mongolského vpádu do Evropy a na Moravu, údajně zastaveného roku 1241 u Olomouce Jaroslavem ze Šternberka (jméno Jaroslav jinak uvádí až Hájkova kronika); v básni je motivem vpádu pohanění princezny Kublajevny
- Čestmír a Vlaslav – Čestmír, vojevůdce bájného Přemyslovce Neklana, poráží odbojného luckého velmože Vlaslava; pověst o lucké válce známá už z Kosmovy kroniky
- Ludiše a Lubor (O slavném sedání) – Lubor je vítězem klání (sedání) uspořádaného zálabským knížetem a za to dostane od jeho dcery Ludiše dubový věnec
- Záboj (O velikém pobití) – vypráví o vítězství Záboje a Slavoje nad německým Luděkem; jinak neznámí bájní hrdinové, v básni je zmínka o bájném pěvci Lumírovi, který svým zpěvem pohnul Vyšehradem i celou vlastí

lyrickoepické básně:

- Zbyhoň – mladík osvobodí svou milou z rukou násilného Zbyhoně
- Jelen – sokem zabítý mladík je přirovnáván k jelenu

lyrické básně (Lyrické básně jsou krátké, s výjimkou delších „Jahod“ mají jen 12-16 veršů.):

- Kytice – dívka vidí ve vodě plout kytici a přemýšlí o jejím původu
- Jahody – dívka si při sběru jahod v lese zapíchne trn do nohy, nedbá na varování matky před chlapi a oddá se milému
- Róže – dívka přirovnává svůj osud k předčasně rozkvetlé a umrzlé růži a ztracený kamínek z prsténku ve snu ke ztracenému milému
- Žezhulice – žezulička nařiká, že není věčně jaro, ale dívce by těžko bylo, kdyby byla věčně sama
- Opuštěná – dívka oslovuje miletínské lesy a oplakává pohřbené rodiče
- Skřivánek – dívka posílá milému odvedenému na kamenný hrádek vzkaz po skřivánkovi

ukázka – báseň Kytice (přepis textu novočeským pravopisem podle Julia Enderse z roku 1993):

Věje větríček s kněžeckých lesův,
běže zmlitka ku potoku,
nabiera vody v kovaná vědra.
Po vodě k děvě kytice plyje,
kytice voná z viol a růží.
I je se děvča kyticu lovit,
spade, ach spade v chladnú vodicu.
„Kda bych věděla, kytice krásná,
kto tebe v kyprú zemicu sáze,
tomu bych dala prstének zlatý.
Kda bych věděla, kytice krásná,
kto tebe lýkem hebúčkým sváza,
tomu bych dala jehlicu z vlasův.

Kda bych věděla, kytice krásná,
kto tě po chladnéj vodici pusti,
tomu bych dala vienek svůj z hlavy.“

Pokud jde o básnickou hodnotu RK, ta nebyla nikdy zpochybňována. Oceňovali ji např. Karel Hynek Mácha, Jan Neruda, Julius Zeyer, Svatopluk Čech. Ve 20. století převedl básně Rukopisů do novější a srozumitelnější podoby Kamil Bednář. Bez ohledu na dobu a způsob vzniku je to nyní již přes 200 let stará literární památka.

Rukopis zelenohorský

Rukopis zelenohorský (zkratka RZ), původně zvaný Libušin soud (LS), je rukopis s literárním textem popisujícím soudní proces vedený kněžnou Libuší, který byl údajně objeven roku 1817 na zámku Zelená Hora. Obsahuje části dvou básní, jejichž děj se kladl do 8.-10. století. Vydával se tedy za středověkou literární památku a stal se spolu s Rukopisem královédvorským (RK) předmětem sporu o Rukopisy (RKZ). Od konce 19. století se považuje za falzum z doby údajného nálezu, ale zastánci rukopisů sdružení v České společnosti rukopisné důkazy padělání neuznávají.

Rukopis byl v listopadu 1818 anonymně zaslán nejvyššímu purkrabímu hraběti Františku Antonínu Kolovratovi jako dar pro nově zřízené Vlastenecké muzeum v Čechách. Protože tehdy nebylo známo, odkud rukopis pochází, byl podle svého obsahu nazýván Libušin soud. Údajným odesilatelem byl panský úředník Josef Kovář ze zámku Zelená hora u Nepomuku, což zjistil a zveřejnil až roku 1859 historik Václav Vladivoj Tomek, a teprve pak se začalo používat označení Rukopis zelenohorský.

Samotný nález se údajně odehrál tak, že si důchodní Kovář někdy v roce 1817 všiml v hospodářských prostorách v přízemí zámku zaprášených pergamenů, a když je vlhkou houbou otřel, objevilo se písmo. Nepomucký děkan a další vzdělanci z okolí po zhlédnutí rukopisu navrhli poslat ho do Prahy do vznikajícího muzea. Kvůli obavám z tehdejšího zámeckého pána Jeronýma Colloredo-Mannsfelda, který byl odpůrcem českého obrozeného hnutí, to ale jeho zaměstnanec udělal raději anonymně. V té době zdejší zámeckou obrazárnu uspořádal František Horčíčka, malíř, restaurátor a falzifikátor obrazů a dobrý známý Václava Hanky. Poté, co Josef Dobrovský po zhlédnutí faksimile vytvořeného Antonínem Puchmajerem označil (zatím neveřejně) rukopis za padělek, byl text nejprve publikován v Polsku, kam jeho opis zaslal lékař a propagátor kultury starověké Indie Antonín Jungmann. V Čechách poprvé vyšel až v roce 1822 v časopise Krok, péčí Antonína a jeho známějšího bratra Josefa Jungmanna, který text doplnil novočeským překladem a vysvětlivkami. Od roku 1829 byl Libušin soud obvykle vydáván společně s Rukopisem královédvorským. Byl také hojně překládán do němčiny a dalších světových jazyků, zvláštní zájem byl o překlady do ostatních slovanských jazyků.

Pochybnosti o pravosti Rukopisu zelenohorského vyvstaly ihned po jeho objevení. V Praze se Rukopis zelenohorský dostal do rukou Josefa Dobrovského, patriarchy české slavistiky a jazykovědy, který jej ihned odmítl jako falzum. Veřejně tak rázně učinil v reakci na Jungmannovo vydání rukopisu v německém článku Literární padělek (Literarischer Betrug) roku 1824, čímž byl vlastně zahájen celý spor o Rukopisy. Obhajoby se namísto Jungmanna ujal Václav Alois Svoboda, především německy publikující básník z okruhu Václava Hanky. Dobrovský ještě sepsal k RZ všestranný kritický rozbor, ale za jeho života se spor zásadně nerozhořel. Poté pravost RZ, ale i Rukopisu královédvorského (RK), odmítal další přední slavista, slovinský Kopitar, který své závěry publikoval od roku 1837. Proti tomu se postavil Pavel Josef Šafařík a František Palacký, kteří oba rukopisy bránili jako pravé a tak byly pak v české společnosti přijímány.

Pro zpochybnění RZ byl rozhodující rok 1877, kdy Adolf Patera odhalil, že většina českých glos v latinském Mater verborum je padělána. Tyto jazykové poznámky tvořily oporu autentičnosti jazykových zvláštností RZ, proti kterému následně vystoupili v letech 1878-1879 Alois Vojtěch Šembera a Antonín Vašek, kteří za padělatele označili Václava Hanku, Šembera i Josefa Lindu, u kterého nacházel shodu s jeho románem Záře nad pohanstvem z českého dávnověku, který napsal v době nálezu RZ. To pak

podnítilo kritické zkoumání dalších památek jimi objevených, jako RK nebo Píseň vyšehradská. Spor o RKZ a související rukopisy následně naplno propukl od roku 1886, kdy se do něj významně zapojili jazykovědec Jan Gebauer, filosof Tomáš Garrigue Masaryk, historik Jaroslav Goll a další. V té době se chemickou zkouškou prokázal jako falzum i zlomek Evangelia sv. Jana se staročeským meziřádkovým překladem a tím padla další jazyková opora pravosti RZ. Tehdy skončila hlavní fáze sporů, které však v následujícím období ještě doznívaly.

Rukopis tvoří dva pergamenové dvojlisty o rozměru 22,4 × 16 cm, tedy osm stran textu. Pergamen je hrubě opracován a je značně poškozen. Text je psán primitivním pravopisem (používaným do konce 13. století) a litery jsou majuskule i minuskule seřazené in continuo, bez zřetele k veršové stavbě. Kromě páté strany se 17 řádky má rukopis na straně vždy 16 řádků textu. Běžný text je psán železitoměďnatým inkoustem dnes zelené barvy. Text je ozdoben čtyřmi červenými rumělkovými iniciálami (A, C, V, D) a řadou rumělkových majuskulí. Dále se v textu hojně vyskytují červené miniové značky neznámého účelu. Rukopis má též pro snadnější čtení rumělkou provedené červené rubrikování dříků počátečních písmen jednotlivých slov, neboť je psán in continuo, bez mezer.

Dnes je uložen v oddělení rukopisů a vzácných tisků Knihovny Národního muzea v Praze. Rukopis obsahuje části dvou básní, 9 závěrečných veršů Sněmů a 112 veršů Libušina soudu. Obě skladby jsou psány 10slabičným veršem. Sněmy jsou jen krátký fragment a vztahují se ke společenskému uspořádání. Libušin soud líčí spor bratří Chrudoše a Šťáhlava o dědictví po jejich zemřelém otci Klenovici. Chrudoš si podle německého prvorozeneckého práva nárokuje celé dědictví. Spor rozhodne kněžna Libuše na zasedání zemského soudu na Vyšehradě: bratři se mají podle českého práva rozdělit na polovic. Nato se Chrudoš rozhněvá a kněžnu nařkne: „Běda ptákům, k nimž se zmije vplíží, běda mužům, kterým žena vládne!“ Poté se Libuše vzdává svých soudních pravomocí, a vyzývá sněm k volbě vladaře. Zde báseň končí, její závěr v rukopisu chybí. Motiv Libušina soudu, který muži nelibě nesou a požadují proto mužského vládce, kterým se stane Přemysl Oráč, je známý i z kronik Kosmovy, Dalimilovy a Hájkovy. Jeho podání v RZ se stalo např. podkladem libreta Smetanovy opery Libuše.

Čtvrtá strana rukopisu začíná svoláváním lechů na sněm (přepis novočeským pravopisem podle Julia Enderse z roku 1993):

po Radovan ot Kamena Mosta,
po Jarožir ot Bred vletorěčných,
po Strěžibor ot Sázavy ladny,
po Samorod se Mžě striedronosné,
po vsie kmeti, lechy i vladyky,
i po Chrudoš, i po Staglav, bratry
rozvaděma o dědiny otné.
Kda sě sněchu leši i vladyky
v Vyšegradě
prokní stúpi rozenia dle svěgo.
Stúpi kněžna v bielestvúci rízě,
stúpi na stól oten v slavně sněmě.
Dvě věglasně děvě
vyučeně věščbám Vítězovým,
u jednéj sú desky pravdodatné,
u vtoréj meč krivdy kárajúcí,
protiv ima plamen pravdozvěsten
i pod nima svatocúdná voda.

Obě skladby mají pocházet z přelomu 9. a 10. století; kdyby byly pravé, byly by tak nejstarší česky psanou památkou vůbec. Libušin soud byl podle této představy písní, která byla původně recitována a určena k poslechu a k zapamatování, nikoliv k četbě. V době národního obrození se RZ společně s Rukopisem královédvorským stal pro některé významnou vzpruhou, pro jiné nacionalistickým symbolem. Tento soud měl dokládat demokratický ráz slovanské společnosti v době před přijetím křesťanství. Tehdejší soudnictví mělo být na velmi vysoké úrovni a měl existovat psaný zákoník („desky pravdodatné“). Jednání probíhalo za účasti lechů, vladyků a kmetů. Ti po vynesení rozsudku odevzdávali své hlasy, které byly sčítány. O právních vztazích se také dozvídáme z písně Sněmy. V tomto krátkém

textu, který je závěrem zpěvu, je vysvětleno právní uspořádání rodového majetku.

Někteří autoři dodnes zpochybňují důkazy o údajné nepravosti RZ a předkládají argumenty pro jejich pravost, ale bez jasné datace. Již roku 1879 přišel Vincenc Brandl ve své obhajobě rukopisu dle paleografického rozboru k jeho dataci až na přelom 12. a 13. století. Jedna hypotéza současných obhájců předpokládá, že text vznikl asi v 10. století a fyzický zápis na pergamen až ve 13. století. Podle další hypotézy mohl text vzniknout až na počátku 16. století nebo v době barokní. Spisovatel Miroslav Ivanov (v roce 1998) vysvětluje, co vedlo obhájce k nepřijetí důkazů nepravosti: „Když to zkoumal Masaryk v letech 1886 a 1887, tak díky kolektivu, který shromáždil (jazykovědec Gebauer, historik Goll, estetik Hostinský a další), dokázal, že jsou Rukopisy falešné. Ovšem jedna věda, chemie, vpadla Masarykovi do zad. Chemici totiž prohlásili, že se Rukopisy chovají jako jiné středověké památky. A tím to končilo, spor nebyl uzavřen a obhájci rukopisů se stále dovolávali tohoto chemického soudu.“ Jiří Urban (Česká společnost rukopisná) argumentuje tím, že tak literárně kvalitní falzum by nikdo nedokázal vytvořit.

Pokusy vysvětlit rozpor mezi vysokou estetickou hodnotou Rukopisů a Hankovou nedokonalostí a nízkou básnickou úrovní tím, že to vzniklo nějakou kolektivní spoluprací, trefně okomentoval Jan Neruda: „Dva mazalové se spojí a budou malovat jako Rafael.“ Poukázal tím na to, že stvořit umělecké dílo takovýmto způsobem nepřichází v úvahu. Kamil Bednář, známý překladatel z angličtiny, vážený básník, usiloval o přeložení Rukopisů do moderní češtiny. Také se mu to zdařilo, vyšlo v roce 1961. Současně s tím napsal rozbor, v kterém se vyjádřil, že je velice obtížné, ba nemožné dokonale přeložit staročeský text do novočeštiny. A že ani nelze myslet na to, že by text Rukopisů byl složen novou češtinou a převeden do češtiny staré. Jde o opravdu významné stanovisko od renomovaného odborníka a je blízko i tomu, co víme od jiných básníků starší generace. Čech, Vrchlický, Neruda, Zeyer, tito všichni se vyjádřili, že by zdaleka nesvedli zbásnit něco takového, jako jsou Rukopisy.

Narození v září

Edgar Rice Burroughs (1. září 1875 – 19. březen 1950) byl americký spisovatel dobrodružných románů.

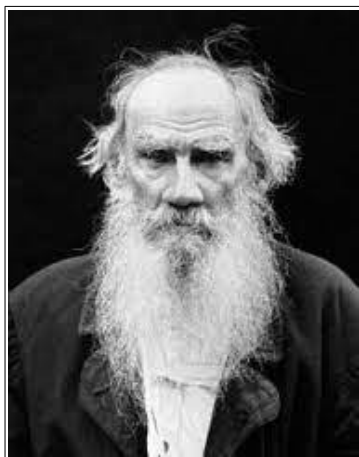
Proslavil se především svým cyklem románů o hrdinovi z afrického pralesa Tarzanovi. Jeho knihy jsou přímočaře dobrodružné a odehrávají se v exotických prostředích, často vytvořených spisovatelovou fantazií.

Edgar Rice Burroughs se narodil v Chicagu, vystudoval michiganskou vojenskou akademii a poté, co nesložil zkoušky na United States Military Academy ve West Pointu, sloužil od roku 1895 u jezdeckva ve Fort Grant v Arizoně. Roku 1897 byl však z vojenské služby propuštěn kvůli srdečním problémům. Po skončení vojenské služby vykonával Burroughs neúspěšně celou řadu povolání. Několik měsíců byl například kovbojem a byl několikrát těžce zraněn zloději dobytka a ve zlatých dolech onemocněl těžkým zápallem plic. Rozhodl se proto zkoušet své štěstí jako spisovatel. Burroughsova cesta ke slávě začala v říjnu roku 1912, když v časopise All-Story Magazine začal vycházet jeho první příběh o hrdinovi z afrického

pralesa Tarzanovi. Získal značnou popularitu a hned v příštím roce se v časopise New Story Magazine objevilo jeho pokračování s názvem Tarzanův návrat. Brzy následovala úspěšná knižní vydání a postupně vyšlo i dalších dvacet čtyři pokračování. Kromě cyklu o Tarzanovi sepsal Burroughs také tři další série považované dnes za klasiku science-fiction a fantasy literatury. Dvě z nich se neodehrávají na Zemi, ale na sousedních planetách Marsu a Venuši a další umístil do tajemného světa Pellucidar uvnitř Zeměkoule. Literární činnost přinesla Burroughsovi nejen slávu, ale také velké finanční zisky. Stal se průmyslníkem a bohatým farmářem. Poblíž Hollywoodu zakoupil rozsáhlý pozemek, na kterém pro milovníky Tarzanových dobrodružství vybudoval osadu Tarzanwild. Edgar Rice Burroughs zemřel v březnu roku 1950. Jeho celoživotní literární dílo tvoří 59 dobrodružných a fantastických děl, která byla přeložena do 56 jazyků. V době autorovy smrti zůstalo mnoho rukopisů nedokončeno. Na jeho počest je pojmenován kráter Burroughs na Marsu.

v naší knihovně: *Tarzan a cizinecká legie, Tarzan a klenoty Oparu, Tarzan a město zla, Tarzan a šílenec, Tarzan a trpasličí lidé, Tarzan a zakázané město, Tarzan a zlatý lev, Tarzan a ztracená říše, Tarzan a ztracenci, Tarzan nepřemožitelný, Tarzan nezkrotný, Tarzan strašný, Tarzan velkolepý, Tarzan vítězný, Tarzan z rodu Opů, Tarzan, pán džungle, Tarzanovy povídky z džungle, Tarzanovy šelmy*

Lev Nikolajevič Tolstoj (9. září 1828 – 20. listopad 1910) byl ruský spisovatel a filozof, představitel realismu.

Lev Nikolajevič Tolstoj se narodil ve vesnici Jasnaja Poljana jako čtvrtý potomek hraběte Nikolaje Iljiče Tolstého. Otec patřil do starého šlechtického rodu, jeho matka byla rozená kněžna Volkonská. Roku 1830 se narodila ještě mladší sestra Marie. Když byly L. N. Tolstému pouhé dva roky, zemřela mu matka. V roce 1837 se rodina přestěhovala do Moskvy, aby se jeden ze starších synů mohl připravit na přijímací zkoušky na Lomonosovovu univerzitu. Otec zemřel, když bylo Lvu Tolstému devět let. Osiřelí sourozenci žili v Jasně Poljaně u otcovy tety, kde zůstali až do roku 1840, kdy tetka zemřela a děti se přesunuly k otcově sestře do Kazaně. V roce 1844 začal studovat na Kazaňské univerzitě práva a filologii. Studii zanechal a vrátil se do Jasně Poljany, kde se chtěl věnovat sebevzdělávání. V letech 1848-1849 hodně času trávil v Moskvě a Petrohradu mezi aristokratickou

mládeží a věnoval se mj. karetním hrám. Poté, co zaplatil své vysoké dluhy z hazardních her, doprovodil v roce 1851 svého staršího bratra na Kavkaz a v roce 1853 vstoupil do carské armády. Na Kavkaze se Tolstoj začal věnovat literární tvorbě. Roku 1852 byla v časopise *Sovremennik* zveřejněna jeho próza *Dětství* – první část budoucí autobiografické trilogie *Dětství, Chlapectví, Jinošství*. Dosáhla velkého úspěchu u čtenářů a byla příznivě hodnocena i odbornou kritikou. Jako podporučík se zúčastnil bitvy o Sevastopol během krymské války a získal několik vojenských vyznamenání za hrdinství. V roce 1856 z armády v hodnosti poručíka na vlastní žádost odešel. Začátkem roku 1857 odjel na cesty po Evropě, kde navštívil Francii, Německo, Švýcarsko, Itálii a Anglii. Svě zklamání nad poměry v této části světa vyjádřil v povídce *Luzern*. Po svém návratu z druhé cesty v roce 1861 se usadil v Jasně Poljaně. Začal považovat stav Ruska za zoufalý, pozoroval kontrasty mezi životem bohatých a chudých. Domníval se, že se vše vyřeší, když se dá mužikům vzdělání. Dočasně zanechal literární činnosti a otevřel školu pro své mužiky a jejich děti, v níž sám vyučoval. V roce 1862 se oženil se šlechtičnou Sofií Andrejevnu Behrs, o šestnáct let mladší ruskou Němkou. V manželství se jim narodilo třináct dětí, dospělého věku se jich dožilo osm. Prvních dvanáct let po svatbě prožíval Tolstoj šťastné období svého života, v němž vytvořil svá nejlepší, světoznámá díla, romány *Vojna a mír* a *Anna Karenina*. Po revoluci v roce 1905 uveřejnil obžalobu panování romanovské dynastie ve stati *Nemohu mlčet*. Ve druhé polovině osmdesátých let za ním do Ruska několikrát přijel pozdější první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. V závěru svého života, roku 1901, byl exkomunikován z pravoslavné církve jako kacíř. Důvodem bylo jeho odmítání dogmatu o trojjedinosti Boží a ostrá kritika militaristické role církve (žehnání zbraním, podpora válkám). Po neshodách s rodinou ji opustil a bez rozloučení odjel jen s několika přáteli v listopadu 1910 vlakem pryč. Na cestě se nachladil – dojel do Astapova, kde po deseti dnech zemřel na zápal plic.

Význam L. N. Tolstého je, z hlediska nejen ruské literatury, obrovský, protože se jako jeden z prvních autorů pokusil ruskou literaturu přiblížit západní civilizaci, což se mu svým způsobem podařilo.

Vojna a mír

Román *Vojna a mír*, napsáno v letech 1863-1869, vydáno v roce 1869 je čtyřdílná románová epopej, jedno z největších a nejslavnějších děl světové literatury. Popisuje Napoleonovo tažení do Ruska a vliv Napoleonovy éry na ruskou společnost a zdejší absolutistickou carskou vládu skrz příběhy pěti ruských aristokratických rodin.

V románu vystupuje na 250 postav hlavních i epizodních včetně historických osobností cara Alexandra I., císaře Napoleona či generála Kutuzova. Obsáhlé, barvitě líčené bitevy (u Slavkova, u Borodina) či vylidněné, hořící Moskvy nemá ve světové literatuře obdoby. Komorní scény ze života vyšší společnosti a milostná vzplanutí a dobrodružství se střídají s líčením historických událostí a boje ruského lidu proti Napoleonovi.

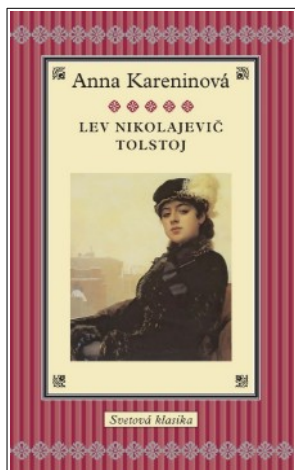

Anna Kareninová

Anna Kareninová je román poprvé vydaný na pokračování v letech 1873 až 1877, tedy krátce po Tolstého návratu z Evropy a svatbě s jeho ženou.

V románu se proplétají dva hlavní příběhy: tragický, beznadějný osud Anny, jejího muže i milence a nalezení životního štěstí a pravdy ve vztahu mezi Levinem a Kitty. Děj se odehrává v převratné době, kdy do carského Ruska pronikala spolu s železnicí průmyslová revoluce. Autor si přitom všímá dopadů do

společnosti, reakcí tehdejších lidí, přínosů i ztrát. V knize nalezneme pro Tolstého typické zamýšlení se nad mentalitou ruských mužů, aristokratickou společností, vztahem mezi muži a ženami, dobrem, pravdou i hledáním víry. Těžiště knihy není ve vlastním ději, ale ve fascinujícím popisu vnitřního světa jednotlivých postav.

Tolstoj v tomto díle zkoumá společnost nahlížením do lidských vztahů a do nitra člověka samotného. Odhaluje proměnlivost člověka, touhu po štěstí a úsilí o mravní sebezdokonalení. V hlavních postavách probíhá proces uvědomování si sama sebe, jsme svědky jejich ztroskotání, která je vedou k životní zralosti a zmoudření. Celkovým tragickým laděním románu, objektivním způsobem vyprávění a využíváním symbolických motivů, které vyvolávají úzkost a nepokoj, vyjadřuje autor nesouhlas s buržoazním vývojem Ruska. Anna Kareninová, aristokratka, manželka státního úředníka, dává přednost opravdovému citu a upřímnosti před společenskými konvencemi. Je milující matkou syna s morálními hodnotami, v manželství se však dopustí nevěry kvůli osudové lásce. Její jednání je společností odsouzeno a přivádí ji do bezvýchodné situace. Beznaděj a rozvrat jejího duchovního světa se postupně prohlubují do té míry, že skončí kvůli bezvýznamnému popudu svůj život sebevraždou.

v naší knihovně: *Anna Kareninová, Bitva u Borodina, Ďábel a jiné povídky, Dětství, Hadži Murat, Kavkazský zajatec, Lidové povídky, Po plese a jiné prózy, Rodinné štěstí, Tři podoby lásky, Vojna a mír, Výbor z díla, Vzkříšení*

Patrik Hartl (10. září 1976) je český spisovatel a režisér.

Vystudoval filmovou a televizní režii na pražské FAMU. Je kmenovým autorem a režisérem pražského divadla Studio DVA, pro které napsal a režíroval řadu divácky velmi úspěšných inscenací. Působí i v dalších divadlech – Divadlo Viola, Divadlo v Celetné. Jeho literární prvotinou byla v roce 2012 kniha *Prvok, Šampón, Tečka a Karel*, která se díky velkému zájmu čtenářů dočkala mnoha dotisků. Následující romány *Malý pražský erotikon, Okamžiky štěstí, Nejlepší víkend a 15 roků lásky* získaly ocenění Český bestseller. Manželka Martina pracuje jako konzultantka v oblasti regionálního rozvoje. V roce 2006 se jim narodil syn Hynek a v roce 2017 dcera Aya.

v naší knihovně: *15 roků lásky, Malý pražský erotikon, Nejlepší víkend, Okamžiky štěstí, Prvok, Šampón, Tečka a Karel*

Franz Victor Werfel (10. září 1890 – 26. srpen 1945) byl rakousko-český německy píšící spisovatel. Patřil k nejvýraznější generaci pražských německých spisovatelů a podobně jako oni byl členem spolku spisovatelů, Pražského kruhu. Z hlediska uměleckých směrů bývá Werfel považován za jednoho z čelných představitelů expresionismu.

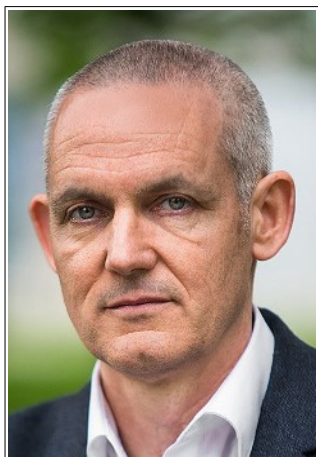

Franz Victor Werfel byl synem zámožného pražského židovského rukavičkáře Rudolfa Werfela a jeho ženy Albiny Werfelové, rozené Kussiové, dcery mlynáře z Plzeňska. Pár se vzal v prosinci 1889 a syn Franz se jim narodil už o devět měsíců později. Manželé Werfelovi měli ještě dcery Hannu a Mariannu Amalii. Werfel vyrůstal se svými sestrami v Praze, kde jeho rodiče vlastnili dům v dnešní Opletalově (tehdy Mariánské) ulici. Navštěvoval soukromou obecnou školu piaristů v Panské ulici (Herrengasse), později pak c. k. německé gymnázium na Novém Městě. Nebyl nikterak nadaný a tercií musel dokonce opakovat, přesto roku 1909

složil maturitní zkoušku. Werfelova rodina sice pravidelně navštěvovala Maiselovu synagogu, kde Werfel v září 1903 podstoupil obřad bar micva, nepatřila však k ortodoxním vyznavačům židovského náboženství. Werfel sám byl prostřednictvím své chůvy, české katoličky Barbory Šimůnkové, též silně konfrontován s tradicemi a zvyky křesťanství. V roce 1916 (coby projev solidarity) se zasadil o německý překlad *Bezručových Slezských písní* a jejich vydání v Lipsku. V předmluvě k tomuto překladu vyzdvihoval

Slezské písně i českou literaturu jako celek a vyjadřoval soucit se všemi utlačovanými všech národů. Za první světové války byl během let 1915 až 1917 nasazen na Východní frontě v Haliči. Po skončení války zůstal Werfel ve Vídni, kde se seznámil s vdovou po skladateli Gustavu Mahlerovi Almu Mahlerovou. Ta byla v té době provdána za architekta Waltera Gropia, v srpnu 1918 však Werfelovi porodila syna Martina Carla Johannese, který byl nemocný a nedožil se ani svých prvních narozenin. Za Werfela se Alma provdala až v roce 1929 poté, co na její výslovné přání vystoupil z židovské obce. Žili většinou ve Vídni, podnikli však řadu zahraničních cest. Od 20. let se Werfel živil výhradně jako spisovatel. Psal poezii, dramata i romány. Inspirován svými cestami po východních zemích napsal na počátku 30. let historický román *Čtyřicet dnů* o masových vraždách Arménů Turky v roce 1915. Román vyšel v roce 1933. Po četných stížnostech ze strany turecké diplomacie byl román v únoru 1934 zakázán podle § 7 Vyhlášky říšského prezidenta pro ochranu německého národa z důvodu „ohrožování veřejné bezpečnosti a pořádku“. Werfel sám byl pak současně vyloučen z Pruské akademie umění. Třebaže Werfel zprvu neprojevoval známky obav ze vzestupu nacistů, opustili v roce 1938 Werfelovi Rakousko a usadili se nejprve ve Francii. Po vyostření politické situace a počátku války se rozhodli emigrovat do zámoří. V prosinci 1940 se pak přesunuli do Los Angeles, které se jim stalo novým domovem.

v naší knihovně: *Bledě modré ženské písmo, Čtyřicet dnů, Ne vrah, zavražděný je vinen a jiné prózy, Píseň o Bernadettě*

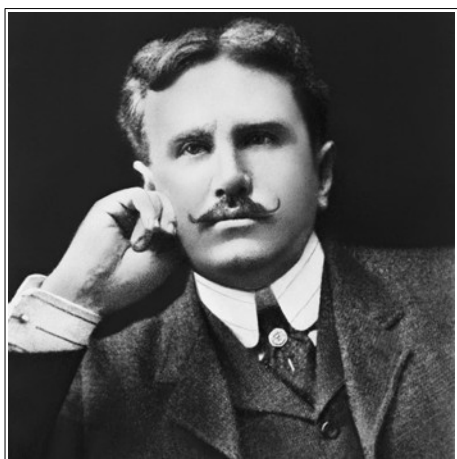

Jiří Hájíček (11. září 1967) je český spisovatel.

Vyrůstal v obci Purkarec, vystudoval gymnázium v Týně nad Vltavou a pak Zemědělskou fakultu Jihočeské univerzity. Knižně publikuje od roku 1998 jako prozaik. Ve svých povídkách a románech reflektuje především prostředí jihočeského venkova. V roce 2006 získal jeho román *Selský baroko* cenu Magnesia Litera za prózu. V roce 2015 byl Hájíček hostem 16. ročníku Měsíce autorského čtení. Román *Děšťová hůl* zvítězil v anketě *Kniha roku Lidových novin* 2016 a získal *Cenu Česká kniha 2017*. V roce 2016 Dan Włodarczyk podle knihy Jiřího Hájíčka natočil film *Zloději zelených koní*. Na protest proti zpolitizování členů poroty odmítl v roce 2018 udělení Státní ceny za literaturu.

v naší knihovně: *Dešťová hůl, Plachetnice na vinětách, Rybí krev, Selský baroko, Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku, Zloději zelených koní*

William Sydney Porter (11. září 1862 – 5. červen 1910), známý pod svým pseudonymem **O. Henry**, byl

americký spisovatel, jenž se proslavil psaním krátkých povídek o obyčejných lidech. Na konci většiny jeho povídek dochází k překvapivému zvratu děje, což je pravděpodobně jeden z prvků, které zaručily O. Henryho úspěch.

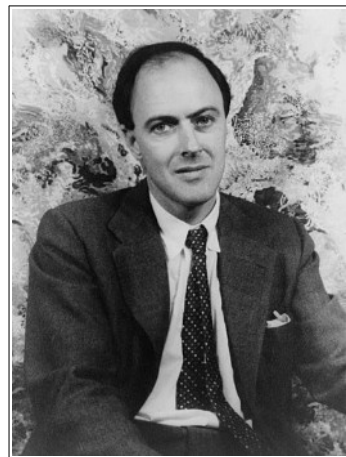
William Sydney Porter se narodil ve městě Greensboro v USA. Matka zemřela, když mu byly tři roky. Otec přenechal péči o syna i jeho výchovu tetě Evelině, která byla majitelkou soukromé školy. Pod jejím dohledem získal základní vzdělání a mohl rozvíjet i své záliby, čtení a kreslení. Od čtrnácti let pracoval v drogistickém obchodě svého strýce a zároveň navštěvoval kurs farmaceutické společnosti. V 19 letech se stal lékárníkem, ale na radu lékařů se přestěhoval do Texasu, aby si léčil plicní chorobu. Pracoval na farmě, naučil se jezdit na koni, starat se o dobytek, poznal život honáků dobytka.

Navštěvoval však také knihovnu v blízkém městě Cotulla, naučil se základům španělštiny, francouzštiny a němčiny. Začal psát pro zábavu drobné črty a fejetony, které doprovázel obrázky a karikaturami. V roce 1864 se jeho zdraví zlepšilo natolik, že se mohl vrátit k životu ve městě. Usadil se v Austinu, kde vystřídal několik zaměstnání, nakonec získal místo kresliče na pozemkovém úřadě. Vedl tam aktivní společenský život, byl známý svým vtípem, vyprávěním příběhů a hudebním talentem. Hrál na kytaru i na mandolínu, zpíval v mužském pěveckém sboru. V roce 1887 se oženil s Athol Estesovou, jejich první dítě zemřelo krátce po narození a těžký porod druhé dcery trvale poškodil manželčino zdraví. Začal pracovat jako pokladník a účetní v První národní bance. Kromě toho nabízel, ne příliš úspěšně, své humoristické glosy a anekdoty do místních časopisů. V roce 1894 založil vlastní časopis *The Rolling Stone*, ve kterém

zveřejňoval články, krátké povídky a kresby. Dostal se však do finančních problémů a když revize v bance zjistila schodek v pokladně a nesrovnalosti v účtech, byl nařčen ze zpronevěry a přišel o práci. V roce 1895 se s rodinou přestěhoval do Houstonu a začal psát pro časopis Post. Jeho příspěvky si získávaly rostoucí popularitu. Mezitím provedl kontrolu v První národní bance federální bankovní revizor a nařídil jednání před soudem. Porter byl zatčen, ale byl propuštěn na kauci, aby mohl ošetřovat vážně nemocnou manželku. Začátkem července 1896, kdy se měl dostavit k soudu, uprchl do Hondurasu. Strávil tam šest měsíců, během nichž napsal svou první sbírku příběhů. Kvůli nemocné ženě se vrátil zpátky do Texasu, kde se vzdal policii. Manželka Athol zemřela na tuberkulózu v červenci 1897. Porter byl odsouzen na pět let do vězení. Ve věznici v Ohiu pracoval jako lékárník a byl ubytován v nemocničním oddělení. Ve vazbě napsal 14 povídek a stal se známým spisovatelem. Po třech letech byl podmíněčně propuštěn na svobodu. Usadil se v Pittsburghu, kde se znovu setkal se svou dcerou Margaret. V roce 1902 se přestěhoval do New Yorku. Celkem napsal více než 300 povídek. V roce 1907 se podruhé oženil se svou dětskou láskou Sarah Lindsey Colemanovou, která ho však po několika měsících opustila. Žil neuspořádaným životem, hodně pil a měl dluhy, přestože se snažil stále pracovat a dodávat povídky pro časopisy. Od roku 1908 se jeho zdravotní stav zhoršoval a to mělo vliv i na jeho psaní, plány na román nerealizoval. O. Henry zemřel v nemocnici v New Yorku roku 1910 na pokročilou cukrovku a jaterní cirhózu, zřejmě způsobenou alkoholismem.

v naší knihovně: *Jaro na jídelním lístku, Kaktus a jiné povídky, Vrtkavá štěstěna, aneb, Jak se Gladys činila a jiné povídky, Zpověď humoristova a jiné povídky*

Roald Dahl (13. září 1916 – 23. listopad 1990) byl britský romanopisec, povídkář a scenárista norského původu, který se do popředí dostal ve čtyřicátých letech 20. století a stal se jedním z nejprodávanějších autorů na světě.

Narodil se ve čtvrti Llandaffu (město Cardiff, Wales) norským rodičům, Haraldovi Dahlovi a Sofii Magdaleně Dahlové. Dahlova rodina se přestěhovala z Norska a usadila se v Cardiffu v osmdesátých letech 19. století. Roald byl pojmenován po polárním badateli Roaldovi Amundsenovi, tehdejším národním hrdinovi Norska. Doma mluvil s rodiči a sestrami norský. V roce 1920, když mu byly čtyři roky, zemřela jeho sedmiletá sestra Astri na apendicitidu. Asi o měsíc později zemřel ve věku 57 let na zápal plic i jeho otec. Jeho matka se přesto rozhodla nevrátit se do Norska za svými příbuznými, ale zůstala ve Walesu, protože její manžel si přál, aby děti studovaly na anglických školách. Roald nejdříve navštěvoval Cathedral School v Llandaffu, poté studoval na několika internátních školách v Anglii. Byl vysoký, v dospělosti měřil bezmála dva metry, a byl velmi dobrý sportovec – stal se kapitánem školního squashového týmu a hrál i za školní fotbalový tým. Zajímal se také o fotografování. Během let, kdy navštěvoval Rapton School, čokoládová společnost Cadbury příležitostně do této školy posílala krabice s novými čokoládami za účelem testování žáky. Zřejmě snil o stvoření nové čokolády, za kterou by ho pochválil sám pan Cadbury, což ho později inspirovalo k napsání své třetí dětské knihy *Karlík a továrna na čokoládu*. Po dokončení školy nastoupil v roce 1934 u firmy Shell a stal se jedním z obchodních zástupců pro oblast východní Afriky. V listopadu 1939 se připojil k Royal Air Force (RAF). Základní výcvik dostal v Nairobi, pokročilé letecké schopnosti pak cvičil v Iráku. Po šesti měsících výcviku získal hodnost Pilot Officer. Když v roce 1940 letěl z Libye, měl přistát na přistávací ploše 48 km jižně od Mersa Matruh (Egyptský přístav). Nemohl ale přistávací plochu najít, navíc mu docházelo palivo a přicházela noc, takže musel nouzově přistát v poušti. Ovšem podvozek jeho letounu zavadil o kámen a letadlo ztroskotalo. Dahl měl frakturu lebky a dočasně oslepl. Havárii později popsal v autobiografickém díle *Sólový let*. V únoru 1941 byla 80. peruť (ve které sloužil) přesunuta do Řecka. Časté bolesti hlavy jeho leteckou kariéru ukončily. Vrátil se zpět do Británie. Psát začal v roce 1942, poté co byl přemístěn do Washingtonu, D.C., jako Air Attaché. V roce 1953 se v New Yorku oženil s herečkou Patricií Nealovou. Jejich manželství přetrvalo 30 let a měli pět dětí. S Patricií se rozvedl roku 1983 a následně si vzal Felicity d'Abreu Crosland, která byla o 22 let mladší než on. Zemřel ve svém domě v Great Missendenu, Buckinghamshire, v listopadu 1990 ve věku 74 let na Myelodysplastický syndrom.

v naší knihovně: *Čarodějnice, Danny, mistr světa, Jedenadvacet polibků, Karlík a továrna na čokoládu, Milostné rošády, Můj strýček Oswald, Přepínám, Sólový let, Velké myší spiknutí*

Petr Bezruč je literární pseudonym, pod kterým vystupoval slezský básník Vladimír Vašek (15. září 1867 – 17. únor 1958). Je považován za autora jediné básnické sbírky původně nazvané Slezské číslo, později známé jako Slezské písně, vydané na počátku 20. století. Narodil se v Opavě do rodiny Antonína Vaška a jeho ženy Marie Vaškové (roz. Brožkové). Jeho otec Antonín Vašek byl učitel, filolog a slezský buditel. Vydával od roku 1860 první český list ve Slezsku, Opavský besedník. Jako jeden z prvních odmítl uznat pravost Rukopisů královédvorského a zelenohorského. Na základě filologického rozboru dokázal, že autorem jejich textu je Václav Hanka a obvinil ho z jejich padělání. V roce 1873 byl Antonín Vašek za své pročešské aktivity (v téměř německé Opavě) nucen se i s rodinou přestěhovat do Brna. Každé léto však malý Vladimír Vašek trávil v Háji u Opavy. Otec Antonín Vašek zemřel na tuberkulózu v roce 1880. Marie Vašková zůstala se šesti dětmi sama v nelehké finanční situaci. V roce 1881 začal Vladimír Vašek navštěvovat tehdejší Slovanské gymnázium v Brně. V roce 1888 byla finanční situace rodiny kritická. Musel si proto hledat nějaké zaměstnání, avšak nejevil žádnou snahu. Získal místo písaře zemského výboru jen díky přímluvám matky. Rodině však nijak nepomáhal, přestože měl tu možnost. Žil v jakési apatii, ze které jej dokázal dostat jen alkohol, cigarety a první příležitostné výlety do okolí Brna. V roce 1889 začal Bezruč pracovat na poště. Teprve v roce 1891 složil úřednickou zkoušku, která mu zaručila platový postup, a po ní byl ihned přidělen na poštu v Místku. Vaškův pobyt v Místku v letech 1891-1893 byl pro vznik Slezských písní stěžejní. Začátkem roku 1892 se Vašek v hostinci manželů Sagonových seznámil s Ondřejem Boleslavem Petrem, čímž vzniklo osudové přátelství, které Vaška velmi poznamenalo. O. B. Petr byl učitel, divadelník a vlastenec, jehož život jako by se promítal v mnoha básních Slezských písní, což vedlo k teoriím o jeho možném (spolu)autorství. Oba literáti psali verše a společně vyráželi na túry po kraji, kde Petr seznamoval Vaška s historií a problémy jednotlivých vesnic. Byl to právě vášnivý slezský vlastenec O. B. Petr, který obrátil Vaškovu pozornost k sociální a národní otázce Slezska. Seznámil Vaška také s Maryčkou Sagonovou, svou nešťastnou láskou. Vašek se nejprve zamiloval do Maryčky Sagonové a později do Dody Bezručové. Tito dva lidé (Petr a Bezručová) byli nejbližšími přáteli Vaška v Místku. Pozdější Vaškův pseudonym Petr Bezruč k tomu odkazuje. V Místku se také začal přerod apatického Vaška ve vášnivého zastánce práv chudých slezských lidí. V roce 1893 spáchal jeho nejlepší přítel O. B. Petr sebevraždu a Vladimír Vašek si podal žádost o přeložení do Brna. Ta byla kladně vyřízena a on ještě v téže roce nastoupil na nádražní poštu v Brně. V roce 1894 zemřela jeho matka a Vašek se začal starat o svého mladšího sourozence Antonína. V lednu 1899 začal Vladimír Vašek zasílat své básně Janu Herbenovi do časopisu Čas pod pseudonymem Petr Bezruč. Do roku 1904 zaslal Vašek celkem 74 básní v 39 zásilkách. V roce 1909 vyšly Bezručovy básně poprvé pod názvem Slezské písně. V následujících desetiletích vycházely Slezské písně tiskem stále častěji a Vašek se stal „národním“ básníkem. Osobně se však stahoval stále více do samoty, utíkal před veřejností a jakýmkoliv ovacemi. Závěr svého života prožil v Kostelci na Hané. Zemřel v olomoucké nemocnici v roce 1958 ve věku devadesáti let. Pochován byl na opavském hřbitově na Otické ulici pod náhrobkem ze slezské žuly se sedící sochou slezské ženy.

v naší knihovně: *Jen jedenkrát, Slezské písně, Verše milostné*

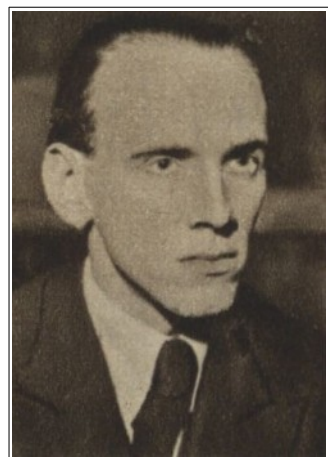
Agatha Mary Clarissa lady Mallowanová, rozená Millerová, známá jako **Agatha Christie** (15. září 1890 – 12. leden 1976) byla anglická autorka velmi oblíbených kriminálních a detektivních příběhů. Je nejznámější spisovatelkou všech dob. Narodila se v typické viktoriánské rodině, a jak bylo v té době zvykem, získala základní vzdělání od svých rodičů. Roku 1906 odjela do Paříže studovat hudbu a zdokonalit se ve francouzštině. Zde zjistila, že má talent na zpěv a klavír, pro ostýchavost před publikem a nedostatečně silný hlas však od kariéry zpěvačky upustila. Dne 24. prosince 1914 se provdala za důstojníka Archibalda Christieho. V průběhu první světové války A. Christie pracovala jako dobrovolná sestra a lékárnice v Ashfieldu. Zkušeností získaných během těchto let při práci s léky, často i s jedy, využila později při psaní detektivek. Roku 1919 se jí narodila dcera Rosalind. Roku 1926 se po smrti své matky a kvůli manželské krizi nervově zhroutila. V té době došlo k jejímu slavnému zmizení. Po dobu

jedenácti dnů byla nezvěstná a ani po jejím nalezení v hotelu v Harrogate se tento incident nikdy plně nevyjasnil. Roku 1928 bylo její manželství s Archibaldem Christie rozvedeno, nicméně jako již zavedená autorka netrpěla finančními problémy. Roku 1928 se vydala do Bagdádu a mimo jiné navštívila i slavné archeologické vykopávky v Ur, kde se seznámila s archeologem sirem Leonardem Woolleym a jeho ženou Catherine. Při opětovné návštěvě Ur v roce 1930 poznala i asistenta Wooleyho a svého druhého manžela Maxe Mallowana. Během první i druhé světové války A. Christie pracovala jako dobrovolnice ve výdejně léků. Roku 1971 jí královna Alžběta II. udělila titul „dáma britského impéria“, z nějž vyplývalo právo na titul dáma. Díky tomu, že byl její druhý manžel Max roku 1968 pasován na rytíře, a tak se stal sirem, mohla užívat titul lady. Jedná se o světově nejznámější spisovatelku detektivních příběhů a také nejlépe prodávaného autora svého žánru. Christie publikovala přes 80 románů, povídkových knih a divadelních her, především šlo o detektivky. Ráda porušovala nepsaná pravidla o stavbě detektivního románu – jedna z jejích raných knih *Vražda Rogera Ackroyda* je známá svým překvapivým rozuzlením – autorka však na konci knihy čtenáři předkládá všechna fakta, z nichž bylo možné odvodit, kdo je vrah. Většina z jejích děl byla zfilmována, některá i vícekrát.

v naší knihovně: *Čas přílivu, Deset malých černoušků, Karty na stole, Mrtvá v knihovně, Nástrahy zubařského křesla, Nemesis, Pět malých prasátek, Poslední weekend, Prasklé zrcadlo, Sešli se v Bagdádu, Sittafordská záhada, Smrt na Nilu, Smrt staré posluhovčky, Temný cypřiš, Vlak z Paddingtonu, Vždyť je to hračka, Záhada Modrého vlaku, Záhadné zmizení lorda Listerdalea, Záhadný pan Quin*

František Hrubín (17. září 1910 – 1. březen 1971) byl český spisovatel, básník (autor přírodních a milostných lyrik), dramatik, scenárista a překladatel.

Narodil se na Královských Vinohradech v rodině stavitelského asistenta Františka Hrubína z Břežan a Anny, rozené Novotné z Lešan. Rodina žila na Královských Vinohradech, po vypuknutí první světové války ale otec narukoval. Matka se proto v roce 1914 přestěhovala, s Františkem i jeho jednoročním bratrem Josefem, ke svému otci, chalupníku Josefu Novotnému, do Lešan. V Lešanech v Posázaví prožil František Hrubín své dětství a v letech 1916-1922 zde chodil do školy. Od roku 1934 byl zaměstnán v Městské knihovně v Praze a později na ministerstvu informací. V roce 1946 se stal spisovatelem z povolání. 2. prosince 1939 se oženil s Jarmilou Holou, s níž měl dceru Jitku a syna Víta. Výrazně se podílel na založení dětského časopisu *Mateřidouška*, v letech 1945-1948 ho redigoval. Na II. sjezdu Svazu československých spisovatelů (1956) spolu s Jaroslavem Seifertem odvážně kritizoval spojení literatury a politiky. Jeho vystoupení vedlo nejprve k zákazu literární činnosti, velice brzy mu bylo povoleno překládat a psát literaturu pro děti, jeho samostatná tvorba procházela různými obdobiami zákazů a vydávání. Od roku 1945 žil v Praze-Holešovicích a v Lešanech. Často též pobýval v Chlumu u Třeboně, kde později vlastnil dům. Je pochován na pražském Vyšehradském hřbitově.

v naší knihovně: *Až do konce lásky, Dětem, Dvakrát sedm pohádek, Hodina zamilovaných, Kráska a Zvíře, Kytička z náčrtníku, Malý špalíček pohádek, Modré hladiny, Můj zpěv, Pohádky z Tisíce a jedné noci, Romance pro křídlovku, Říkejte si se mnou, Špalíček veršů a pohádek, Za hvězdné noci, Země sudička, Zpíváno z dálky, Živote, postůj*

Mika Toimi Waltari (19. září 1908 – 26. srpen 1979) byl finský spisovatel, novinář a dramatik. Jeho nejznámějším dílem je historický román *Egypt'an Sinuhet*. Mika Waltari byl jedním z nejpłodnějších finských autorů. Napsal nejméně 29 románů, 15 novel, 6 sbírek pohádek, 6 sbírek poezie a 26 dramát. Podílel se také na tvorbě scénářů pro film a rádio, psal literaturu faktu, překládal a napsal stovky přehledů a článků. Ve světě je nejznámějším finským autorem a jeho díla byla přeložena do více než třiceti jazyků.

Mika Waltari se narodil v Helsinkách. Ztratil otce, luteránského faráře, když mu bylo pět let. Jako chlapec zde zažil finskou občanskou válku. Později šel na přání své matky studovat teologii na Helsinskou univerzitu, ale brzy teologii opustil a přesunul se k filozofii, estetice a literatuře. Promoval v roce 1929. Během studií přispíval do několika časopisů, psal poezii a hororové

příběhy inspirované Edgarem Allanem Poem. Svou první knihu vydal roku 1925. Roku 1931 se Waltari oženil s Marjattou Luukkonenovou. Později se jim narodila dcera Satu, která se také stala spisovatelkou. Během 30. let byl pod velkým stresem kvůli nespavosti a depresím, což si vyžádalo několik hospitalizací. V roce 1945 Waltari vydal své nejznámější dílo *Egypt'an Sinuhet*. Příběh lékaře faraóna Achnatona je zasazen do doby vlády 18. dynastie okolo roku 1300 př. n. l. Odráží ale deziluzi a rezignaci na poválečný stav Finska. Román byl roku 1954 zfilmován v Hollywoodu. Waltari Egypt nikdy nenavštívil.

v naší knihovně: *(3x) komisař Palmu, Čínská kočka a jiné pohádky, Čtyři západy slunce, Egypt'an Sinuhet, Jeho království, Kdo zavraždil paní Skrofovou?, Krvavá lázeň, Nepřátelé lidstva, Pařížská kravata, Plavovláska, Šťastná hvězda, Tajemný Etrusk, Tanec na hrobech, Temný anděl, Zázračný Josef, neboli, Život je dobrodružství*

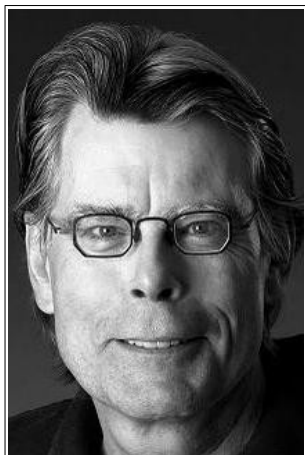
Herbert George Wells (21. září 1866 – 13. srpen 1946) byl anglický spisovatel. Společně s francouzským spisovatelem Julesem Vernem je nazýván „otec science fiction“. Do jeho knih se však výrazně promítly také jeho socialistické názory, takže mnohá jeho díla lze považovat za sociálně vědecké utopie. Tento rys jeho tvorby, tj. odklon od beletristické tvorby k tvorbě filosofické a sociální, začal postupně převládat zhruba od roku 1905. Je po něm nazván kráter H. G. Wells na odvrácené straně Měsíce.

Wells se narodil v Bromley ve velmi chudé rodině nižší střední třídy jako čtvrté a poslední dítě. Wellsova maminka, Sarah Neal, byla původně služka (komorná) a později hospodyně (panská) a její příjem byl dlouho hlavním příjmem rodiny. Zdělala také malý obchůdek s porcelánem a sportovními potřebami, ale ten byl prakticky nevýdělečný. Matka byla protestantka, otec volnomyšlenkář a jejich vztahy nebyly nikdy příliš ideální. V roce 1874 si Herbert zlomil nohu a několik týdnů, kdy byl upoután na lůžko, strávil čtením knih, především z místní knihovny, které mu nosil otec a sousedé. Četbě propadl a od té doby datují životopisci jeho intenzivní zájem o literaturu. Později téhož roku se stal žákem soukromé Obchodní akademie Thomase Morleyho. V roce 1887 odjel do Wrexhamu v severním Walesu, kde získal místo podučitele na Holt Academy. Zde utrpěl (prý následkem drsného faulu) při ragbyovém zápase těžké zranění ledviny a během dlouhodobé léčby mu zjistili i tuberkulózu. S tuberkulózou nemohl vyučovat a roku 1888 byl opět na mizině. Ujala se ho teta Mary, sestřenice otce, a poskytla mu útočiště ve svém domě. Její dceru, Isabel Mary Wellsovou (tedy svou sestřenicí ze druhého kolene) si v roce 1891 vzal za ženu. Recidiva nedolčené tuberkulózy znamenala definitivní ukončení učitelské dráhy. Naštěstí právě v té době prudce stoupl zájem o jeho literární práce a Wells se mohl začít žít jako spisovatel. Již několik týdnů po Wellsově svatbě s Isabel Mary jej žena přistihla při nevěře se studentkou Amy Catherine Robbinsovou (přezdívanou Jane). Následoval rozvod, tehdy výjimečná událost a společenský skandál. Táhl se několik let. V roce 1895 si konečně Wells vzal Amy za ženu a měl s ní dva syny. Amy zůstala Wellsovou ženou až do své smrti v roce 1927. Wells ovšem ani nadále nebyl vzorem věrnosti a proto měl ještě dvě další děti: Annu-Jane se spisovatelkou Amber Reeves a syna jménem Anthony West, se spisovatelkou a feministkou Rebeccou West, o celých 26 let mladší než sám Wells. V závěru druhé světové války spojenecké síly zjistily, že jednotky SS sestavily tzv. Černou knihu, seznam intelektuálů a politiků, kteří měli být okamžitě zatčeni po plánované invazi do Británie. Wells byl na jednom z prvních míst a to pro „zločin socialismu“. Nacistům též vadilo, že byl v roce 1934 jakožto prezident Mezinárodního PEN klubu iniciátorem vyloučení německého PEN klubu z této organizace, poté co německý PEN klub odmítl členství osobám neárijského původu. Druhá světová válka byla pro Wellse velikou osobní ranou nejen proto, že se splnily jeho nejčernější předpovědi (tanky, letecká bombardování, setření hranic mezi bojovými liniemi a zázemím, obrovské ztráty mezi civilisty, neúcta k životu jednotlivce, absolutní diktatury), ale i pro naprosté selhání Společnosti národů, v níž viděl zárodek svého Světového státu. Poslední léta života byl Wells zahořklý nejen vůči svému okolí, ale i vůči celé lidské společnosti. V knize *S rozumem* v koncích napsal, že nahrazení lidstva jiným živočišným druhem není zase až tak špatný nápad. Wells zemřel 13. srpna 1946 v Londýně ve svém domě na Hanover Terrace, na bližší nespecifikované příčiny, zřejmě cukrovku či rakovinu jater. Byl zpopelněn v krematoriu Golders Green a jeho popel byl rozptýlen do moře.

v naší knihovně: *Neviditelný, Stroj času, Válka světů a jiné příběhy z neskutečna*

Stephen King (21. září 1947), některá díla vydal pod pseudonymem Richard Bachman, je americký spisovatel hororů, jeden z nejproduktivnějších a čtenářsky nejúspěšnějších autorů současnosti. Řada jeho knih a povídek byla zfilmována. Mezi jeho slavná díla patří knihy *Carrie*, *To*, *Mrtvá zóna*, *Osvícení* a série *Temná věž*, ve filmovém zpracování prosluly především na jeho dílech postavené snímky *Vykoupení z věznice Shawshank* a *Zelená míle*. Jeho kniha *Pod kupolí* se v roce 2013 dostala na obrazovky americké televizní stanice CBS v seriálové podobě.

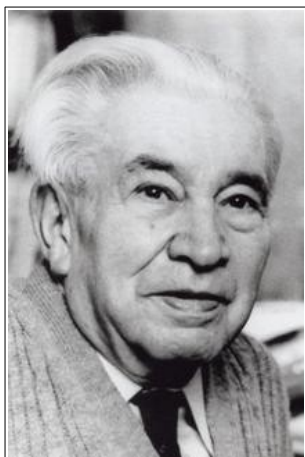

Jeho kariéra spisovatele začala prakticky už v roce 1959, kdy se svým starším adoptovaným bratrem Davidem vydali místní noviny *Dave's rag*. Od roku 1962 studoval na Lisbon High School, kde se svým přítelem Chrisem Chesleyim vydali v roce 1963 sbírku 18 povídek s názvem *People, Places and Things – volume I*. V roce 1966 ukončil úspěšně studium na střední škole a dostal stipendium na univerzitu. Roku 1970 absolvoval univerzitu v Oronu, obory angličtina a tvůrčí psaní se zaměřením na učitelství. Rok nemohl najít práci učitele, a tak pracoval

v prádelně a psal povídky, které prodával do pánských časopisů. V lednu 1971 se oženil s Tabithou Spruce. Povídky, které napsal zpočátku tvorby, byly časem vydány v knize *Noční směna*. Na podzim 1971 začal učit na střední škole v Hampdenu, i když finanční situace rodiny se tím příliš nezlepšila. Na jaře 1973 prodal svůj první román *Carrie*, který mu brzy vynesl velký honorář za prodej paperbackových práv a stal se bestsellerem. Po tomto románu se začal psaním živit. Přestěhoval se na jih Maine poblíž matky, která onemocněla. V roce 1975 se vrátil do Maine, kde se usadil v oblasti jezer v západním Maine. Po několika stěhováních po Maine si roku 1980 pořídil druhý dům v blízkosti Bangoru, kam se nastěhoval, aby mohl vyučovat tvůrčí psaní na univerzitě Maine – Orono. Zimy tráví Kingovi s již dospělými dětmi na Floridě. S manželkou Tabitou mají tři děti. Je i dědečkem tří vnoučat. Jeho předkové pocházejí z Irska a Skotska. Společně s manželkou se zapojil do mnoha charitativních akcí a zajišťuje stipendia pro středoškoláky.

v naší knihovně: *Čaroděj a sklo*, *Černý dům*, *Čtyři po půlnoci*, *Dallas 63*, *Doktor Spánek*, *Dolanův cadillac*, *Dračí oči*, *Geraldova hra*, *Hodina děsu*, *Mrtvá zóna*, *Nadaný žák*, *Noční směna*, *Osvícení*, *Pavučina snů*, *Puls*, *Pustiny*, *Revival*, *Řbitov zvířátek*, *Talisman*, *Temná púle*, *To*, *Tři vyvolení*, *Vlci z Cally*, *Všechno je definitivní*, *Z Buicku 8*

Jaroslav Seifert (23. září 1901 – 10. leden 1986) byl český básník, spisovatel, novinář a překladatel. Patřil mezi členy hnutí Devětsil, stál na počátku českého uměleckého směru poetismu. Je jediným českým nositelem Nobelovy ceny za literaturu (10. prosince 1984). Navzdory komplikovaným vztahům s komunistickou mocí obdržel titul národního umělce. Patřil k prvním signatářům Charty 77.

Narodil se do chudých poměrů na Žižkově a byl pokřtěn jako Jaroslav Václav. Na rodném domě je umístěna pamětní deska. Jeho otec, původně úředník, pak nepříliš úspěšný obchodník s obrazy a rámy a později dělník, byl „uvědomělým socialistou“, zatímco matka byla zbožná katolička. Během jeho dětství se rodina několikrát stěhovala po různých, vesměs nuzných podnájmech v rámci Žižkova. Svá středoškolská studia si Seifert odbýval nejprve na c. k. vyšším gymnáziu na Žižkově, později jako privátní žák gymnázia v Hálkově ulici na Vinohradech. Přestože patřil k bystrým žákům, svá studia nedokončil pro mnoho neomluvených hodin, které trávil vesměs touláním se po Praze, účastí na dělnických demonstracích a horlivou četbou. Od roku 1919 mu začínaly vycházet první básně v různých časopisech a novinách. V roce 1921 dvacetiletý Seifert vstoupil do právě založené Komunistické strany Československa a stal se pravidelným přispěvatelem jejího nově založeného listu *Rudé právo*, jímž byl až do roku 1929. Kromě toho začal pracovat jako redaktor nebo spoluredaktor různých uměleckých a literárních časopisů. V březnu 1929 byl po V. sjezdu KSČ (spolu se šesti dalšími předními komunistickými spisovateli) vyloučen z komunistické strany, protože podepsal Manifest sedmi protestujících proti bolševizaci v novém gottwaldovském vedení KSČ pod taktovkou stalinské Kominterny. Vypovězen byl též od 30. června 1929 z Komunistického nakladatelství a knihkupectví. Krátce působil jako soudní referent *Lidových novin*. Od roku 1930 začal pracovat jako kulturní redaktor v sociálnědemokratickém deníku *Právo lidu* a tentýž rok vstoupil do Československé sociálně demokratické strany dělnické. V roce 1949 Seifert žurnalistice zanechal a začal se věnovat výhradně literatuře. Ve 20. letech byl Seifert již

považován za hlavního představitele československé umělecké avantgardy. Dne 19. ledna 1928 se oženil s Marií Ulrichovou, úřednicí Zemské správy, dcerou jičínského pekaře Antonína Ulricha a Karoliny, rozené Gaberové. Manželé měli dvě děti, dceru Janu a syna Jaroslava. Během války Seifert pracoval jako redaktor v Národní práci. Na konci roku 1949 odešel do invalidního důchodu, nakladatelství Práce s ním rozvázalo k 1. lednu 1950 redaktorskou i lektorskou smlouvu a Seifert nadále žil jako spisovatel z povolání. V roce 1950 ho postihla těžká choroba pohybového ústrojí, která mu začala soustavnou tvůrčí práci znemožňovat. V roce 1966 byl jmenován národním umělcem, v roce 1969 byl zvolen předsedou nově ustaveného Svazu českých spisovatelů, který však fungoval pouhý jeden rok. Veřejnou autoritu si získal vystoupením na druhém Sjezdu československých spisovatelů v roce 1956, v němž kritizoval dosavadní kulturní politiku režimu vůči nepohodlným autorům. Dne 9. září 1968 vystoupil proti invazi vojsk Varšavské smlouvy a své vystoupení v Československé televizi uzavřel slovy: „Jako jsme si dali na podstavec první tank, který přijel v květnu 1945 do Prahy, tak si vystavíme poslední, který opustí naši vlast.“ Dne 17. ledna 1969, den po protestním sebeupálení Jana Palacha, veřejně vyzval lidi, aby Palachův čin nenásledovali. Pro své občanské postoje i veřejnou autoritu patřil Seifert mezi autory, kteří po nástupu tzv. normalizace upadli v nemilost nového režimu a byli nuceni stáhnout se do ústraní. Z jeho děl mohly vycházet pouze ojedinělé reedice, novou tvorbu směl zveřejňovat s výhradami až na konci 70. let, kdy režim vzhledem k jeho popularitě hledal způsoby, jak s oblíbeným básníkem naložit. Dohody, že výměnou za vydávání knih nebude veřejně vystupovat a podepisovat žádné petice, Seifert opakovaně nedodržel, naopak v prosinci 1976 patřil mezi první signatáře Charty 77. V tomto období jeho díla pravidelně vycházela v samizdatu. V roce 1984 obdržel Jaroslav Seifert Nobelovu cenu za literaturu, kterou však za něj přebírala jeho dcera, a to kvůli jeho špatnému zdravotnímu stavu. Ačkoli to byla velmi významná událost, ve sdělovacích prostředcích ovládaných tehdejšími režimem o tom padla jenom suchá zmínka. Počátkem ledna 1986 Jaroslav Seifert zemřel v nemocnici na pražském Strahově. Pohřeb se státními poctami v Rudolfinu hrozil přerůst v protikomunistickou manifestaci, a proto ministerstvo vnitra z příprav pohřbu vyloučilo rodinu. Církevní rozloučení konané v břevnovském kostele sv. Markéty bylo pod dohledem státní bezpečnosti. Místem posledního spočinutí Jaroslava Seiferta jsou Kralupy nad Vltavou, odkud pocházeli jeho prarodiče z matčiny strany. V září 2010 byla na domě v ulici U Ladronky v Praze 6 na Břevnově, kde Jaroslav Seifert od června 1938 žil, odhalena pamětní deska.

v naší knihovně: *Být básníkem, Čas plný písní, Dílo, Halleyova kometa, Chlapec a hvězdy, Kamenný most, Koulelo se, koulelo, Maminka, Město v slzách, Odlévání zvonů, Šel malíř chudě do světa, Vějíř Boženy Němcové, Všecky krásy světa, Zpěvy o Praze*

Francis Scott Key Fitzgerald (24. září 1896 – 21. prosinec 1940) byl americký spisovatel a scenárista, často označovaný za autora tzv. jazzového věku. Dnes je celosvětově považován za jednoho z nejlepších amerických spisovatelů 20. století. Byl také jedním z nejvýraznějších představitelů ztracené generace. Za svého života dokončil čtyři romány: *Na prahu ráje*, *Krásní a prokletí*, *Velký Gatsby* a *Něžná je noc*. Pátý, nedokončený román *Poslední magnát*, byl vydán posmrtně. Jeho díla byla mnohokrát zfilmována.

Pocházel z rodiny irských přistěhovalců, což se promítlo i do jeho tvorby. Je pojmenován po svém slavném bratranci (Francis Scott Key), a také po své sestře Louise Scott Fitzgerald – ta zemřela 3 měsíce před jeho narozením. Jeho otec se jmenoval Edward Fitzgerald, do Ameriky se přistěhoval po Občanské válce. Studoval v New Jersey, kde byl podpořen jeho literární talent. Rozhodl se pokračovat ve studiu na Princetonu. Brzy po studiích se stal mluvčím mladé generace proti pokrytectví dospělých. Roku 1917 opustil školu a vstoupil do armády. Oženil se s Zeldou Sayrovou (ta později trpěla schizofrenií). Zelda byla, mírně řečeno, výstřední. Vedl s ní velice náročný život. Protože jeho způsob života stál výrazně více, než vydělal, začal psát krátké příspěvky do *Saturday Evening Post*. V roce 1937 pro velké zadlužení, a to nejen u přátel, ale i u nervového sanatoria, přijal Fitzgerald práci hollywoodského scenáristy.

v naší knihovně: *Diamant velký jako Ritz, Krásní a prokletí, Něžná je noc, Příběhy Pata Hobbyho, Takový pěkný pár a jiné povídky, Velký Gatsby a jiné příběhy jazzového věku*

Ladislav Fuks (24. září 1923 – 19. srpen 1994) byl český prozaik, autor především psychologické prózy s tématem úzkosti člověka ohrožovaného nesvobodou a násilím. Jako symbol tohoto tématu si pak zvolil 2. světovou válku a holocaust. Většina jeho děl je autobiografická – téměř všemi jeho knihami prochází figura senzitivního, slabého hochy, žijícího ve svém vnitřním světě a toužícího po citovém přátelství. Právě tato stále se vracející postava trpícího a mučeného chlapce má silnou míru autobiografičnosti. Fuks je ve svém díle též mistrem masky, jinotajů a náznaků, k čemuž byl jako homosexuál přirozeně donucen dobou, v níž žil a tvořil.

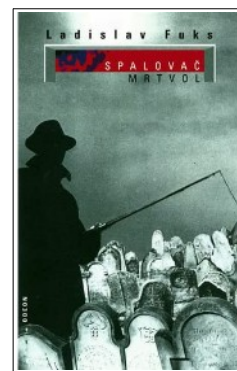

Jeho dětství nebylo příliš šťastné. Otec, policejní úředník, byl chladný a dominantní člověk a matka se starala pouze o správnou společenskou výchovu svého syna. Největší životní krizí ale prošel Ladislav Fuks v době dospívání, tedy na počátku 2. světové války, kdy si poprvé uvědomil svou homosexualitu. Krutý osud svých židovských spolužáků z gymnázia prožíval citelněji, jelikož sám trpěl silným pocitem ohrožení – v koncentračních táborech tehdy mizeli nejen Židé

a Romové, ale také homosexuálové. Po dokončení gymnázia pracoval Ladislav Fuks na zemědělské správě v Hodoníně. Po válce pokračoval ve studiu na filosofické fakultě Univerzity Karlovy, kde se věnoval filosofii, psychologii a dějinám umění. Studia zdárně ukončil v roce 1949. Poté pracoval řadu let jako úředník v papírnách a v polovině 50. let se stal zaměstnancem Státní památkové péče na zámku Kynžvart. Sbírkou kuriozit, která na tomto zámku zůstala po knížeti Metternichovi, Ladislava Fukse natolik nadchla, že on sám později vytvořil něco obdobného v pokoji bytu v Bubenči, kde bydlel, a tento jeho nesourodý soubor morbidních bizarností se stal už za jeho života legendou. Od roku 1959 byl Ladislav Fuks zaměstnancem Národní galerie a v roce 1963, tedy až ve svých čtyřiceti letech, vydal konečně svou první knihu – Pan Theodor Mundstock. Tento jeho vstup na pole literárního umění byl doslova bleskem z čistého nebe a z Ladislava Fukse se stal během velmi krátké doby jeden z nejuznávanějších spisovatelů nejen tehdejšího Československa, ale i Evropy. V roce 1964 se překvapivě oženil. Jeho ženou se stala bohatá Italka Giuliana Limiti a svatba proběhla v bazilice Santa Maria Maggiore v Miláně. Ladislav Fuks však na svatební hostině svedl rumunského číšníka, s nímž ze svatby uprchl a patrně i strávil noc. Když se poté dostal do Prahy, nechal se hospitalizovat na psychiatrii, aby unikl před svou rozezlenou novomanželkou. Ladislav Fuks zemřel 19. srpna 1994 ve svém pražském bytě. Pohřben byl na Olšanských hřbitovech.

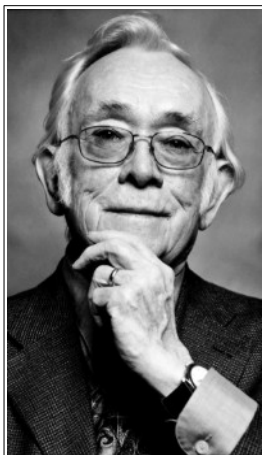
Spalovač mrtvol

Román z roku 1967. Kniha byla o rok později zfilmována Jurajem Herzem pod stejným názvem. Hlavní postavou románu je Karel Kopfrkingl, spořádaný zaměstnanec pražského krematoria. Sám sebe označuje za „jemného, milého člověka, abstinenta a nekuřáka“. Svoji práci zřízence krematoria bere jako životní poslání, protože kremaci napomáhá duším nalézt nové tělo. Tyto názory čerpá ze své oblíbené žluté knihy o Tibetu, stejně jako myšlenku, že smrt je vlastně krásná a vznešená jistota lidského života. Prohlašuje se také za romantika, což demonstruje i na své rodině – svojí manželce Marii přezdívá Lakmé a přeje si, aby ona jemu říkala Romane. Kočku adresuje jako „nebeská, čarokrásná“. S Marií, která je poloviční Židovka, má dceru Zinu a syna Milivoje. On sám má v sobě kapku německé krve. Karel vystupuje jako ohleduplný, jemný člověk opovrhující násilím, má dobré vztahy s Židy – např. doktor Bettelheim z jejich domu. Zakládá si na různých drobnostech, oblíbený je jeho „jízdni řád smrti“ – kremační plán, rád poslouchá vážnou hudbu, často také polemizuje o smrti a Tibetu, což ovlivňuje celou jeho rodinu. Do jejich poklidného života zasáhne německá okupace a především Karlův přítel Willi Reinke, člen SdP. Reinke začne zasahovat do Karlových politických názorů, otevřeně podporuje němectví, přihlásí Karla do SdP, jejíž členové jej poté využívají ke špionáži Židů. Karel se pořád snaží jednat „správně“, přičemž začne postupně věřit myšlence Vyššího řádu, který zavede Hitler, myslí si, že spasí Evropu. S činy roste i Karlova moc, stane se ředitelem pražského krematoria a zastáncem proněmeckých myšlenek. Když mu dojde, že pro Židy v nové společnosti nebude místo – a v žilách jeho ženy a dětí koluje židovská krev – rozhodne se „ušetřit rodinu utrpením“. Oběsí Lakmé v koupelně, Miliho zabije v krematoriu, jediná Zina unikne.

v naší knihovně: *Cesta do zaslíbené země a jiné povídky, Mí černovlasí bratři, Myši Natálie Mooshabrové, Návrat z žitného pole, Nebožtíci na bále, Obraz Martina Blaskowitze, Oslovení z tmy, Pan Theodor Mundstock, Pasáček z doliny, Příběhy kriminálního rady, Smrt morčete, Spalovač mrtvol, Variace pro temnou strunu, Vévodkyně a kuchařka*

Josef Škvorecký (27. září 1924 – 3. leden 2012) byl česko-kanadský spisovatel-prozaik, esejista, překladatel a exilový nakladatel, spolu s manželkou Zdenou Salivarovou zakladatel exilového nakladatelství '68 Publishers v Torontu.

Dětství prožil v Náchodě. Otec byl bankovní úředník, ale angažoval se i jako náčelník místní sokolské organizace a jako správce sokolského kina. Josef byl po maturitě na gymnáziu v Náchodě 1943 totálně nasazen jako pomocný dělník v náchodské továrně Metallbauwerke Zimmermann und Schling a později v Novém Městě nad Metují, koncem války pak ještě v přádelně firmy Bartoň v Náchodě. Na univerzitu mohl nastoupit až po skončení války, kdy byly vysoké školy zase otevřeny. Nejprve krátce studoval na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, pak 1946 přestoupil na filozofickou fakultu – obor angličtina a filosofie, absolvoval v roce 1949. Na umístěnkou působil jako učitel na středních školách v Broumově a Polici nad Metují a Vyšší sociální škole v Hořicích v Podkrkonoší. Roku 1951 získal doktorát a nastoupil dvouletou vojenskou službu. Po návratu z ní roku 1953

nastoupil jako redaktor angloamerické redakce Státního nakladatelství krásné literatury a umění. Roku 1958 se oženil se svou přítelkyní Zdenou Salivarovou. Spisovatelem ve svobodném povolání se stal roku 1963. Vedle jiných aktivit je spjat i se začátky cimrmanologie, v prvních seminářích je zmiňován jako „prezident Společnosti pro rehabilitaci osobnosti a díla českého myslitele Járy da Cimrmana“. V lednu 1969 se stal předsedou redakční rady měsíčníku Plamen. Ještě v témže roce odjel do USA, tam nejprve přednášel na Cornellově univerzitě v Ithace, v létě absolvoval stipendijní pobyt na Kalifornské univerzitě v Berkeley. Po zastavení příprav vydání knihy Tankový prapor v Československu se spolu s manželkou Zdenou rozhodl zůstat v exilu a usadil se v Torontu, kde mu byla nabídnuta profesura. V letech 1969-1990 na tamější univerzitě vyučoval – vedl kurz současného českého divadla a filmu, kurzy anglické a americké literatury a od roku 1970 kurzy tvůrčího psaní, na Graduate Centre for Study of Drama Torontské univerzity také vyučoval dějiny a teorii filmu. V roce 1971 společně s manželkou Zdenou založil nakladatelství '68 Publishers, které se zařadilo mezi přední československá, nejen exilová, nakladatelství. V něm do počátku 90. let vydával české exilové autory a v Československu zakázaná díla (do roku 1993 vyšlo celkem 227 titulů). V roce 1978 byl společně se svojí ženou zbaven československého státního občanství. Jeho dílo bylo přeloženo do mnoha jazyků, od konce 70. let se těší značného ohlasu zejména v Severní Americe. V roce 1980 mu byla na Oklahomské univerzitě udělena Neustadtská mezinárodní cena za literaturu. Roku 1990 byl společně se Zdenou Salivarovou poctěn Řádem Bílého lva za zásluhy o českou literaturu ve světě. Manželé Škvoreckí žili společně v Torontu.

v naší knihovně: *Babylónský příběh a jiné povídky, Farářův konec, Hořkej svět, Hříchy pro pátera Knoxe, Konec nylonového věku, Legenda Emöke, Lvíče, Mirákl, Nevěsta z Texasu, Nové canterburské povídky a jiné příběhy, Prima sezóna, Sedmiramenný svícen, Smutek poručíka Borůvky, Tankový prapor, Velká povídky o Americe, Zbabělci, Ze života české společnosti, Ze života lepší společnosti*

Jana Poncarová (28. září 1983) je spisovatelka, novinářka a copywriterka.

Jana Poncarová vystudovala politologii na Západočeské univerzitě v Plzni. Pracovala jako šéfredaktorka tištěných i internetových médií. Od roku 2012 je na volné noze. Je autorkou několika e-booků, píše povídky a romány inspirované skutečnými událostmi. Od roku 2020 tvoří podcast Autoři na cestě. V roce 2021 spisovatelka vydala svůj v pořadí čtvrtý román *Cyklistka*. Inspirovala se životním příběhem baronky a prvorepublikové cyklistky Blanky Battaglia. V roce 2020 autorka vydala svůj třetí román *Alžběta a Nina: Tajemství méj babičky*, který zasadila do prostředí Sudet a Brd. Znovu se inspirovala skutečnými událostmi a v příběhu opět vystupují reálné postavy. V roce 2020 vydala společně s fotografkou Ditou Pepe a nakladatelkou Barborou Baronovou svoji prvotinu v žánru literárního dokumentu *Děvčata první republiky*. Publikace přináší vyprávění osmi žen, které se narodily a vyrůstaly v době prezidentování T. G.

Masaryka, prožily 20. století i kus toho současného. V roce 2019 vydala svůj druhý román *Eugenie*, který je inspirovaný skutečnými osudy plzeňské hoteliérky Eugenie Egertové Janečkové a hotelu Continental.

v naší knihovně: *Alžběta a Nina, Cyklistka, Eugenie, Podbrdské ženy*

Miguel de Cervantes y Saavedra (29. září 1547 – 22. duben 1616) byl španělský voják, básník, dramatik a spisovatel. Jeho nejslavnějším dílem je román *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*. Působil na přelomu 16. a 17. století za vlády Filipa II. a jeho potomka Filipa III.

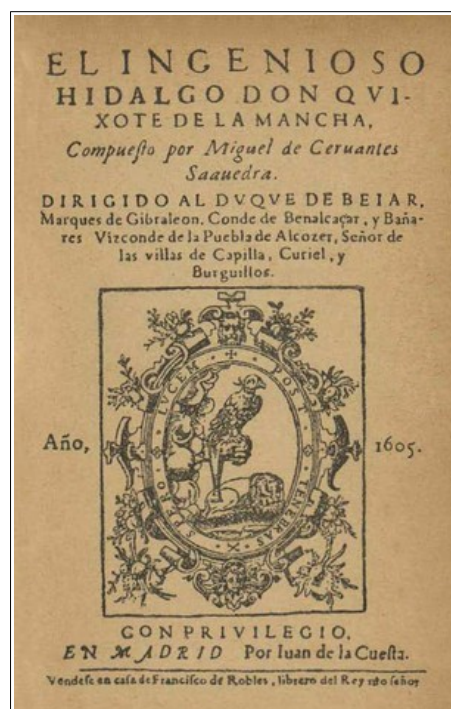

Cervantes se narodil jako třetí dítě z pěti v rodině zchudlého nižšího šlechtice Rodriga Cervantese z rodu Saavedrů, špatného chirurga, dobrého jezdce na koni a amatérského hráče na violu, a Doni Leonor de Cortinas Sánchez z rodiny statkářů. Rodiče mu zajistili vzdělání, jaké jim dovolila tehdejší finanční situace, kdy král Karel V. uvalil na obyvatele tak vysoké daně, že je bylo schopno zaplatit kolem 20% z nich. V roce 1551 se pětičlenná rodina přestěhovala za lepším životem do Valladolidu. Tento cíl se nenaplnil, protože Cervantesův otec Rodrigo byl špatný lékař, trpěl hluchotou, brzy byl uvězněn kvůli dluhům a majetek rodiny byl zabaven. V roce 1553 se rodina vrátila do rodného města. Šestiletého Miguela učil číst a psát příbuzný rodiny Alonso de

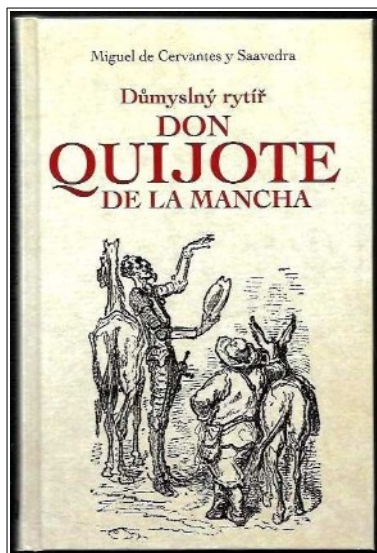
Vieras, od roku 1555 Cervantes chodil do nově založené Jezuitské školy v Córdobě. V roce 1564 se přestěhovali do Sevilly, a v roce 1566 do Madridu. V devatenácti letech začal studovat na veřejné škole Estudio de la Villa, kterou vedl lingvista, profesor Juan Lopéz de Hoyos, který se nejvíce zasloužil o Cervantesovo vzdělání. V roce 1569 se Cervantes přestěhoval do Říma. Tam pracoval jako tajemník pro Gulia Acquaviva. Možné vysvětlení pro Cervantesův nečekaný odjezd ze Španělska byl útěk před trestem za účast v souboji s Antoniem de Sigurga. V roce 1570 narukoval k vojsku Juana de Austria do války proti Osmanské říši, která obsadila benátský Kypr. V bitvě u Lepanta byl těžce raněn do hrudi a přišel o levou ruku. Avšak i přes tento handicap se zúčastnil tažení na Korfu a do Tunisu. Při návratu z tažení byl na cestě do Španělska zajat barbarskými piráty, kteří ho mylně považovali za bohatého šlechtice. Spolu s bratrem byl odveden do alžírského zajetí. Stal se otrokem renegáta Alí Mámího a později Hassana Paši. Protože jeho rodina neměla dost peněz na výkupné, několikrát se pokusil o útěk – vždy neúspěšně. V roce 1577 byl vykoupen jeho bratr Rodrigo. Připlul na lodi, aby zachránil Cervantese a dalších 14 vězňů. Plán se nepovedl, Cervantes vzal na sebe celou zodpovědnost a byl zavřen v královském žaláři. Cervantese po 5 letech, 19. září 1580, vykoupili dva mniši řádu trinitářů Antonio de la Bella a Juan Gil za 500 eskudů. Okolnosti získání výkupného se v různých zdrojích liší. Po návratu do vlasti Cervantes pobýval ve Valencii, začal psát román *Galatea* a dlouho nanašel práci. Roku 1584 měl krátkou známost s manželkou hostinského Anou Francou de Rojas, která mu porodila jeho jediné dítě, Isabel de Saavedra. V prosinci téhož roku se Cervantes přestěhoval do Esquivas, kde se jako 37letý muž oženil s 19letou Catalinou de Salazar y Palacios, dědičkou zemského dvorce v kraji La Mancha. Cervantes byl často vězněn z různých důvodů např. kvůli dluhům, později kvůli vraždě šlechtice, kterého našli před jeho dveřmi nebo v roce 1597 skončil v Sevillském vězení, jelikož nezaplatil soudně nařízenou pokutu. Z této situace mohla vzniknout osnova Cervantesova románu *Don Quijote de La Mancha*. Přátelé ho vyplatili z vězení a on v následujících letech pracoval na svém románu. V roce 1605 byl v Madridu vydán Cervantesův román *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, který se stal okamžitou senzací. Kniha vyšla i v cizině (Itálie, Holandsko, Anglie, Francie). Navzdory tomu měl Cervantes stále potíže s křivými obviněními, kvůli kterým byl často ve vazbě nebo před soudem. Jakmile vydal *Dona Quijota*, sklidil respekt a získal pár vlivných ochránců. Poslední léta života strávil sám v Madridu, jeho žena zůstala v rodném Esquivanu.

Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha

Pravděpodobně nejslavnější španělský román a jedno z klíčových děl světové literatury. Jedná se o román z období renesance, který uvedl do literatury komicky vyjádřený rozpor mezi skutečností a iluzí. V současné době je *Don Quijote* přeložen do 85 různých jazyků. Román vyšel 16. ledna 1605 v Madridu a stal se bestsellerem. Je velmi pravděpodobné, že byl napsán během Cervantesova pobytu ve vězení v letech 1597-1602. Kniha obsahuje 52 kapitol, z nichž prvních 6 popisuje první Quijotovu výpravu a zbylých 46 druhou.

Román začíná představením hlavní postavy – chudého šlechtice neznámého jména z kraje La Mancha, který všechn svůj čas tráví čtením starých rytířských románů. Fiktivní svět ho tak pohltil, že se rozhodne vzkřísit zašlou slávu rytířského stavu tím, že se sám stane potulným rytířem, který napraví křivdy, pomáhá vdovám a sirotkům a ochraňuje slečny. Vytáhne tedy starou rezavou zbroj po předcích, opraví ji a svou starou bílou herku ve stáji přejmenuje na Rocinantu, jakožto toho nejlepšího rytířského koně pod sluncem. Sám si pak dá vznešenější jméno „Don Quijote de la Mancha“ a z prosté venkovské dívky Aldonzy Lorenzové učiní dámu a paní svého srdce pod novým jménem Dulcinea de Tobosa. Společně se svým zbrojnošem Sanchem Panzou, kterému za jeho služby slíbí ostrov, pak vyráží na cesty. Od jeho bláznovství a putování se ho snaží odradit jeho okolí, hlavně jeho neteř, farář a holič. Ale nakonec má i Sancho často značné pochybnosti o pánově zdravém rozumu. Několikrát se jim sice podaří dostat Dona Quijota zpátky domů, ale nakonec se vždy opět vydává zpátky na svou pouť světem. Jedno z nejznámějších dobrodružství Dona Quijota pojednává o boji s větrnými mlýny, kdy místo nich viděl obry a snažil se s nimi bojovat.

v naší knihovně: *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha, Numancie, Příběhy dona Quijota*

Kalendárium událostí červenec, srpen

Odhalení pamětní desky americkým vojákům – osvoboditelům Chodska

Klenčí pod Čerchovem, 05.07.1947

Pamětní desku věnovanou americkým vojákům, kteří na začátku května roku 1945 osvobodili Chodsko od nacismu, nalezneme mj. v Klenčí pod Čerchovem, na domě č. p. 118. Dnes zde sídlí úřad městyse, v době odhalení zde byla záložna. Slavnostním řečníkem ceremoniálu, který se uskutečnil v rámci Baarových slavností, byl armádní generál Bohumil Boček. Na pamětní desce je napsáno: „Na věčnou památku americké armádě, které vděčíme za své osvobození 1. května 1945.“ Pod tímto textem je umístěn doslovný anglický překlad.

Odhalení pamětní desky generálu Suvorovovi

Klenčí pod Čerchovem, 05.07.1947

Pamětní desku věnovanou ruskému vojevůdci Alexandru Vasiljeviči Suvorovovi nalezneme v Klenčí pod Čerchovem, na průčelí tzv. Staré pošty. Generál Suvorov v této budově přespal v prosinci roku 1799 během napoleonských válek, když se vracel z italského tažení. Deska byla odhalena během Baarových slavností a nese text: „Zde bydlel ruský generalissimus A. V. Suvorov 14.12.1799 při návratu z Itálie.“

Odhalení pamětní desky Jindřichu Jindřichovi

Klenčí pod Čerchovem, 05.07.1947

Na fasádě objektu, ve kterém nyní v Klenčí pod Čerchovem sídlí úřad městyse, nalezneme pamětní desku věnovanou slavnému chodskému národopisci, národnímu umělci Jindřichu Jindřichovi. K jejímu odhalení na rodném domě došlo ještě za umělcova života, během Baarových slavností. Pamětní deska s reliéfem nese text: „Zde se narodil 5. března 1876 hudební skladatel Jindřich Jindřich“ a je dílem akademického sochaře Bohumila Zvěřiny.

Odhalení pamětní desky malířům Jaroslavu a Karlu Špillarovým a malířce Ludmile Jiřincové

Pec pod Čerchovem, 05.07.2002

Ve Špillarově vile v Peci pod Čerchovem proběhlo slavnostní odhalení pamětní desky třem významným osobnostem výtvarného umění, které ve zdejší obci působily. Vilu, kterou postavil malíř Jaroslav Špillar a později v ní bydlel také jeho bratr Karel, využívala jako ateliér i malířka a grafička Ludmila Jiřincová. Akt slavnostního odhalení se uskutečnil za velkého zájmu veřejnosti a doprovázel spolupřipravený sraz rodáků obce.

Znovuodhalení Baarova pomníku na Výhledech

Výchledy, 05.07.1947

Brzy po skončení 2. světové války bylo rozhodnuto o znovuvybudování pomníku spisovatele Jindřicha Šimona Baara na Výhledech. Podstavec díla byl po obsazení oblasti Němci zničen, bronzovou spisovatelovu sochu se však ještě před zábořem (proběhl 24. listopadu 1938) podařilo odvézt do Chodského hradu a tím zachránit. Proto mohla být znovu použita. Se stavbou prováděnou domažlickým stavitelem Kuželkou a přeštickým kameníkem Jindřichem se začalo 24. dubna roku 1947, přičemž se opět postupovalo podle původního návrhu sochaře Ladislava Šalouna. Ke slavnostnímu odhalení (které provedl národopisec a hudební skladatel Jindřich Jindřich) obnoveného díla došlo během Baarových slavností.

Odhalení pamětní desky Boženě Němcové

Mrákov, 06.07.1947

Na mrákovské návsi, na průčelí domu č. p. 6, nalezneme pamětní desku nejvýznamnější spisovatelky českého národního obrození. Dílo sochaře Bohumila Zvěřiny je věnováno Boženě Němcové v upomínku na její návštěvy Mrákova, při kterých čerpala náměty pro svá díla. Pamětní deska byla slavnostně odhalena ke 100. výročí zastávek této slavné české spisovatelky.

Vysvěcení kaple sv. Cyrila a Metoděje

Díly, 06.07.1947

Mezi roky 1946 až 1947 byla v Dílech postavena novodobá kaple sv. Cyrila a Metoděje. Během Baarových slavností pak Msgre. Alois Tylínek uskutečnil vysvěcení svatostánku. Po obřadu ještě v obci následovalo slavnostní odhalení pamětních desek americké armádě a obětem nacismu z řad místních obyvatel.

Zrušení vojenské posádky v Domažlicích

Domažlice, 01.08.1992

Armádní posádka měla v Domažlicích dlouhou tradici, v roce 1992 se však již její existence nachýlila ke svému konci. V lednu zmiňovaného roku byli představitelé města seznámeni s nařízením náčelníka generálního štábu o chystaném zrušení 12. motostřeleckého pluku (útvár 8200). Podle tohoto nařízení byl útvár zrušen k 1. srpnu roku 1992; z kasáren a dalších vojenských prostor se posléze měly stát byty a prostory pro podnikání.

Slavnostní otevření rozhledny na Korábu

Koráb, 07.08.1938

V roce 1935 došlo k prvním přípravám a za rok byl získán pozemek o rozloze jednoho hektaru od koutského velkostatku a půl hektaru od chudenického velkostatku. Rozhledna 21 m vysoká se stavěla v roce 1938 a slavnostní otevření proběhlo 7. srpna 1938.

Požár Chodského hradu roku 1592

Domažlice, 08.08.1592

V létě roku 1592 postihl jihozápadní část města Domažlic velký požár, který poničil i Chodský hrad. Oheň ušetřil věž v JV nároží hradu, jinak mu padla za oběť veškerá hradní zástavba sestávající se ze tří přízemních křídel. Po požáru byla vyhotovena mapa znázorňující rozsah škod, zachycuje město od jihu. Toto vyobrazení je současně nejstarším dodnes dochovaným pohledem na Domažlice.

Požár Klenčí pod Čerchovem

Klenčí pod Čerchovem, 11.08.1881

Dne 11. srpna 1881 ve dvě hodiny v noci vypukl ve středu chalup v horním Klenčí v domku zvaném „u Ševčíčků“ oheň. Současně se zdvihl prudký víchr. Během půl hodiny se chalupy proměnily v plamenné moře. V té noci shořelo 62 domků se všim příslušenstvím, nábytkem, zásobami, stodolami, kůlnami a chlévy. Téměř 500 lidí přišlo o střechu nad hlavou.

Odhalení dokončeného památníku bitvy u Domažlic

Baldov, 14.08.2015

Snahy o výstavbu důstojné připomínky husitského vítězství v bitvě u Domažlic v srpnu roku 1431 lze datovat již do období tzv. První republiky. V roce 1931 byl na Baldově vystavěn podstavec pro budoucí

památník, k realizaci jeho samotného ale tehdy s ohledem na nedostatek financí a nadcházející dějinné události nedošlo. Až o řadu desetiletí později byl slavnostně odhalen dokončený monument. Nevychází z původního návrhu architekta Kamila Roškota, nýbrž je dílem soudobého klatovského sochaře Václava Fialy. Památník má tvar kalichu složeného z 31 žulových prstenců o celkové váze 50 tun a výšce 6 metrů. Jako podstavec slouží původní základna z 30. let 20. století, po jejímž obvodu se nacházejí zrenovované desky s místy a letopočty slavných husitských vítězství. K dokončenému památníku přibyla informační tabule se situačním plánem bitvy a textovým popisem, aktem odhalení byly současně zahájeny tradiční Chodské slavnosti.

Odhalení pomníku Jindřichu Jindřichovi

Domažlice, 14.08.1976

Pomník známého chodského národopisce, hudebního skladatele a národního umělce Jindřicha Jindřicha nalezneme na domažlické Husově třídě, v sousedství domu č. p. 61. V budově dnes sídlí Muzeum Jindřicha Jindřicha, před jeho založením zde umělec bydlel a býval zde také chudobinec. Realizace pomníku se na začátku 70. let ujal akademický sochař Karel Kuneš, vypomáhal mu architekt Jaroslav Paroubek. Vytvořili dílo, které se skládá z leštěného žulového podstavce a bronzové busty. Během slavnostního aktu vystoupil pěvecký sbor Čerchovan, v jehož řadách Jindřich Jindřich svého času působil.

Otevření městského muzea v Horšovském Týně

Horšovský Týn, 22.08.1949

Po delších přípravách a za cenu významných nákladů bylo v Horšovském Týně otevřeno městské muzeum. Sídlilo v opravené renesanční budově tzv. „Vdovského zámečku“, nacházejícího se v blízkosti hradu. U jeho zrodu stála místní inteligence, jmenovitě například malíř František Bartoš, ředitel školy Jan Rett nebo okresní archivář Jan Kvídera.

Odhalení pomníku Svobody

Domažlice, 24.08.1924

Autorem pomníku je akademický sochař Otakar Švec. Pomník znázorňuje na východní straně zrod samostatnosti českého státu (jinoch s praporem), na jižní straně historii války (přízrak mrtvého vojáka nad hrobem), severní strana je věnována památce rumburských rebelů a konečně na západní straně se s manželem a otcem loučí žena s dítětem. Čtyři desky obsahují jména 181 padlých a 35 nezvěstných občanů Domažlic a okolí a jsou umístěny na podstavci pomníku s letopočtem odhalení 1924. V jubilejním roce desátého výročí vzniku republiky, tj. v roce 1928, byla do tohoto pomníku vložena prst' (část povrchu Země obsahující humus a horniny) ze světových bojišť a pamětní list. V době protektorátu byly z nařízení vládní policie a podle rozhodnutí říšského protektora odstraněny desky s nápisy a figurální část. To se uskutečnilo v době od 18. do 27. 7. 1940. Desky byly uloženy v městském muzeu, figurální část dána na dvůr bývalého chudobince, dnes Muzea J. Jindřicha a zaházena dlažebními kostkami. V květnu 1945 se začalo s obnovou pomníku a 28. 10. 1945 se uskutečnilo jeho znovuodhalení. Slavnostní projev přednesl spisovatel Jan Vrba. Do péče města jej převzal tehdejší předseda místního národního výboru Jakub Pelnář. Údaj o odhalení pomníku převzat z článku ze dne 26. 10. 2000, dřívější materiál hovoří o 17. 8. 1924.

Otevření Kaftanovy stezky

Česká Kubice, 26.08.1903

Dne 26. srpna 1903 byla slavnostně otevřena Kaftanova stezka, vycházková trasa vedoucí od českokubického penzionu „Krásnohorská“ k folmavské kapli. Nese jméno podle stavebního inženýra a poslance Jana Kaftana, který v regionu často pobýval. Roku 1907 byl zejména za zásluhy o výstavbu železniční tratě do Tachova jmenován čestným občanem Domažlic.

Vysvěcení kaple svaté Anny na Veselé hoře u Domažlic

Veselá hora, 28.08.1887

Přibližně uprostřed cesty z domažlického hlavního náměstí ke kostelu sv. Vavřince na Veselé hoře nalezneme šestibokou novorománskou kapli sv. Anny. Tu nechala v 80. letech 19. století vystavět šlechtična Anna z Ehrenfeldu, vdova žijící v Domažlicích. Dílo vybudované stavitelem Procházkou z Domažlic bylo vysvěceno místním děkanem a arciknězem Karlem Hájkem, při obřadu asistovali kaplan Jan Šindelář a novokněz Jiří Kostlivý.

Položení základního kamene budovy měšťanského pivovaru

Horšovský Týn, 29.08.1891

Historie vaření piva v Horšovském Týně sahá hluboko do středověku, údajně již do samého počátku vlády pražských biskupů na místním hradě. Významným příspěvkem k modernizaci zdejšího provozu byla na konci 19. století výstavba nové budovy měšťanského pivovaru. Během slavnostního aktu promluvil dlouholetý správce pivovaru Franz Otto. Budova v Polní ulici dodnes stojí, avšak pro svůj původní účel již není využívána.

Eduard VII. v Horšovském Týně

Horšovský Týn, 30.08.1904

Při léčení v Mariánských Lázních se britský panovník Eduard VII. seznámil s knížetem Karlem Trauttmansdorffem, který byl nejlepším střelcem v Rakousko-Uhersku s titulem vrchního střelce. Ten pozval Eduarda VII. na hon do Horšovského Týna. Král přijel poprvé 30. srpna 1904. Poté navštívil Horšovský Týn ještě třikrát: 3. září 1906, 4. září 1907 a 2. září 1908. Pobyty významného hosta připomíná pamětní deska umístěná na zámecké zdi.

Kalendárium událostí září

Otevření zvláštní školy v Horšovském Týně

Horšovský Týn, 01.09.1950

K otevření zvláštní školy v Horšovském Týně došlo se začátkem školního roku, kdy prvního září zahájilo vyučování 17 žáků. Školní ústav prošel komplikovanými začátky – nebyly k dispozici ani ty nejjzákladnější pomůcky a dokonce ani nábytek. Postupem času se však situace zlepšovala, a tak když první ředitel Rudolf Svačina ve své funkci v roce 1959/1960 končil, zanechal po sobě plně vybavenou školu se třemi třídami a téměř 50 žáky.

Odhalení pamětní desky spisovatelce Boženě Němcové

Domažlice, 08.09.1895

Na hlavním domažlickém náměstí je umístěna pamětní deska věnovaná Boženě Němcové. Slavná česká spisovatelka a významná představitelka národního obrození během domažlického pobytu v roce 1845 bydlela v rohovém domě č. p. 120. Pamětní desku vytvořil pražský sochař Čeněk Vosmík a kromě reliéfu znázorňujícího hlavu Boženy Němcové na něm nalezneme také text: „Zde žila a působila Božena Němcová, první spisovatelka česká, o Domažlicko nad jiné zasloužila. Sestry setře, 1895.“ Instalaci díla inicioval domažlický spolek paní a dívek „Božena Němcová“.

Odhalení pamětní desky Jaroslavu Vrchlickému

Domažlice, 10.09.1922

Básník, spisovatel a univerzitní profesor Jaroslav Vrchlický má v Domažlicích svou pamětní desku. Odhalena byla na průčelí domu č. p. 125 na náměstí, ve kterém v Domažlicích v závěru života bydlel. Slavnosti se zúčastnili spisovatelé František Sekanina, prof. MUDr. Josef Císler, Jindřich Šimon Baar či Jan Vrba. Akt zahájil ředitel škol Josef Žuvniček, na úvod zazpíval pěvecký spolek Čerchovan. Autorem bronzové pamětní desky je sochař Vladimír Bretschneider.

Odhalení pamětní desky Petru Fastrovi

Domažlice, 10.09.1899

Pamětní deska byla odhalena na domě č. p. 159 ve Spálené ulici v Domažlicích za velké účasti obyvatel i různých korporací. Znázorňuje bustu českého vlastence a místopředsedy Svatováclavského výboru Petra Fastra. Autorem díla je sochař Bohumil Vlček z Prahy a z hořického pískovce byla zhotovena v Klatovech v dílně Vojtěcha Ptáka. Bronzový reliéf věnoval spolek pražských hostinských Hostimil.

Odstranění pomníku Josefa II. v Horšovském Týně

Horšovský Týn, 10.09.1923

V roce 1884 se v Horšovském Týně konala velká sláva, odhaloval se totiž na horním náměstí pomník císaře Josefa II. V plejádě řečníků vystoupil vedle starosty města Josefa Angelise a velitele místní dragounské posádky rytíře von Streruwitze také student Ottokar Schubert (1867-1945), pozdější regionální

spisovatel a poslanec parlamentu. Pomník zhotovený za peníze ze sbírek dobrovolných dárců byl postaven jako hold „lidovému“ císaři, jak býval tento reformní panovník často nazýván. Šlo v podstatě o masivní čtvercový podstavec, na který umístil neznámý umělec sochu monarchy (pravděpodobně z bronzu) v téměř životní velikosti. Později, už v čase První republiky byly na stěny podstavce zasazeny litinové desky se jmény občanů – obětí světové války 1914-18. Dne 4. května 1923 dostává starosta města Anton Medek, občanským povoláním kloboučník a přesvědčený sociální demokrat (starostoval v letech 1919-23), doporučený dopis podepsaný okresním hejtmanem, v něm se bez udání důvodu nařizuje, aby habsburského panovníka odstranil z veřejného prostranství. Když radnice v úřední lhůtě na toto nařízení nereaguje, přichází 17. května další dopis ve stejném znění, a tak svolává starosta k této kauze na 21. května mimořádné zastupitelstvo, které se rozhodlo k odvolacímu řízení k vyšší instanci – na Zemské velitelství v Praze. Odpověď z Prahy, která přichází 20. června prostřednictvím okr. hejtmanství v Horšovském Týně, potvrzuje platnost předchozího rozhodnutí okr. hejtmana. Radnice však boj o pomník nevzdává a 14. července se znovu odvolává přímo na Ministerstvo vnitra. V odvolacím dopise se uvádí, že (doslovná citace): „Pomník Josefa II. nebyl postaven k poctě habsburské monarchie, nýbrž jako připomenutí osvobození obecního lidu z nevolnictví a nemá žádný protistátní charakter“ a ještě dodává „odstranění oblíbeného panovníka by přivodilo velké pobouření veřejnosti“. Odpověď (veškerá korespondence probíhá v jazyce německém) přichází 9. září opět prostřednictvím hejtmanství a definitivně potvrzuje všechna předchozí rozhodnutí a nařizuje toto „sofort“ – ihned provést. Radnice kapituluje a starosta ještě téhož dne odesílá spěšnou objednávku s příkazem strojnímu zámečnickovi Georgu Guldanovi. A tak je následujícího dne 10. září 1923 v časných ranních hodinách, bez účasti veřejnosti socha císaře Josefa II. z podstavce sejmuta a dopravena podle přání starosty do budovy radnice, kde mistr dostává za provedenou práci vyplacenou odměnu 100 Kč. Další osudy sochy neznáme, patrně zmizela za 2. světové války.

Odhalení pamětní desky spisovateli Janu Vrbovi

Klenčí pod Čerchovem, 21.09.2002

Na dnes již nestojící budově mlýna byla v září roku 2002 slavnostně odhalena pamětní deska Janu Vrbovi. Známy chodský spisovatel, redaktor a učitel se v Klenčí narodil (č. p. 121) a také je zde i pochován. Aktu odhalení se zúčastnily desítky lidí a zazpíval na něm mužský pěvecký sbor Haltravan. Jednoduchá pamětní deska obsahuje spisovatelův podpis a text: „Zde v Šimaníkuc mlýně se narodil 10. 7. 1889 Jan Vrba, spisovatel, básník, lesák.“

První zpráva o motorových vozidlech na Domažlicku

Domažlice, 23.09.1903

První zpráva o vozidlech se spalovacím motorem na Domažlicku pochází ze září roku 1903. Tehdy okresní hejtman hlásil pražskému místodržitelství, že je na domažlickém okrese zapsán jeden automobil a dva motocykly. Vlastníkem prvního hlášeného auta byl pravděpodobně hrabě Stadion.

Odhalení pamětní desky Antonínu Příhodovi

Domažlice, 27.09.1881

Na konci září roku 1881, den před odhalením pomníku Antonínu Příhodovi, proběhlo slavnostní odhalení pamětní desky věnované stejné osobnosti. Děkan a mecenáš Antonín Příhoda (1668-1749) se velmi zasloužil o zvelebení domažlického děkanského kostela a finančně podporoval místní studenty. Pamětní desku zhotovenou z černého mramoru nalezneme na domě č. p. 88 v Hradské ulici, jejím autorem je sochař Otto Sandtner.

Odhalení pamětní desky Josefu Kajetánu Tylovi

Domažlice, 28.09.1926

Dne 28. září 1926 byla v Domažlicích odhalena pamětní deska Josefu Kajetánu Tylovi. Na tento rok totiž připadalo 70. výročí úmrtí českého dramatika, divadelního herce a režiséra, který v Domažlicích pobýval v roce 1853. Přestože se deska od akademického sochaře Aloise Langenbergera původně nacházela na domě č. p. 50 na náměstí Míru, musela v roce 1958 z ideologických důvodů ustoupit pamětní desce komunistického novináře Julia Fučíka. Od té doby se nacházela na sousedním domě č. p. 48. Pozn.: Marcel Fišer uvádí jako datum odhalení 13. října 1926.

Odhalení pamětní desky nadstrážmistrovovi Josefu Pavlišťovi

Čerchov, 28.09.1946

Na konci září roku 1946 byla na turistické chatě na Čerchově odhalena pamětní deska nadstrážmistrovovi finanční strážce Josefu Pavlišťovi. Ten zde padl během kritických zářijových dní roku 1938, když statečně bránil prostor chaty před nacistickými ordnery. Po roce 1948 došlo k odstranění desky, dokonce byla odhozena do křoví a poničena. Opětovné instalace se dočkala až po pádu komunismu, dnes ji nalezneme na zdi turistické rozhledny.

Odhalení pomníku děkana Antonína Příhody

Domažlice, 28.09.1881

Již od roku 1881 stojí v malém domažlickém parku u hlavní pošty pomník děkana Antonína Příhody. Významný duchovní a mecenáš se v 1. polovině 18. století velmi zasloužil o zvelebení zdejšího děkanského kostela a finančně podporoval místní studenty. Autorem figurální části pomníku je slavný pražský sochař Josef Václav Myslbek, dílo má podobu sousoší umístěného na kamenném podstavci. Na něm je umístěn text: „ANTONÍN PŘÍHODA, děkan, dobrodinec náš, nar. 1668, zem. 1749“, zadní strana pak obsahuje letopočet MDCCCLXXX, kdy měl být pomník původně dokončen.

Odhalení pomníku Všerubský kámen

Všeruby, 28.09.1996

Slavnostní odhalení památníku obětem přechodu hranic provedl na svátek sv. Václava generál Josef Buršík, někdejší příslušník čsl. zahraniční armády a politický vězeň. Ač držitel ocenění „Hrdina Sovětského svazu“, přesto si musel zachraňovat život útekem z komunistického vězení a následnou emigrací... Kamenné dílo domažlického akademického sochaře Jiřího Šlégl, symbolizující věčný souboj dobra se zlem, je poctou více než 300 osobám, které mezi roky 1948 až 1989 zaplatily životem za svou touhu žít ve svobodné společnosti. Konečný počet obětí bude patrně ještě mnohem vyšší, jedná se pouze o zdokumentované případy. Seznam s prokázanými jmény byl uložen do schránky, která je umístěna uprostřed shluku kamenů tvořících památník.

Regionální výročí – září

Ignác Amerling – malíř

27.11.1837 (Staňkov) – 01.09.1912 (Domažlice)

místa působení: Domažlice, Horšovský Týn, Chodsko

Činný jako malíř kostelních obrazů, portrétů a drapérií, restaurátor. Otec malíře Josefa Amerlinga. Žák malíře Josefa Mathausera, pro nedostatek finančních prostředků nedokončil akademická studia. Působil například v Horšovském Týně.

Josef Schröpfer – zubní lékař

19.12.1918 (Postřekov) – 03.09.1997

místa působení: Bělá nad Radbuzou, Horšovský Týn, Hostouň, Blížejev, Poběžovice

Josef Schröpfer si v dobách studií zvolil profesi zubního laboranta, později složil dentistické zkoušky a jako zubní lékař pomáhal lidem od bolesti. Pracoval ve zdravotnických střediscích v Bělé nad Radbuzou, Horšovském Týně, Hostouni a Blížejevě. Působil také v divadelním souboru v Poběžovicích, kde získal za činnost řadu ocenění. Za sportovní výkony v orientačních bězích obdržel několik diplomů za umístění mezi prvními závodníky. Miloval hory, nejvíce hřebeny Českého lesa, již v mladistvém věku dobýval vrcholy Vysokých Tater jako horolezec.

František Frič – správce muzea

04.09.1881 (Kunvald) – 13.09.1947 (Horšovský Týn)

místa působení: Horšovský Týn

Správce muzea a městského archivu v Horšovském Týně, autor sborníku věnovanému svému rodišti. V Horšovském Týně působil již před 2. světovou válkou na úřadu důchodkové kontroly. Byl také literárně činný a v roce 1923 uspořádal Sborník kunvaldský, který věnoval svému rodišti. Po Mnichovu musel v roce 1938 opustit H. Týn, usadil se v Plzni. Když skončila 2. světová válka, vrátil se roku 1945 do Horšovského Týna. Přestože byl již v důchodu a trpěl vážnou chorobou, zachraňoval písemné i hmotné

historické památky. Díky němu a Františku Neidovi bylo v H. Týně dne 20. srpna 1946 založeno české muzeum, které následně zahájilo sběr historických a uměleckých předmětů na celém okrese. Zároveň byl Frič jmenován správcem muzea a městského archivu. Bohužel již v roce 1947 umírá na infarkt.

Václav Kejmar – malíř, portrétista

04.09.1869 (Unhošť) – 14.03.1952 (Praha)

místa působení: Horšovský Týn

Žák pražské výtvarné akademie v ateliéru profesora Pirnera. Na jeho doporučení prováděl v letech 1895-1896 společně s malířem Bártou úpravu figurálních sgrafit na nádvoří zámku v Horšovském Týně. Portrétista, autor mystických obrazů.

Jaroslav Vrchlický – básník

17.02.1853 (Louny) – 09.09.1912 (Domažlice)

místa působení: Praha, Klatovy, Domažlice

Básník, spisovatel, překladatel, univerzitní profesor a čestný občan Domažlic. V chodské metropoli také strávil závěr svého života. Vlastním jménem Emil Frída. Autor řady básní, próz, dramát, překladů, literárních kritik a esejistiky. V Domažlicích pobýval třikrát. Poprvé sem přišel jako šestnáctiletý mladík v roce 1869, kdy se do města přestěhovala jeho rodina a otec Jakub Jan Frída si v č. p. 46 na náměstí pronajal kupecký krám. Prožil zde i milostné vzplanutí. Zamiloval se do o čtyři roky starší Anny Martínkové. Tomuto citu věnoval jednu ze svých prvních básní. Navštěvoval klatovské gymnázium, kde se spřátelil s Josefem Thomayerem, který mu vymyslel básnický pseudonym. Frídovi se odstěhovali z Domažlic v roce 1872. Vrchlický navštívil město opět roku 1908, kdy přijel přednášet o Karlu Havlíčku Borovském na slavnostní večer, který na počest Vrchlického uspořádala místní Literární jednota. Jednalo se o literárně-hudební večer, na klavír hrál tehdy mladý Jindřich Jindřich. Vrchlického návštěva měla slavnostní ráz. Na nádraží byl uvítán starostou města J. Ludvíkem, okresním starostou M. Duffkem a místním děkanem. Druhý den si prohlédl město, navštívil muzeum, veřejnou knihovnu, veřejnou čítárnu a gymnázium. Třetí a konečná návštěva začala v září roku 1911, kdy nemocný básník opustil Opatii a na základě dřívějšího pozvání Jindřicha Jindřicha se rozhodl pro pobyt v Domažlicích. Oslavil zde 59. narozeniny, kdy jej přijel navštívit spisovatel Fr. Herites a jednatel Máje František Sekanina. Po příjezdu bydlel v depandanci Bautzova hotelu Šumava č. p. 149 na rohu Spálené a Fastrovy ulice v 1. poschodí. Spokojen nebyl a naléhal na městskou radu, aby mu sehnala příhodnější bydlení. Ta mu nabídla byt v městském pivovaru, což pobouřilo městskou inteligenci a profesor gymnázia Václav Fikejz nabídl Vrchlickému svůj byt v 1. patře Prunarova domu na náměstí č. p. 125. Sám se přestěhoval do pivovaru. Stěhování se uskutečnilo 1. února 1912, již 9. září 1912 však Vrchlický umírá. Ošetřujícími lékaři byli na doporučení jeho celoživotního přítele J. Thomayera dr. Josef Pelnář a dr. Václav Krahulík. Dne 9. září 1922 odhalilo město Vrchlickému pamětní desku na domě č. p. 125, autorem reliéfu byl Vl. Brettschneider. Z bohatého básnického díla má vztah k Domažlicím nebo Chodsku jen málo básní. Nejznámější je Balada o smrti Jana Koziny zahrnutá do Selských balad. Domažlické náměstí s typickým podloubím inspirovalo básníka k Baladě o gotickém podloubí ve starém městě zařazené do sbírky Moje sonata. Ve sbírce Na domácí půdě z let 1885-1888 se najdou dvě básně, které se váží k Domažlicím – Píseň zvonu na poplach a Píseň Chodů na stráž v zásekách šumavských. Je autorem statí Průsmyk kdyňský a Domažlicko do díla Čechy. Dne 31. ledna 1912 byl spolu s Aloisem Jiráskem jmenován čestným občanem Domažlic.

Josef Karel Kraus – malíř, výtvarník

10.09.1710 (Horšovský Týn) – 24.12.1774 (Sušice)

místa působení: Horšovský Týn, Semněvice, Sušice

Činný v Horšovském Týně v letech 1733-1735. V letech 1734 a 1741 prováděl pro kostel v Semněvicích štafírování bočních oltářů a kazatelny a malbu obrazu na hlavním oltáři. Do roku 1774 (až do své smrti) působil v Sušici. Syn Jana Antonína Krause a starší bratr Václava Antonína Krause.

Jan Sladký Kozina – vůdce a obhájce práv Chodů

10.09.1652 (Újezd) – 28.11.1695 (Plzeň)

místa působení: Újezd

Obhájce práv Chodů a vůdce chodské rebelie. Za vynucené přítomnosti zástupců Chodska popraven, ortel pro výstrahu publikován po celém kraji. Narodil v Újezdě u Domažlic. Rodným domem nebylo stavení

u Kozinů, jak hlásá pamětní deska, ale blízký grunt u Rosochů, který patřil jeho strýci Fridrichu Sladkému. Otec Jana, rovněž Jan, tu u svého bratra žil asi 15 let v podružství. Později si zakoupil statek nazývaný po původním majiteli u Kozinů. Tato přezdívka potom přešla i na něho a jeho potomky, kteří tu hospodařili. Prvním z nich byl syn Jan. Pokřtěn byl 10. září 1652 v Domažlicích. Jako pětadvacetiletý uzavřel 9. května 1678 v klenečském kostele sňatek s Dorotou Pelnářovou a asi v téže době převzal otcovský grunt. Z manželství se narodilo šest dětí, dospělosti se dožili dva, z nich Jiří zemřel ve čtyřiaadvaceti. Zbyl Adam, který později po matce převzal hospodářství. Jeho potomci pak na něm v mužské linii hospodařili až do roku 1847. Do bojů za chodská privilegia se Jan poprvé zapojil roku 1692, kdy byl s Davidem Forstem z Tlumačova v deputaci k císaři Leopoldovi do Vídně, která žádala o potvrzení starých chodských výsad. Reskriptem ze dne 12. ledna 1693 byla žádost Chodů o potvrzení privilegií císařem zamítnuta s odvoláním na skutečnost, že jím samotným jim bylo již roku 1668 nařízeno perpetuum silentium. Ani po vydání lednového reskriptu nenastal na Chodsku klid. Když byl reskript na nádvoří trhanovského zámku čten shromážděným Chodům, vystoupil ze zástupu Kozina a rozhodně reskript odmítl, protože ve Vídni při slyšení prý císař prohlásil, že staré svobody dosud nebyly Chodům odebrány. Do Vídně byla vyslána další delegace, ve které byl opět Kozina. Lamminger navrhl použití vojska a zatčení předních vůdců. Na prvním místě mezi nimi uváděl Kozinu. Ten se ještě zúčastnil delegace do Prahy. Zde byla před jejich očima na císařský rozkaz privilegia rozstříhána a zrušena. Delegáti pak vyslechli příkaz místodržících, aby pět z nich zůstalo v Praze a tři se vrátili na Chodsko pro plné moci ke slibu poslušnosti. Dne 22. června si komise apelačního soudu dala předvolat chodské vyslance – mezi nimi i Kozinu – a vyzvala je ke slibu poslušnosti. Chodové se však odvolali na to, že nemají plné moci od svých obcí a odmítli. Odpovědí bylo jejich uvěznění v podzemních žalářích Novoměstské radnice. Mezitím vyrazilo z Prahy proti vzbouřeným Chodům vojsko. Jeho úkolem bylo pozatýkat hlavní vůdce a ostatní Chody přinutit ke slibu poslušnosti. Bylo zatčeno přes 70 rebelů. V Praze komise apelačního soudu rozhodovala o vině a trestu pro tři čelné vůdce odboje. Původní návrh rozsudku byl mírný – jeden rok nucených prací. Pro Lammingera to bylo nepřijatelné a požadoval trest tvrdší. Především usiloval o hlavu Koziny, podle něho nejnebezpečnějšího z rebelů. Na nátlak místodržících vyšetřující komise zásadně změnila původní stanovisko a podala nový návrh – tři vůdci měli být popraveni, dva vypovězeni ze země, dvanáct potrestáno nucenými pracemi. Císař rozsudek zmírnil a rozhodl, že popraven má být jen jeden. Protože mezitím jeden ze dvou „vážných kandidátů“ Kryštof Hrubý zemřel ve vězení, rozhodla se komise pro Kozinu. Byl prý nejvýmluvnější, nejnebezpečnější a ve vězení nejvzdornější. Dne 28. listopadu 1695 byl rozsudek vykonán. Za vynucené přítomnosti zástupců Chodů byl Jan Sladký-Kozina oběšen na plzeňské šibenici a ortel pro výstrahu publikován po celém kraji. Za necelý rok po Kozinovi zemřel i Lamminger a zápas Chodů pokračoval s novou vrchností – Stadiony. A již tehdy se postupně rodilo lidové podání o nevinně popraveném Kozinovi a o božím soudu nad jeho vrahem – Lomikarem. Bezprostřední impuls ke vzniku pověsti dala náhlá smrt trhanovského pána. Lamminger zemřel stižen mrtvicí dne 2. 11. 1696. V obecném povědomí se prosadilo podání, že Kozina na popravišti vyzval Lomikara do roka a do dne na boží soud a že se jeho výzva skutečně naplnila. Poprvé tuto výzvu zaznamenal roku 1799 v klášterní pamětní knize domažlický probošt Jan Papstmann. Další záznam pověsti pořídil krátce po roce 1836 domažlický měšťan, tkadlec a kostelník Antonín Schnabel. Třetí verzi zaznamenala Božena Němcová a publikovala ji roku 1846. Vyprávění vložila do úst staré výměnkářky z Újezda. Popravu ovšem klade do Klatov, Kozinu nazývá rychtářem. Konkrétní historická fakta přináší německy psaná studie Chodský proces z roku 1848 všerubského ranhojiče a spisovatele G. L. Weisela. Prostřednictvím Jiráskových Psohlavců a Starých pověstí českých přešla Weiselova verze do širokého čtenářského povědomí. Jiráskův román Psohlavci se stal inspirací pro řadu uměleckých děl. Jeho vliv najdeme ve Vrchlického Selských baladách a nepřímo i ve Sládkových Selských písních, v malířské a kreslířské tvorbě Mikoláše Alše a Jaroslava Špillara. Na námět Psohlavců vzniklo libreto Kovařovicovy stejnojmenné opery (1898), později byli několikrát zdramatizováni a dvakrát zfilmováni. Na Chodsku Kozinovský kult vyvrcholil roku 1895 postavením Kozinova pomníku od F. Hoška a Č. Vosmíka na vrchu Hrádek nad Újezdem.

Jan Václav Šícha – iluminátor, malíř, řeholník, premonstrát
1580 (Horšovský Týn) – 11.09.1633 (Senožaty)

místa působení: Praha

Člen premonstrátského řádu na Strahově. Od roku 1613 psal a iluminoval strahovský graduál. Napsal na 27 antifonářů, graduálů atd. nejen pro Strahov, ale i pro jiné řádové kláštery v Doksanech, Želivý, Olomouci či Kolíně nad Rýnem.

Václav Krčma – vikář, kněz, duchovní, školní inspektor

23.09.1768 (Chrastavice) – 13.09.1846 (Křakov)

místa působení: Horšovský Týn, Semněvice, Křakov

Studoval v Domažlicích, později v Klatovech a na Univerzitě Karlově v Praze. Působil v Semněvicích, Horšovském Týně, Křakově. V Křakově se stal vikářem a okresním školdozorcem. Zřejmě již za studií v Praze se přátelil s Josefem Dobrovským.

Jan Kvidera – archivář, autor odborných článků

06.06.1910 (Plzeň) – 14.09.1987 (Horšovský Týn)

místa působení: Horšovský Týn

Do Horšovského Týna přišel po skončení 2. světové války. Pro nemoc musel odejít ze státní správy a ujal se správy horšovskotýnského muzea (1949), později okresního archivu, kde se stal jeho prvním vedoucím (1953). Archiv získal pod jeho vedením na svou dobu vyhovující prostory. Po správní reformě v roce 1960 se stal vedoucím nového Okresního archivu Domažlice, jehož sídlo zůstalo v Horšovském Týně. Ve své činnosti nejen pozvedl úroveň archivu, významně rozšířil jeho fond, ale také popularizoval výsledky práce archivářů na veřejnosti řadou přednášek a publikační činností v místním regionálním tisku. V roce 1970 byl editorem Horšovskotýnského sborníku, do kterého také významně přispěl.

Miloš Hlávka – básník

15.09.1907 (Horšovský Týn) – 07.05.1945 (Praha)

místa působení: Praha

Básník, divadelní teoretik, dramatik a překladatel. Spolupracoval při budování prvních avantgardních divadelních scén u nás. Narodil se v rodině právníka. Po maturitě na gymnáziu v Praze studoval na Univerzitě Karlově nejprve práva a poté na Filozofické fakultě dějiny moderních literatur a románskou filologii. Po neúspěchu u rigorózních zkoušek studia opustil a věnoval se literatuře a divadlu. Od roku 1924 přispíval původní i překladovou tvorbou básnickou a prozaickou do časopisů. V srpnu 1939 byl přijat jako lektor do činohry Národního divadla, od roku 1944 působil jako zastupující šéf činohry. Po znovuotevření divadla 1. 4. 1945 vykonával tuto funkci až do květnového povstání. Zranění, které utrpěl 5. 5. v boji na barikádách, podlehl. Protikladný vztah veřejnosti k Hlávkově činnosti za války je výrazem rozporuplnosti mezi jeho divadelnickou praxí a politickým stanoviskem. Debutoval v polovině 20. let ve Studentském časopise divadelními a literárními kritikami a kultivovanými překlady moderních francouzských básníků (Apollinaire, Baudelaire, Mallarmé, Valéry).

Otto Wilhelm, JUDr. – advokát, příslušník čsl. zahraniční armády, voják, emigrant

03.05.1904 (Staňkov) – 22.09.1998 (Velká Británie)

místo působení: Staňkov, Liberec, Horšovský Týn, Velká Británie

Narozen do rodiny židovského obchodníka Morice Wilhelma. Dětství a období dospívání prožil ve Staňkově, v letech 1925 až 1930 studoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Advokátní činnost zahájil roku 1931 v Liberci. Po obsazení tzv. Sudet opustil Československo a přes Francii se dostal do Velké Británie, kde obratem vstoupil do čsl. zahraniční armády. Manželka a syn za ním přicestovali na falešný pas. Po ukončení 2. světové války, během které zahynula v koncentračních táborech většina jeho příbuzných včetně bratra Arnošta, se vrátil do Staňkova. Roku 1946 se stal advokátem v Horšovském Týně. Brzy po komunistickém uchopení moci v roce 1948 byl však nucen emigrovat znovu. Vycestování mu bylo umožněno jen na základě zřeknutí se majetku ve prospěch státu. Usadil se i s rodinou ve Velké Británii, kde se dožil pádu komunismu v Československu v roce 1989 a částečné rehabilitace.

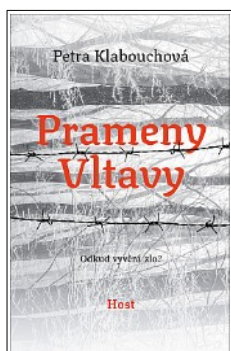
Ladislav Fuks – spisovatel, dramatik, památkář

24.09.1923 (Praha) – 19.08.1994 (Praha)

místa působení: Praha, Horšovský Týn

Jeden z našich nejvýznamnějších spisovatelů 20. století, krátce působící v Horšovském Týně. Po ukončení studia na Filozofické fakultě UK pracoval na památkové péči. Měl na starost památkové objekty v západních Čechách. Pobýval na zámku v Kynžvartě a často také zajížděl na zámek do Horšovského Týna. O tom, že se mu zámek a město vrylo do srdce, svědčí několikanásobné připomenutí Horšovského Týna v jeho literárních vzpomínkách.

Nabídka knih k vypůjčení v naší knihovně

Prameny Vltavy - Petra Klabouchová

Umrzlá dívka s židovskou hvězdou a křivdy, které Šumava nezapomíná. Hrůzný nález těla studentky vimperského gymnázia, které jako by ze svého nitra vyvrhly samy šumavské kopce, otřese obyvateli vesniček poblíž bývalého pohraničního pásma. Mrtvá dívka ustrojená do židovského mundúru se stává nejen tučným soustem pro bulvární novináře...

- detektivka, - 297 stran

Sto roků Lenni a Margot - Marianne Cronin

Život je krátký. Nikdo to neví lépe než sedmnáctiletá Lenni, která ho tráví v nemocnici na oddělení pro nevyléčitelně nemocné. Ve snaze vyplnit jednotvárné dny se přihlásí do kurzu arteterapie. Když si uvědomí, že se svými vrstevníky, které lékaři brzy propustí zpátky do normálního světa, nenachází společnou řeč, nechá se přeradit ke skupině osmdesátníků...

- společenský román, - 358 stran

Šepot včel - Sofía Segovia

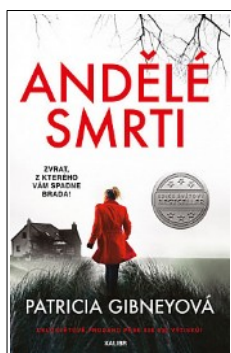
Od chvíle, kdy stará chůva Reja našla pod mostem opuštěné děťátko, se život v mexickém městečku nadobro proměnil. Malý Simonopio, kterého objevili znetvořeného pod příkrývkou včel, je pro některé z místních předmětem pověr — dítě políbené ďáblem. Velkostatkáři Francisco a Beatriz Moralesovi ho však přijmou do rodiny a starají se o něj.

- román, - 525 stran

Adresa Naděje - Mélissa da Costa

Amanda odešla z města a usadila se v osamělém domě v Auvergni, aby mohla dát prostor svému zármutku. Venku svítí slunce a zpívají ptáci, ale ona se ukrývá v chladném přitímném domě, aby nemusela čelit životu. Když se jí ale do rukou dostanou zápisky předchozí majitelky domu, pomalu se probírá z bolavé letargie.

- společenský román, - 339 stran

Andělé smrti - Patricia Gibney

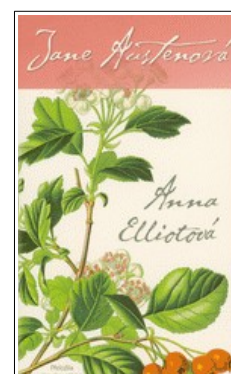
V katedrále je nalezena zavražděná žena a o několik hodin později je objeven oběšený muž. Oba mrtví mají na vnitřní straně stehna stejné, amatérsky udělané tetování. Ti dva měli cosi společného, jenže co? Případu se ujímá inspektorka Lottie Parkerová a stopy ji zavedou do kláštera svatých Andělů, bývalého dětského domova.

- thriller, - 383 stran

Anna Elliotová - Jane Austen

Vzdělaná, citlivá a oduševnělá Anna byla zasnoubena s námořním kapitánem Frederickem Wentworthem. Její rodina však tento vztah označila za společensky nepřijatelný a Anna se musela své lásky vzdát. Po letech se s bývalým snoubencem znovu setkává a zjistí, že čas její city k němu nijak nezměnil...

- román pro ženy, - 238 stran

Ano, můj pane - František Nídl

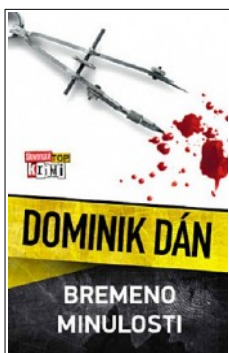
Onďrej z Rohatce se po několika letech, kdy se živil jako žoldněr, rozhodne s tímto způsobem obživy skončit. Vzhledem k tomu, že při něm nezbohatl, považuje takový život za nepřiměřeně nebezpečný. Vrací se z Itálie, kde se zúčastnil tažení královice Karla Lucemburského a kde sice získal rytířské ostruhy, ale ztratil přítele.

- historický román, - 260 stran

Bez bontonu, bez konvencí

Oblíbená autorka opět vypráví nenapodobitelným stylem o svých pozoruhodných příhodách, o dobrodružných cestách po krásách naší země, o radostech a strastech prožívaných na své chalupě, o životních vrcholech, pádech a zvratech. Autorka potvrzuje, že není podstatný věk, ale přístup k životu.

- fejetony, humor, - 213 stran

Břemeno minulosti - Dominik Dán

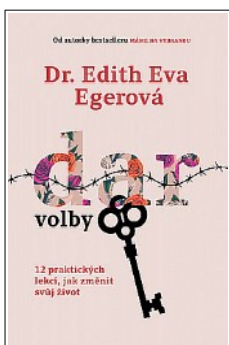
Práce na oddělení vražd připomínala někdy Krauzovi jízdu na horské dráze: chvíli nahoru, chvíli dolů - někdy nevěděli, kam dřív skočit, jindy jako by si vrazi vybírali náhradní volno. Za rychlé vyřešení posledního případu si Krauz a Canis vysloužili šťavnatou odměnu a slib šéfa, že si až do dalšího případu mohou odpočinout...

- krimi, - 326 stran

Cesta dvou - Tom Jurka

Poznali se v zapadlé thajské restauraci, byl leden 2020, a tehdy by je ani nenapadlo, že zruší své plány a v průběhu příštích 193 dní budou bok po boku plavat v přítomnosti žraloků, sdílet slaměnou chatrč mezi potomky kanibalů, milovat se v srdci deštného pralesa, navzájem si z těla sundávat pijavice...

- dobrodružný román, - 304 stran

Dar volby - Edith Eva Eger

Ve své druhé knize Dar volby doktorka Egerová přináší dvanáct praktických lekcí, jak změnit svůj život. Odkrývá, že vězení si vytváříme pouze v naší mysli a že jediný opravdový klíč k němu leží v naší kapse. Ať už se nám stane cokoli, vždy máme na vybranou, jak se k tomu postavíme a co s tím uděláme.

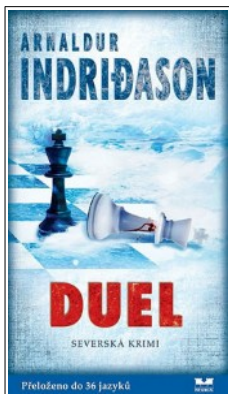
- psychologie, - 254 stran

Dědičný hřích - Roman Cílek

Nová sbírka krimipovědek Romana Cílka překvapí čtenáře originálními zápletkami, dramatickými situacemi i mistrnou psychologickou kresbou postav.

- detektivka, - 236 stran

Duel - Arnaldur Indriðason

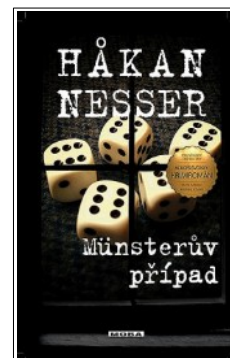
Reykjavík v létě 1972 doslova pulzuje. Všude je cítit nervozita a napětí. Celé město žije mistrovstvím světa v šachu, protože uprostřed studené války se Rus Boris Spasskij utkává se svým americkým vyzyvatelem Bobbym Fischerem. Když přípravy na jejich duel vrcholí, je v jednom z kin nalezen mrtvý mladík. Probodnutý nožem. Proč by někdo vraždil chlapce? Má jeho tragická smrt něco do činění s duelem?

- krimi, - 310 stran

Münsterův případ - Håkan Nesser

Když čtyři důchodci slaví výhru v loterii, teče alkohol proudem. Závratná radost však netrvá dlouho. Pár hodin po bujaré oslavě je totiž jeden ze seniorů nalezen mrtvý. Byl ubodán zezadu přímo ve svém bytě. Případu se ujímá komisař Münster, neboť Van Veeteren si vzal na rok volno a věnuje se poklidné práci v antikvariátu. Nikdo z jeho kolegů však nevěří, že by dokázal s vyšetřováním jen tak přestat.

- krimi, - 286 stran

Kdo jinému jámu kopá - Marie Rejfová

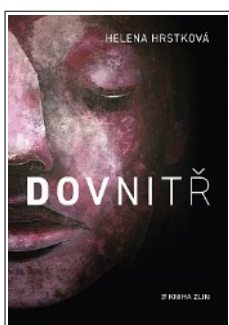
Poklidný život městečka ležícího na brdském pomezí rozvíří smrt výstřední učitelky. Josefína Divišková, mladá malířka původem z Prahy a rovněž učitelka, jež v Brodu našla dočasné útočiště, začne rozplétat nitky případu stylem (a s humorem) jí vlastním. Kdo a z jakého důvodu mohl zabít Alenu Výbornou, která byla možná trochu praštěná, ale nikdy nikomu neublížila?

- humoristická detektivka, - 267 stran

Komu straší ve věži - Marie Rejfová

Ve středočeském městečku Brod se schyluje k obecním volbám a vypadá to, že nic nedokáže narušit jejich průběh. Příjezd nového učitele Jakuba Stehlíka ale odkryje mnohé stíny z minulosti. Kdo zavinil smrt Jakubovy matky? Co s ní má společného starosta Jaroslav Jiroušek? Komu v Brodu se hodí, aby tento čin nezůstal zapomenut? Jak do toho všeho zapadá rodina majitelky pekařství paní Řábkové?

- humoristická krimi, - 335 stran

Dovnitř - Helena Hrstková

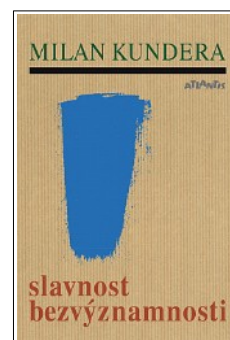
Kdybyste teď zemřeli, hledal by vás někdo? Igor je bez práce a bez vize. Jediný pevný bod jeho života tvoří pravidelné návštěvy bratra v psychiatrické léčebně. Po večerech vysedává v baru, kam chodí i jeho sousedka Zuza. Ta jedné noci zemře ve svém bytě a Igyho vratký život se začne ještě víc komplikovat. Nevyjasněné úmrtí spouští koloběh vzpomínek a traumat.

- psychologický román, - 164 stran

Slavnost bezvýznamnosti - Milan Kundera

V českém překladu Anny Kareninové vychází Slavnost bezvýznamnosti, poslední román Milana Kundery napsaný francouzsky. Příběh několika pařížských přátel, jejichž současná setkání v zahradách nebo na večírcích se snově prolínají se zasedáním Stalinova politbyra, je především Kunderovým zlehka a humorně napsaným loučením se s tématy, čtenáři a světem románu obecně.

- novely, - 118 stran

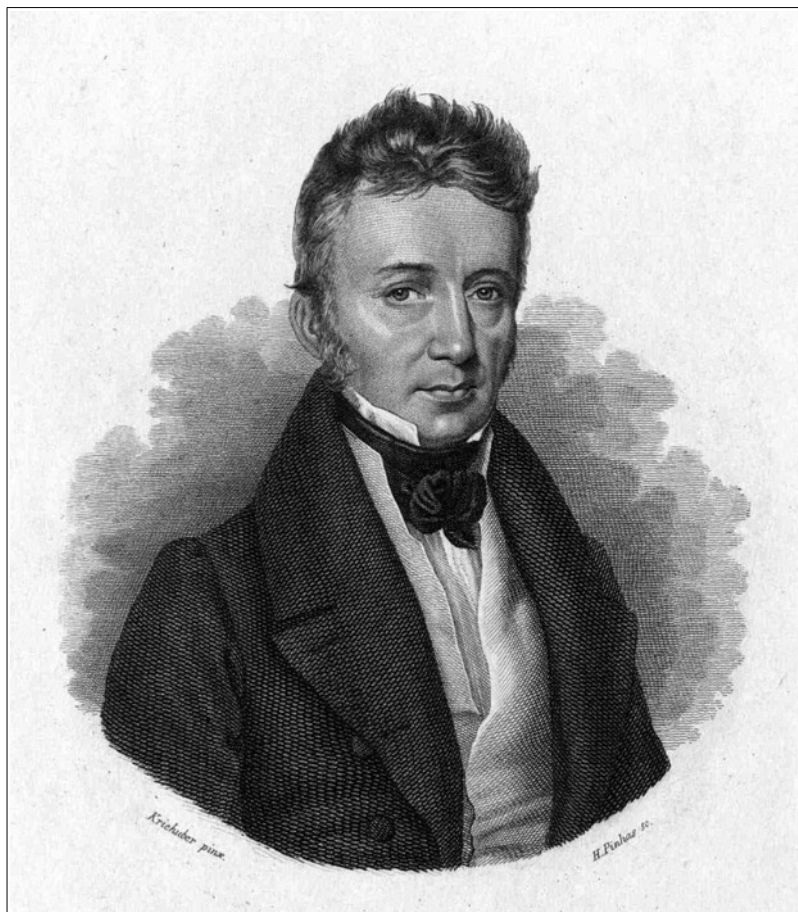

Historie domů v Horšovském Týně

ulice Jana Littrowa

Ulice Jana Littrowa, která spojovala obě části města – levobřežní a pravobřežní – byla vždy důležitou dopravní, ale zároveň i obchodní tepnou města. Ve Svatojánské ulici v domě č. p. 22 se narodil hvězdář a matematik Josef Jan Littrow. Při oslavě 100. výročí jeho narození v roce 1881 byla na jeho rodném domě odhalena pamětní deska a ulice, ve které se narodil, byla nazvána jeho jménem. Za komunistického režimu se tato ulice jmenovala Stalinova. Po odhalení jeho strašlivých zločinů proti lidskosti v roce 1956 byla přejmenována na ulici Rudé armády. Po sametové revoluci byl v roce 1990 obnoven název ulice Jana Littrowa.

Josef Jan Littrow (1781-1840) – narodil se 13. března 1781 v Horšovském Týně na Malém předměstí

Joseph Johann von Littrow

ve Svatojánské ulici. Jeho otec Antonín Littrow byl měšťanem a barvířem. Základní vzdělání získal na místní německé škole. V 18 letech odešel do Prahy, kde nejprve studoval právo a teologii. Zároveň navštěvoval všechny čtyři fakulty a poznával různé vědy, ze kterých si zvolil matematiku a astronomii k speciálnímu studiu. Vydělával si jako vychovatel ve šlechtické rodině.

Od roku 1807 vyučoval hvězdářství na univerzitě v Krakově. V roce 1810 založil hvězdárnu v Kazani a stal se jejím ředitelem. Tam byl také na univerzitě učitelem pozdějšího slavného matematika Nikolaje Ivanoviče Lobačevského. Roku 1816 byl jmenován spoluředitelem hvězdárny v Budíně.

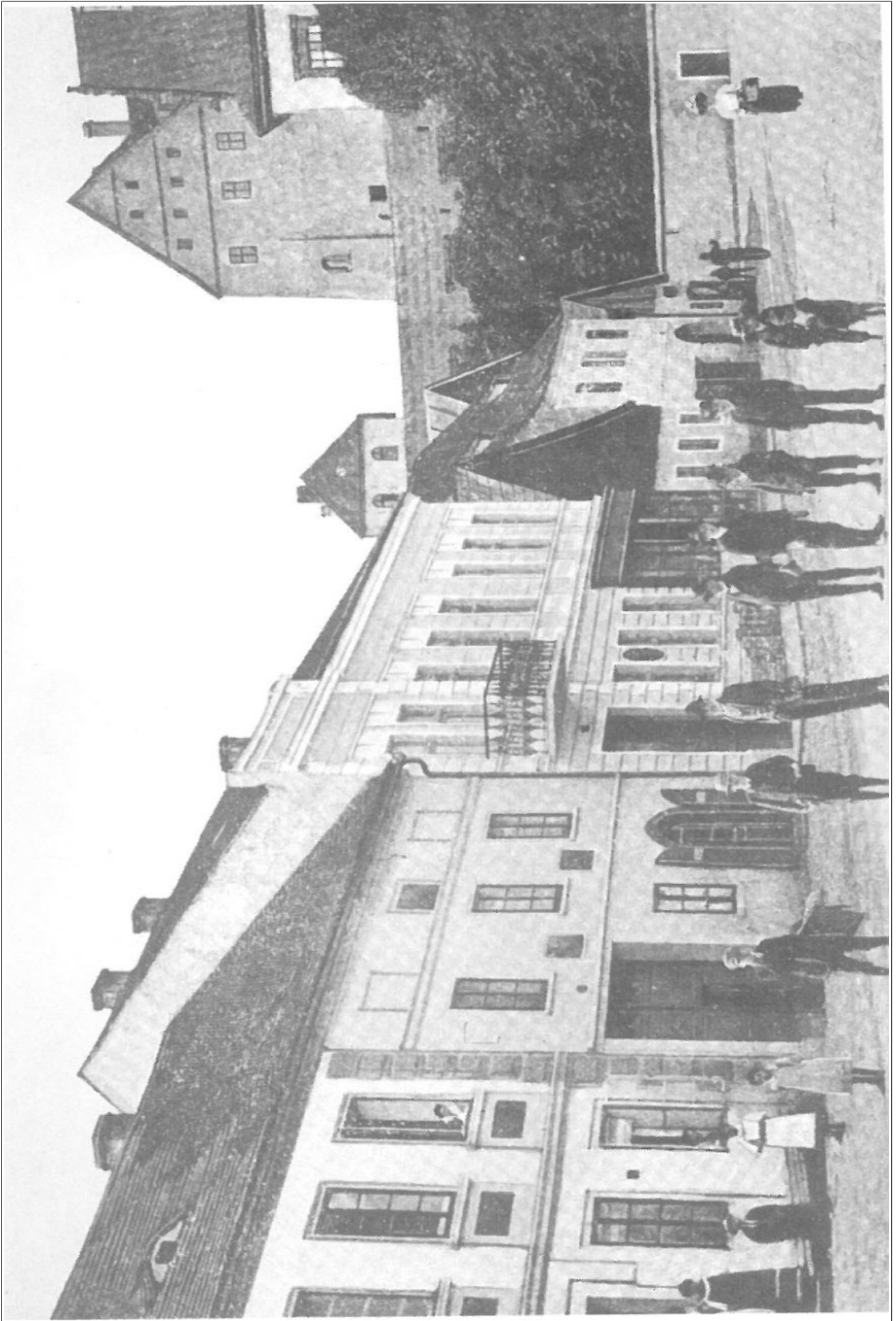
Vrcholné období jeho vědecké dráhy začalo v roce 1819 ve Vídni, kde se stal profesorem na univerzitě a zároveň ředitelem hvězdárny. Vynalezl dialytický dalekohled, který podle jeho návrhu zhotovil optik Šimon Plössl. Vydával odborné i popularizační práce z oboru astronomie. Jeho nejúspěšnější kniha „Die Wunder des Himmels“ (Zázraky nebe)

vyšla ve Stuttgartu v roce 1834. Za své mezinárodně významné životní dílo byl v roce 1837 povýšen do šlechtického stavu.

Josef Jan Littrow zemřel ve Vídni 30. listopadu 1840. Zde mu byl 26. června 1892 odhalen pomník mezi arkádami univerzity. V Horšovském Týně byla jeho jménem nazvána ulice, ve které se narodil. Na jeho rodném domě v Littrowě ulici čp. 22 byla při oslavě 100. výročí jeho narození umístěna plechová pamětní deska. Při obnově tohoto domu v roce 1903 jeho majitel pan Antonín Čech tuto desku nahradil novou z bílého mramoru se zlatými písmeny.

Vědecké práce Josefa Jana Littrowa a jeho žáka Nikolaje Ivanoviče Lobačevského se staly v roce 1963 předmětem konference historiků v Moskvě. Na počest životního díla Josefa Jana Littrowa, hvězdáře světového významu, byl jeden kráter na Měsíci pojmenován „Taunus Littrow“.

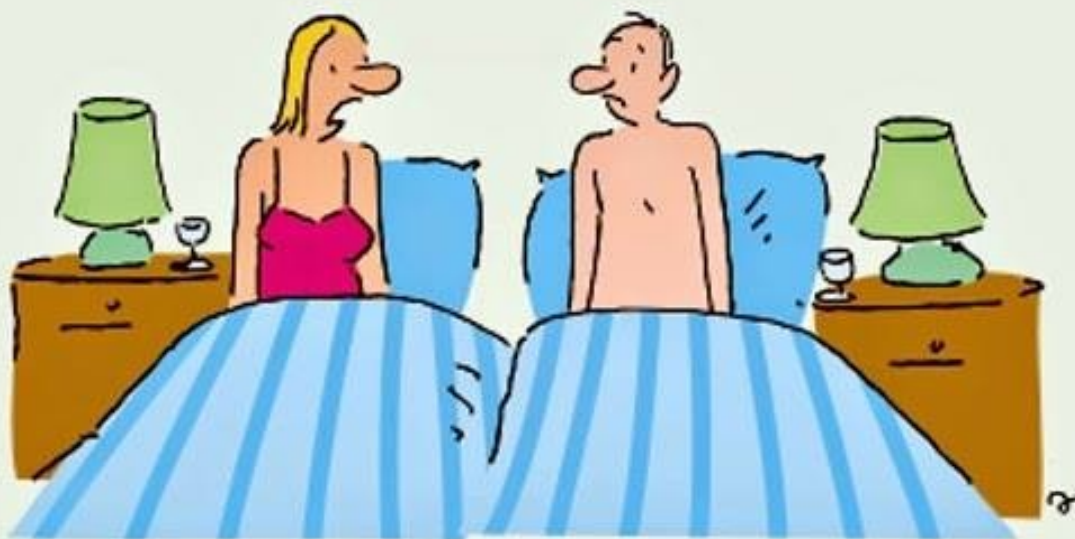
1908

12. červenec 2022

Mě milované knihy, našel jsem ve vás tolik moudrosti!
Škoda, že mi to v životě bylo úplně na hovno...

NEBUDEME ZTRÁČET ČAS PLANÝM SEXEM A PŘEJDEME ROVNOU K VĚCI:
JAKOU KNihu PRÁVĚ ČTETE ?

Městská knihovna
náměstí Republiky 102
346 01 Horšovský Týn
telefon: 379 422 572
mobil: 731 614 064
e-mail: knihovna@htyn.cz
knihovnaht@seznam.cz
<https://knihovnahorsovskytyn.webk.cz>

půjčovní doba:

Po	9:00 – 12:00	13:00 – 18:00
Út	zavřeno	
St	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Čt	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Pá	9:00 – 12:00	13:00 – 15:00